

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושש-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

אזכרה לחיים בר-לב ולאהרן יריב, זיכרונם לברכה
חברי הכנסת ושרים לשעבר, במלאות שבעה למותם
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאליות ותשובות
השמדת תוצרת חקלאית
השמדת תוצרת חקלאית
נהיגה בטרקטורונים
ביטול תערוכת פרחים
מחסור בעובדים במושב ערוגות
המלחמה בנזקי הזבוב הים-התיכוני
סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו
הצעות לסדר-היום
מעשי הממשלה נוכח התבססות אש"ף בירושלים; התבטאות ערפאת בעניין הבטחות בכתב שניתנו
לו בנושא ירושלים
סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

אזכרה לחיים בר-לב ולאהרן יריב, זיכרונם לברכה

חברי הכנסת ושרים לשעבר, במלאות שבעה למותם

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, ז' בסיוון התשנ"ד, 17 במאי 1994.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מקבלים בקימה את פני נשיא המדינה.)

היו"ר ש' וייס:

אדוני הנשיא, רעיית הנשיא, חברי הכנסת, המשפחות של רב-אלוף במילואים, חבר הכנסת והשר חיים בר-לב, ושל אלוף במילואים, חבר הכנסת והשר אהרן יריב, לפני שבוע קיימנו כאן במליאה טקס הספד קצר, מקובל בכנסת, לזכרם של שני המצביאים אחינו גיבורי התהילה אשר שירתו גם בכנסת, כל אחד מהם תקופה בעלת אורך אחר, שימשו גם בתפקידי שרים, ועל-פי המסורת הפרלמנטרית אנחנו מקיימים אזכרה במלאות שבעה או סמוך למלאות שבעה למותם.

במפגש שקיימנו בלשכתי לפני דקות אחדות יחד עם בני המשפחות, מפגש שהשתתף בו הנשיא והשתתפה בו רעיית הנשיא, אמר הנשיא ששני האישים שאנחנו נזכיר היום היו מעמודי התווך של מערכת הביטחון של מדינת ישראל, ולא היתה בדברים האלה כמובן כל הפרזה.

ראש הממשלה ושר החוץ הקדישו דברים לזכרם גם בטקס ההלוויה, וראש הממשלה שילב בשבוע שעבר בנאומו המדיני דברים לזכרם.

אני רוצה, ברשותכם, להעיר רק הערה אחת, כי הרבה נאמר ועוד ייאמר ואנחנו נזכור את חיים בר-לב ואת אהרן יריב ימים ארוכים. יש ייחוד ישראלי לתופעת ההשתלבות של הקצינים הבכירים בחיים הציבוריים אחרי שחרורם מן הצבא. זה"ל פיתח מסורת מאוד חיובית, לדעתי, שהקצונה הבכירה

משתחררת בגיל שבו היא פותחת ערוצים לקידום של הבאים אחריהם ולה יש עוד די אנרגיות ושפע של ניסיון כדי להשתלב בחיים הציבוריים.

בתחום הזה של החיים הציבוריים השתלבו חלק מקציני צה"ל בפוליטיקה ברמה של השלטון המקומי, ברמה הפרלמנטרית, הסוכנותית, המוניציפלית, וכמובן ברמת הממשלה. והנה גם היום נשיא מדינת ישראל הוא אלוף במילואים; ראש ממשלת ישראל הוא רב-אלוף במילואים – והתופעה הזאת חוזרת על עצמה מדי פעם בפעם. והייחוד הוא בכך שההשתלבות שלהם בדמוקרטיה הישראלית היא מופתית. זה גם מצביע לא רק על אישיותם אלא על האופי הדמוקרטי המובהק של צבא-הגנה לישראל.

כפי שהם שירתו את מדינת ישראל, את עמם ואת החברה שלהם בשירותם הצבאי, כך הם עשו את זה בחיים המדיניים והפוליטיים, איש איש על-פי השקפתו, איש איש בתנועתו. והקשת הפוליטית המגוונת של ההשתייכות שלהם אחרי השירות הצבאי מצביעה גם על העובדה, שצה"ל הוא צבא העם, שאליו מתגייסים וממנו פורשים אנשים בעלי כל השקפות העולם האפשריות במדינת ישראל.

אני רוצה להביע את צערה של הכנסת ואת רגשי תנחומיה למשפחות שהן אורחות שלנו היום ויושבות אתנו כאן ביצע.

אני מזמין עכשיו את שר החוץ לומר דברים בשם ממשלת ישראל. אחריו – חבר הכנסת בנימין נתניהו.

שר החוץ ש' פרס:

כבוד הנשיא, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משפחות בר-לב ויריב, חברים וידידים, בשבוע אחד הלכו שניים מטובי בניה של ישראל החדשה, חיים בר-לב ואהרן יריב. במותם לא נפרדו.

היו קווי דמיון ביניהם. הם הקדישו את מיטב חייהם, כל אחד מהם למעלה מ-30 שנה, לשרת כלוחמים וכמפקדים בצבא-הגנה לישראל. שניהם היו חברי כנסת, שניהם היו חברי ממשלה. המדים שהם עטו והתפקידים שהם מילאו היו ונשארו ללא רבב.

שניהם ידעו כי לשאת מדים זה לשאת אחריות; אחריות לחיי אנשים, אחריות לגורל מערכות. הם ידעו כי לשרת צריך ללא תנאי, כי לשרת זה לעמוד במבחנים אכזריים, בתהפוכות הנוראות שבין החיים לבין המוות.

את תפקידיהם הם מילאו בנאמנות ובכבוד; נאמנות ליעדים הלאומיים וכבוד שבא מפיקודיהם. הם שניהם בלטו ביושר הפנימי שלהם, בריסון יצריהם, במסירות נפשם. לשניהם חב עמנו חוב של תודה וחוב של הוקרה.

חיים הלך ראשון. בשם רבים אמרתי על קברו דברים אחדים: חיים, נעמת לעמך מאוד. נפלאה לארצך בקומך, בלוחמך, בלכתך. הטבעת חותם עמוק על צמיחתנו כעם, על מאבקנו למדינה ועל ההגנה על שניהם כאחד.

בחזיתות המלחמה היית מפקד עשוי ללא חת. במערכות האזרחיות – מוביל שופע אמון. בנוף הארץ – אדם נושם פרח, פרש מוביל סוס. ובדמיונו – אביר ישראלי במובן האגדתי של המלה.

לא ידעת יראה, לא טעמת רשעות. פניך הפיקו אור ודרכך הבהיקה בניקיונה.

הלכת מאתנו כפי שהתהלכת בתוכנו: גבר בעמו, אדם בעולמנו. אפשר היה לסמוך עליך בעיניים עצומות: בניצחון לא השתכרת, ובהידרדרות התגדלת.

במלחמת ההתשה, כרמטכ"ל, עמדת עם קור הרוח האופייני לך – הפגזים מבחוץ והבליסטראות מבפנים, לא השיחו רוחך ולא כרסמו באמונך בניצחון שלנו.

ברגעים העצובים והקשים של מלחמת יום הכיפורים, גולדה ביקשה ממך לצאת פעם לצפון ופעם לדרום, כי משברים היו שניים, וחיים בר-לב היה אחד.

כשר התעשייה טיפחת כל פסע של ייצוא וקידמת כל סדנה של ייצור.

כמזכיר מפלגת העבודה היית שובר משברים, מרומם רוח בשעותיה המייאשות ביותר.

כשר המשטרה מנעת כל טיפה של פרוטקציה וגייסת כל אמצעי נגד פשע.

כשגריר במוסקבה הפחת רוח אמונה בעצמות היבשות של מותר עמנו.

בשררה לא נישאה רוחך; בשפל לא נפגעה אמינותך; במלחמה לא נבהלה דעתך; בשלום לא חסרת תקווה. התהלכת בתוכנו כלוחם גדול ואדם אצילי, כבנאי נחוש ורע נהדר.

תרומתך לביטחון המדינה וחלקך בתקומת העם יירשמו בדברי הימים, ואנו נפנה לעבר אישיותך הקורנת ואומרת: ראו, אפשר גם אחרת. עמוד אור ללא ענן.

קולו הנפלא של אהרל"ה ניטל ממנו לפני שאפסה רוח אפו. ידענו שהגורל התאכזר גם הפעם בכתובת הפחות נכונה.

ממלחמת השחרור, בימים הקשים ביותר, הדהד קולו הצלול של אהרן יריב, ובכל המלחמה ליווה אותנו קולו המחפש שחרור ממלחמות. כי אהרן יריב שירת במדים וחשב ללא מדים. הוא פיקד ב"אלכסנדרוני" וב"כרמלי". הוא פיקד על "גולני", והיה אהוב נפשם של פקודיו.

הוא נקרא להתייצב ולהיות אחראי לתחום הממוקש ביותר שקיים בעמנו, בסכנה ובמלחמה, להיות אחראי למעבר שבין מלחמה לבין רגיעה ולהיפך. עליו היה למצות ממערכות אינפורמציה שופעות, אך גם סותרות, את גרעין האמת הקובעת, ולומר לחבריו ולייעץ לממונים עליו מתי האיום הוא איום, מתי ההתקפה היא התקפה, מתי הרגיעה היא רגיעה ומתי הרגיעה היא רגיעת סרק. זו אחריות כבדה מנשוא. רבים וטובים לא עמדו בה, ובהתמודדם עם העתיד הם איבדו את עתידם הם. כי כל טעות יכולה להתגלות כשגיאה פטאלית, וכל ניחוש כבהלה בלתי נסבלת.

המברקים והאותות אין בהם די. מה שעומדים למבחן באמת, חדשים לבקרים, הם האינסטינקט הבריא והאינטלקט החד, ובשניהם בורך אהרן יריב בשפע.

ועל כן אפשר לומר בהערצה אמיתית ובתודה עמוקה על קברו הרך: הוא לא טעה, הוא לא הטעה, הוא לא השלה, הוא לא איבד אמונה, הוא לא הסתחרר מפיתויים, הוא לא נבהל מפחדים, הוא לא נכנע לחולשות, הוא לא טיח אמיתות. הוא הזהיר בעוד מועד מפני סכנה, הוא הצביע בעוד זמן בבהירות על הסיכוי המנצנץ באופק. הוא ידע שלא הגוף הוא המגן על הידע. הוא ידע שתפקיד הידע הוא להגן על הגוף.

בטון צרוד משהו, אבל בקול משכנע מאין כמוהו, הוא השמיע את דבר ישראל הלוחמת, את אמת ישראל השוחרת שלום.

חבריו ומפקדיו האזינו לו. העם האמין לו. העולם כיבד את דעתו.

הוא שלט בשפות זרות וגם שלט בלשונו. ועל כן הוא היה דובר מעולה למדינה כולה. הוא ידע את נפש היריב, ועל כן הוא התגלה כנושא ונותן מעולה בקילומטר ה-101, בניסיון הגדול לעשות שלום עם מצרים.

הוא חש אחריות לעתיד העם, ועל כן למד לחשוב וידע להוכיח. הוא ידע את סוד הדיפלומטיה, את טעם המלחמה, את עומק האסטרטגיה, ועל כן ידע ללחום ועל כן גם לא חשש לחלום.

חברי הכנסת, במלחמות ניצחנו, והחלומות של אתמול הופכים והולכים לאט לאט למציאות של היום. גם במלחמות, גם בניצחונות, גם במציאות המשתנה והולכת – לשני אנשים ומצביאים נפלאים אלה נחלה אמיתית בתולדות עמנו, בעפר ארצנו.

יהי זכרם ברוך.

אני רוצה להביע בשם הממשלה, אני חושב בשם העם, את רגשי השתתפותנו באבל המשפחות ואת רגשי הוקרתנו לזכרם הנאצל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר החוץ. חבר הכנסת בנימין נתניהו, בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כבוד הנשיא, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על תרומתם של חיים בר-לב ואהרן יריב, זכרם לברכה, למערכות הביטחון של המדינה דובר רבות ועוד ידובר רבות.

אני רוצה לייחד את דברי דווקא לכמה מלים אישיות, בתור אדם ששירת תחת שניהם כחייל ואחר כך כקצין. בראש ובראשונה הם ייזכרו בעיני, ואני חושב גם בעיני האומה, כמפקדים, והייתי אומר גם כמפקדים דגולים.

חיים בר-לב הרשים אותי ברגע שראיתי אותו, בימים הראשונים שלי ביחידה, כאדם שהקרין אמינות וקור-רוח מיוחדים במינם. זה לא דבר של מה בכך, זה לא דבר של הצגה, ואי-אפשר להציג את הדברים, אי-אפשר לתפוס פוזה כזאת. או שהדברים האלה קיימים בתוכך, או שהם אינם, והם היו קיימים בשפע אצל חיים בר-לב. את קור-הרוח הזה הוא הקרין, והדבר עבר ממנו עד אחרון החיילים.

אני חושב שהיה לו חלק חשוב מאוד ביצירת רוח מסוימת בצה"ל, ואתוס מסוים שעמד לנו בימי מבחן קשים, גם בדוגמה האישית שלו כמפקד בקרב, אבל אני מתייחס גם לדוגמה האישית שלו בין הקרבות שבהם אותה אישיות מיוחדת ואותה אנושיות מיוחדת – זה לא היה קור-רוח של מנותק ואטום ומתנשא, אלא של אדם שלרגע אחד אפילו לא איבד את הקשר האנושי שלו עם פקודיו, עם המפקדים ששירתו תחתיו, עם העם בכלל. זה היה קשר וקור-רוח שהוקרנו מתוך אדם שאכפת לו, והאכפתיות הזאת התבטאה גם באותו חוסר מוחלט של רוע, של התנשאות ושל מידה של חשיבות עצמית מנופחת. אף-על-פי שלחיים בר-לב היתה חשיבות עצמית גדולה מאוד, מבחינה אובייקטיבית בוודאי, לא היה בו שום שמץ של הדברים הללו. איש נעים הליכות, אני יכול אפילו לומר חבר.

כיריב פוליטי לאחר מכן, אני יכול להגיד – כיריב פוליטי הגון, שמעולם לא ניסה לעשות פגיעה אישית כלשהי אלא תמיד דיבר לעניין, ובין שהסכמת ובין שלא הסכמת לדבריו לא יכולת שלא להעריך את העובדה שהוא נקט את העמדה משום שהוא האמין בה.

אני רוצה לזכור את חיים בר-לב בכל הדברים הללו, אבל דווקא ביום זה להוסיף גם שאני רוצה לזכור אותו כאיש שדחף לשחרור העיר העתיקה בימי מלחמת ששת הימים.

יש תכונות דומות אצל אהרן יריב, זה נכון. שוב, אני זוכר את אהרל"ה מראשית ימי כחייל ביחידה. הוא הגיע אלינו, היינו בחורים צעירים וטיפסנו אז על חבלים, אם אינני טועה. הוא הסתכל עלינו, אלוף

בצה"ל, לבוש דרגות, ואמר: אה, רק אתם יכולים? גם אני יכול. ומייד קפץ על החבל וטיפס 6-8 מטרים. הוא ירד למטה, הסתכל עלינו ואמר: אתם חושבים שזה הכול? עלה עוד הפעם. ירד למטה ואמר: אתם חושבים שזה הכול? עלה עוד הפעם וירד למטה. הוא לא עשה את זה בשביל להשוויץ. הוא באופן ישיר מאוד שבר בבת-אחת את כל המחיצות בינו לבינינו. בסך הכול היינו חיילים טריים, והקשר הזה, הבלתי אמצעי, בינו לבין פקודיו נשאר בעצם עד היום האחרון שאני זוכר את המגעים בינינו בשירות הצבאי, ונדמה לי גם שזה ביטא את הקשר שלו עם אנשים בכלל, בין שהיו במערכת צבאית ובין שלא.

היתה אצל אהרל"ה גישה משולבת. היתה גישה ישירה מאוד והיתה גם גישה שאני חייב לקרוא לה גישה "ממזרית", איזו קריצת עין, שהוא היה יכול לראות אולי את הדברים גם בצורה ישירה וגם בצורה קצת יותר מפותלת, יותר מורכבת ממה שהיא נראית לעין, וזהו שילוב מאוד נדיר, וכנראה גם מאוד מועיל בתפקיד של ראש אמ"ן.

במסגרת התפקיד הזה הוא שילב עבודת מטה תיאורטית ברמה הגבוהה ביותר, יחד עם מבצעי שטח בעלי יוזמה ומעוף שיירשמו ביום מן הימים, לא היום, בתולדות ישראל באופן גלוי, אבל החשיבות של התמורה שחולל אהרן יריב במשך השנים שהוא כיהן כראש אמ"ן, השילוב של פריסת יכולת המודיעין של צה"ל, השיטות החדשות שהנהיג, הסיכונים המחושבים שהיה מוכן לקחת כמי שנושא באחריות למבצעים הללו – הדברים האלה תרמו תרומה עצומה לביטחון ישראל.

אני זוכר שלאחר שהוא עזב את הצבא הוא בא לבקר אותי בנסיבות אישיות לא קלות. הוא התיישב והתחיל לדבר, פתח את לבו, סיפר על התלאות של החיים הפוליטיים ואת הסיבה להחלטתו לפרוש מהחיים הללו. שוב, לא דיבר במרירות ולא תקף אף אחד, אף-על-פי שדיבר בגילוי לב מוחלט, אלא אמר משפט אחד שנחרת בלבי אז ולא עזב אותי מאז. הוא אמר: בסופו של חשבון נדרשתי להתפשר עם הדברים העמוקים ביותר שאני מאמין בהם, ולא יכולתי לפשרה הזאת, ולכן החלטתי לעזוב.

לפעמים הסכמתי ופעמים רבות גם לא הסכמתי עם אהרן יריב, אבל בדבר אחד תמיד הסכמתי: הוא אמר מה שהוא האמין בו, הוא לא טיח, הוא לא ניסה לעגל את הדברים, הוא לא ניסה להסתיר אותם, ולא רק כלפי אחרים אלא בראש ובראשונה כלפי עצמו.

אני חושב שהאחריות הזאת, היושר הזה והתרומה הזאת שאפיינו גם את אהרן יריב וגם את חיים בר-לב, אלה תכונות שהעמידו דור, וחשוב שיעמידו גם את הדור הבא על רגליו לקראת האתגרים שעוד צפויים לנו. על שניהם אני יכול לומר, שהיה קל מאוד להעריך אותם ועוד יותר היה קל לאהוב אותם.

יהי זכרם ברוך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נתניהו. חבר הכנסת אורי אור, ואחריו, אחרון הדוברים – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משפחות חיים בר-לב ואהרל"ה יריב היקרות וחבריהם שנמצאים עמנו פה, רבות דובר על חיים בר-לב ואהרל"ה יריב בשבוע האחרון, ואני דווקא הייתי רוצה לתאר מזווית אישית שלי, לא בן הדור שלהם, דור הרבה יותר מאוחר, את המפגש הראשון שלי עם כל אחד מהם. אתחיל עם חיים בר-לב, בהיותי חייל טירון בשריון. מאוחר יותר אתאר מפגש כמפקד פלוגה צעיר עם אהרל"ה יריב.

כטירון בשריון נפל בחלקי הרע להיות בפלוגה שהתעללו בה והתייחסו אל אנשיה ביחס מחפיר מצד הפיקוד הזוטרי, יחס שגבל בהתעללות לשמה. פלוגה שלמה של חברים, חיילים טובים, איבדה אמון בצה"ל באותה תקופה. כולנו אז, אני זוכר, אמרנו לעצמנו יום יום, שעה שעה, בעודנו מושפלים: האם זה צה"ל, והיכן הפיקוד הבכיר של צבא שכזה? והנה יום אחד, תוך כדי אימון באותה תקופה, נקראנו בבהילות לחזור מייד למאהל, יש לנו פגישה דחופה עם מפקד הגיס. זו היתה הפעם הראשונה שאני כחייל בשריון ראיתי מולי אלוף צעיר, חיים בר-לב, ובעיניו הכחולות הוא הסתכל על הפלוגה ואמר: ספרו לי, חיילים, מה עשו לכם. כמובן, החיילים דיברו, שפכו את לבם שעה ארוכה. חיים בר-לב לא הוציא מלה מפיו. לאחר שנגמרה השיחה הוא קם ואמר לנו: אני מתנצל לפניכם, חיילי הפלוגה, על מה שעשה לכם הסגל. אני רוצה לומר לכם, שבאותו יום חיים בר-לב בשיחתו, בשהייתו, בפתיחותו כלפי החיילים החזיר לפלוגה שלמה את האמון בצה"ל ובמפקדיו ובדרכי חינוכם של הדורות הבאים.

פגישה אחרת לחלוטין בתקופה מאוחרת יותר היא עם האלוף אהרן יריב. אז עבדכם הנאמן מפקד פלוגת סיור צעיר, בדיוק לפני 27 שנים, מפוזרים בגבול רצועת-עזה, בעמדות הסוואה. אני מזכיר לוותיקים בינינו, המבוכה היתה גדולה וחוסר הביטחון היה גדול מזה. לא ידענו מי ומה הולכים לעשות. והנה, תוך כדי שהייה של אנשים אחדים, ואני ביניהם, בעמדת הסוואה מכוסה ברשת, בחולות המפורסמים, נכנס אלוף, לא גבה-קומה, ואני כבר ידעתי שזה ראש אמ"ן. הוא הסתכל ימינה ושמאלה, מזהה את האנשים, מזהה את הפלוגה. היה לו זיכרון – ואני לא פגשתי עד היום זיכרון חד כזה, בהיר ולמרחקים. הוא הסתכל, בחן אותנו אם אנחנו מכירים את הגזרה והוסיף משלו. הוא שאל אותנו למבנה הפלוגה והוסיף משלו. לאחר המפגש הזה, שארך כשעתיים, אמרתי: אם זה ראש אמ"ן של הצבא וזה הידע שלו בפלוגה, במפקדים, באנשים, אנחנו ננצח במלחמה הזאת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה מה שהיה לי לתרום מזיכרוני האישי ממפגשי הראשון עם אנשים אלה. הלואי שמפקדים בעתיד ידעו להיות דוגמה אישית כאותם שני אנשים שהלכו מאתנו בשבוע האחרון. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אורי אור. אחרון הדוברים – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

כבוד הנשיא, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, משפחות בר-לב ויריב היקרות, שניים מעמיתי בצה"ל, אנשי דור תש"ח, חיים בר-לב ואהרן יריב, הלכו לעולמם, ואני חסר אותם ומתאבל עליהם.

חיים כידוני, לימים חיים בר-לב, היה מפקד פלוגה שלי בפלמ"ח. רחשנו לו כבוד והערצה מעבר ומעל למקובל ביחסי לוחמים-מפקד. הוא נראה לנו כבר מהמפגש הראשון כבר-סמכא, מנהיג, מקצוען, וכמי שאפשר לסמוך עליו וללכת אחריו אל האש ואל הגדרות. הוא ירד לפרטים הקטנים בהכנת האימונים ובוודאי בהכנת פעולה. הוא ידע שחוזקה של שרשרת מותנה בחוליה החלשה שבה, ולכן לא רצה שתהיינה לו חוליות חלשות. חיים עבד בשיטה ולא באלתור.

אני זוכר מסע אל המדבר, למצדה ולמכתשים, שנמשך 11 ימים. שימשתי כמפקד הסיירים שלו, והוא הקפיד לקיים הפסקת מנוחה בתום כל שעת הליכה, אפילו היה זה באמצע המדבר. אני סברתי שצריך לעשות זאת בגמישות לפי תנאי השטח, הצל והמים, אבל חיים בשלו: הפסקה בדיוק בזמן. אז רטנתי, אבל אחרי שנים הבנתי את ההיגיון שבשיטה.

כך זה במסע, אבל כך זה היה גם בבניית הכוח המשוריין, במחלקת ההדרכה במטכ"ל ובאגף המבצעים במטכ"ל שהוא עמד בראשו, ואז היתה לי הזכות לשמש כסגנו. השיטה, המתודה ליוותה אותו גם כשנסק בארגון הצבא, בתכנון מבצעים ובעבודה שוטפת.

מי שלא הכיר את חיים יכול היה לחשוב שחיים הוא נוקשה. את הקפדנות שלו תרגמו לנוקשות, בעוד מאחורי המדים הסדורים והמגוהצים היו נשמה רגישה ואנושיות רבה. חיים לא העליב ולא פגע בזולתו, גם כשציווה על דברים קשים או ביקר דברים שלא היו לרוחו. חיים ידע גם לשמוח וגם לצחוק, גם לצאת למסע רכיבה וגם להסב ליד המדורה.

חיים לא אהב את המשרד ואת עבודת המטה. נפשו יצאה אל השדות, אל החיילים ואל רכב הקרב המשוריין. השנים שעשה כקצין מטה היו למועקה עבורו, אבל הוא הסתגל אליהן כהכרח בל יגונה. סייעו לו בכך שתי תכונות שהתאפיינו בהן: לויאליות וכושר למידה. חיים היה נאמן למפקדיו גם כשחלק עליהם. אינני זוכר מלה רעה שלו על הרמטכ"ל או על שר הביטחון, אפילו שהחליטו או סיכמו דיונים במהופך להשקפתו. חיים ידע לשקוד על לימודים ואהב ללמוד.

לעומתו היה אהרל"ה, אהרן יריב, קצין מטה קלסי שהתאים לעבודת מטה כמו כפפה ליד. הוא היה חרוץ, שיטתי, יסודי, בעל כושר עיכול של מידע רב, ומעל לכול – זהיר ואחראי עד כדי הגזמה.

בקורס המג"דים בשנת 1950 הרצה סגן-אלוף אהרן רבינוביץ, הלוא הוא אהרל"ה, בנושא "הבסיס המוצק" – נושא משעמם מאין כמוהו, אבל אהרל"ה עשה מזה סיפור חי. אני זוכר שדוד בן-גוריון, שר הביטחון הראשון, ביקר בקורס ונכנס לשמוע את ההרצאה הזאת. טבעי היה שעינינו ואוזנינו נדדו מהמרצה אל האורח ובחזרה. דומני, שגם בן-גוריון נהנה מההרצאה הזאת.

אהרל"ה עשה בתפקידים רבים ומגוונים בצה"ל, אבל בשניים מהם הוא הרקיע והגיע להישגים אדירים: האחד – הקמת בית-הספר לפיקוד ולמטה, מה שקוראים פו"מ, והשני – חיל המודיעין.

קצינים רבים עשו חיל בצה"ל, אבל צריך להעריך, להדגיש ולהבליט את אלה שיצרו יצירות חדשות, יש מאין. אהרל"ה הקים את פו"מ בצה"ל הצעיר, בלי מסורת ובלי מסגרת בתחום הזה. הוא עשה זאת ביעילות ובכשרון, כשהוא משלב דוקטרינות מטה, טקטיקה ואסטרטגיה ממקורות שונים שמהם ינק צה"ל הצעיר.

על חלקו בעבודת המודיעין קשה לדבר בפורום פתוח, אבל אני רוצה להעיד ולהצהיר כמי שהיה צרכן של המודיעין בעת ההיא, שחיל המודיעין בפיקודו של אהרל"ה נתן לנו את כל מה שאפשר היה לאסוף ולהעריך, ואפילו יותר מזה. הלכנו למלחמת ששת הימים וניצחנו בה ראשית כול בזכות המודיעין של אהרל"ה, וזאת איננה בבחינת "אחרי מות קדושים אמור", ואמרתי זאת בסיכום אותה מלחמה.

אהרל"ה היה ביקורתי, להבדיל מחיים, ונתן לכך ביטוי, אלא שגם את זה הוא עשה בנועם, בנימוס ובתרבות.

היתה לי הזכות לשרת במחיצתם של חיים ואהרל"ה בשנים קשות של מסה ומעש, מבצעים ומלחמות. ראינו ביחד הישגים ונצחונות כמו גם שגיאות ותקלות. שירתנו ביחד במטכ"ל של ששת הימים ובמטכ"ל של יום הכיפורים. עם שניהם "שרפנו" במשותף אין-ספור ימים ולילות בדיונים משותפים בחדרים אפופי עשן, במוצבי פיקוד מאולתרים, בטיסות ובנסיעות. עם שניהם התווכחנו, צעקנו, כעסנו ואהבנו. עם שניהם עשינו הערכות מצב, קיבלנו דיווחים, ציירנו על מפות, גמאנו קילומטרים ואכלנו גפרורים. עם שניהם יצאנו למלחמות ושברנו מהן. ביחד נפרדנו מחברים לנשק שנפלו או שהלכו לעולמם, שניהם היו שותפים למפעלי ההנצחה לזכרו של יקירנו דדו, זכרו לברכה. ועכשיו הם – חיים ואהרל"ה – הותירו אותנו בלעדיהם ובטרם עת, ואנחנו סופדים להם. ועל כך אמרו חז"ל: חבל על דאבדין ולא משתכחין.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

חברי הכנסת, אני מקווה שהמדינה והחברה הישראלית ידעו גם להנציח את שני האישים האלה בדרכים שונות.

אנחנו מסיימים בזאת את החלק הזה של ישיבת הכנסת היום, ומייד אחרי שניפרד מן הנשיא נצא להפסקה קלה של חמש דקות.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת קמים בצאת נשיא המדינה מאולם המליאה.)

היו"ר ש' וייס:

הפסקה של חמש דקות. ב-16:45 נחדש את הישיבה.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:40 ונתחדשה בשעה 16:47).

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מחדשים את הישיבה.

חברי הכנסת, אני מבקש למסור כי דקות ספורות לפני הישיבה קיבלתי הצעה לסדר הדיון בישיבה. אינני מקבל עוד הצעות כאלה אלא אם כן הן באמת לסדר הדיון, אבל זה היה באמת עניין גבולי. בעצם, הנושאים שמבקש חבר הכנסת בנימין נתניהו להעלות במסגרת הצעה לסדר הדיון הוצגו היום כהצעות דחופות לפני הנשיאות, ומה לעשות שגם הנשיאות קיבלה אותן. לפיכך, מבחינת הסדר הפרלמנטרי הסוגיה נפתרה ושלושת הנושאים – הכרזת ערפאת, ושוב הכרזת ערפאת וכיוצא באלה – אושרו היום בנשיאות פה-אחד כהצעות דחופות. גם הממשלה הסכימה שיהיה דיון בנושא, והוא יתנהל כמקובל בכנסת מחר או מחרתיים במסגרת הצעות דחופות לסדר-היום. זהו, חברים.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הודעה קצרה למזכיר הכנסת. יש לנו נוהג שהמזכיר קורא רק שתיים-שלוש שורות ראשונות ואחרונות, והיתר מועבר לפרוטוקול.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם – הצעת חוק לסיוג תוקפם של הסכמים מדיניים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק פדיון שבויים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת ש' בניזרי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק המזונות (תיקון – הבטחת תשלום), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חופשת אימוץ לאב המאמץ), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הצלת העלייה, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק שירותי תיירות (תיקון – ביטול סעיף 7), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת צ' הנגבי ור' אדרי; הצעת חוק לתיקון דיני משפחה (תיקון – ביטול סעיף 2א), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק שיווי זכויות האשה (תיקון – התחשבות בהכנסות בן-הזוג), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הגנת הדייר (תיקון – קבלת דיירות מוגנת), התשנ"ד–1994, מאת

חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – התחשבות בהכנסות בן-הזוג), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לסיוג מועמדות הרמטכ"ל בבחירות לכנסת ולחברות בממשלה, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק-יסוד: הזכויות החברתיות, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק המקרקעין (תיקון), התשנ"ד-1994, מאת חברת הכנסת אסתר סלמוביץ; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 3) (הצמדה למדד תשומות הבנייה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק בנייה ממשלתית לזכאים באזור המרכז, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס') (עמלות), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר.

אדוני המזכיר, כמה הצעות חוק כבר יש לנו בכנסת הזאת? 1,818. נדמה לי, פי שלושה מאשר בכנסת הקודמת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה לא קוראים את שמות החברים שהגישו את ההצעות?

היו"ר ש' וייס:

אני אסביר. קיימנו דיון על זה בנשיאות. מכיוון שמדובר באלפי הצעות ולנו יש סדר-יום דחוס – לפעמים קריאת ההודעה נמשכת רבע שעה – אנחנו פשוט מכניסים את זה לפרוטוקול. כאשר הנושא יידון, חלק מהן בערך בשנת 2974, גם חבר הכנסת היזם יקבל את כבודו. הרי מדובר, בינינו, בעיקר בהצהרות חוק.

חיים קופמן (הליכוד):

אם זה יהיה ב-2974, הוא כבר לא יוכל לקבל.

היו"ר ש' וייס:

חלק מאתנו יחיו, ואם לא – יבוא המשיח ואנחנו נשתתף בדיונים האלה...

יוסף בא-גד (מולדת):

הכנסת מכירה בביאת המשיח. נא לרשום.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לסדר הדין.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבין שחילקו כאן את דוח מבקר המדינה מס' 44. להווי ידוע שהדוח הזה חסוי עד מחר בשעה 16:00.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לקחו את הדוח.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע, אבל חלק מהחברים כבר לקחו את הדוח.

זו בקשתי אליך, אדוני היושב-ראש, ואני מבקש לקבל את הצעתך-הדרכתך בנושא זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. קודם כול אני רוצה להודות מקרב הלב לחבר הכנסת דן תיכון, ששתיים-שלוש דקות לפני פתיחת הישיבה הגיע ללשכתי והודיע לי כי פה נעשה דבר שלא ייעשה. אני מברר כיצד קרה הדבר. יש לנו כלל, שאת דוח מבקר המדינה אנחנו מניחים על שולחן הכנסת אחרי שהוא מוגש לנשיא המדינה, ליושב-ראש הכנסת וכדומה. אני פשוט לא יודע מה קרה. אומרים לי – אדע את התשובה

בעוד כמה דקות – שמישהו הביא את זה ממבקר המדינה ושם את זה פה באיזה מקום, והסדרנים –
--

דן תיכון (הליכוד):

אין לי שום טענה אל עובדי הכנסת, אדרבה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ניסינו לצמצם את הנזק בתקווה שהוא לא יהיה, ואם אכן הצלחנו בכך – כל התודות לחבר הכנסת דן תיכון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני מדבר עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

האם הדוח יפיל את הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

אינני יודע.

ביקשנו לאסוף את הדוח. מכיוון שיש אמברגו, ואני משוכנע שעיתונאי ישראל, שממילא מקיימים אותו מרצונם החופשי, ישמרו על הכלל, אני מקווה שלא ייגרם נזק בנושא הזה. זה יותר נזק לסדר ציבורי מאשר נזק מהותי, כי הדוח כבר ישנו ומחר הוא יונח על שולחן הכנסת. אני אברר מה קרה. זהו הסיפור עד כה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חלק מחברי הכנסת קיבלו את הדוח. לא ייתכן שחלק מן החברים יקבלו וחברים אחרים לא יקבלו. חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה קיבלו את הדוח.

היו"ר ש' וייס:

אני פונה עכשיו אל חברי הכנסת שקיבלו, יחידים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה מקבלים לפי החוק.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, חברי הוועדה מקבלים תמיד לפני הזמן ושומרים על האמברגו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

עוד לא קיבלנו.

היו"ר ש' וייס:

וגם הם עוד לא קיבלו. תקבלו. אלה כללי משחק של ריסון עצמי.

חבר הכנסת דן תיכון, מה הנוהג לגבי חברי הוועדה, מתי הם מקבלים את הדוח?

דן תיכון (הליכוד):

חברי הוועדה מקבלים בצמוד עם העיתונאים.

היו"ר ש' וייס:

הם מקבלים לפני הזמן ושומרים על האמברגו. אני מביע את אמונתי המוחלטת בעיתונאי ישראל, שהם יקפידו וישמרו את האמברגו, אף שייתכן שאיזה עותק אחד נסע ללשכה של איזה חבר כנסת. אברר איפה נפלה התקלה, אם במנגנון הכנסת או במנגנון של מבקר המדינה. ברור שיש פה תקלה.

חיים קופמן (הליכוד):

חברי הוועדה הם חסמב"ה, חבורת סוד מוחלט.

היו"ר ש' וייס:

כן. אגב, סוד בפוליטיקה זה חלק מהעוצמה. זאת המיתולוגיה של העוצמה, להשתייך אל קבוצת יודעי סוד. סוד ללילה נוסף אחד.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברים, היום נקיים דיון על משרד האנרגיה. אני רוצה לומר גם שמשרד האנרגיה והתשתית הכין לנו תערוכה מעניינת למטה, ורבים כבר ראו אותה. רבים גם יראו אותה.

אנחנו רק נסיים את התשובות על השאלות הרגילות, ומייד לאחר מכן נאפשר לשר האנרגיה לתת את סקירתו. אנחנו גם נסיים את הדיון על משרד המשטרה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קודם יהיה דיון על משרד המשטרה?

היו"ר ש' וייס:

כ. נסיים את הדיון על משרד המשטרה תחילה.

כידוע, השר שחל הוא שר המשטרה, הוא גם שר האנרגיה והתשתית, והוא השר המתאם. בתוקף היותו השר המתאם, הוא מחליף פה ושם עוד איזה שבעה שרים. הוא עומס על שכמו בערך עשרה מיניסטריונים.

לפי התקנון, נדון תחילה בשאלות ותשובות, ואני מזמין את אדוני, סגן שר החקלאות, בבקשה.

השמדת תוצרת חקלאית

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר החקלאות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

באמצע חודש ינואר שוב הושמדו עשרות טונות של מוצרי פירות וירקות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הושמדה תוצרת חקלאית זו?
2. באילו מוצרים מדובר ובאיזו כמות?
3. מי קובע איזו תוצרת חקלאית תושמד?
4. האם משרדך מפקח על השמדת התוצרת?
5. מדוע לא יחולקו הירקות והפירות לנזקקים?

תשובת סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תוצרת מושמדת כשאינן לה שימוש ואפשרות למכירה.

2. בצל, עגבניות, כרוב, כרובית, תפוחי אדמה קטנים, שומר וירקות אחרים. סך הכול – 57,000 טונות.

3. מועצת הירקות באישור ועדות שיווק ומגדלים.

4. קיים מעקב ודיווח שוטף על היקף העודפים ושימושם.

5. 35,000 טונות מתוך הכמות של 57,000 טונות חולקו למוסדות ציבור, משטרה, שירות בתי-הסוהר ומוסדות הנזקקים לפי אישור משרד הרווחה.

השמדת תוצרת חקלאית

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר החקלאות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

פורסם לאחרונה בכלי התקשורת על השמדת כמויות גדולות, 45,000 טונות, של עודפי ירקות, כדי לשמור על המחירים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. באילו כמויות מדובר?

3. האם יבדוק משרד החקלאות, בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה, אפשרות של מתן העודפים למשפחות ברוכות ילדים ולמשפחות הנמצאות מתחת לקו העוני או למוסדות ציבור – מלכ"ר?

תשובת סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה.

2. כמויות העודפים בשנת 1993 – 57,000 טונות.

3. יותר מ-23,000 טונות הועברו לתעשייה, פלוס 12,000 טונות, המועברות למוסדות ציבור, משטרה, שירות בתי-הסוהר ומוסדות מוכרים במצוקה, לפי הקריטריון שאישר משרד הרווחה. סך הכול 35,000 טונות. 22,000 טונות הושמדו.

נהיגה בטרקטורונים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

הטרקטורון מוגדר כרכב חקלאי, אך משמש גם לצורכי פנאי וספורט. לארץ יובא דגם ספורטיבי המוגדר כרכב חקלאי, והוא מסוכן לרוכבים עליו עקב מבנהו, ובעבר אירעו תאונות עם קורבנות בנפש.

ברצוני לשאול:

1. מדוע עדיין מייבאים את הדגם הנ"ל?

2. מדוע אין חובת חבישת קסדה בעת רכיבה על טרקטורון, דבר היכול לחסוך בחיי אדם?

3. האם ישנה משרדך את הגדרתו של הטרקטורון מ"רכב חקלאי" ל"רכב פנאי וספורט" ומתי?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

1. משרד החקלאות מאשר רק ייבוא דגמי טרקטורונים אשר נבדקו על-ידי המכון להנדסה חקלאית במינהל המחקר ואושרו כמתאימים לחקלאות. אין אנו מאשרים ייבוא טרקטורים שלא עברו בדיקה קפדנית במכון.

2. חבישת קסדה: הטרקטורון מיובא לחקלאות, ובתנאים אלה אין דרישה לקסדה. משרד העבודה, הממונה על הבטיחות בעבודה, דרש הרכבת מסגרת בטיחות, ומשרד התחבורה מחייב ביצוע. לא היתה דרישה לקסדה.

3. משרד התחבורה עומד לפרסם תקנות חדשות לעניין הטרקטורונים, המסדירות רישום טרקטורונים מן הסוג שאינו משמש לחקלאות. עם פרסום התקנות יהיה דין טרקטורון כדין כל רכב.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן; שאלה קצרה ותשובה קצרה.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד סגן השר, למען האמת היתה טעות של העוזר הפרלמנטרי שלי, כי הוא היה צריך לשלוח את השאילתא לשר התחבורה ולא לשר החקלאות. בעיקר על רקע האירועים בימים האחרונים, בוודאי תבין מה היתה כוונתי בשאילתא – לא לפתור את הבעיות החקלאיות בנושא הטרקטורונים אלא את בעיות הבטיחות.

להבא נתקן, ונבקש גם מכם, אולי תוכלו להעביר את הנושא למשרד התחבורה. יש שותפות גורל לטרקטורון הזה, כי הנושא מתחיל להיות חמור מאוד.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

טוב. נפל בחלקי הכבוד להשיב לך, חבר הכנסת קופמן.

ביטול תערוכת פרחים

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שר החקלאות ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

בעקבות סיור בעמק-חפר, שבמהלכו התלוננו חקלאי האזור כי השנה לא תתקיים תערוכת הפרחים בבית-האריזה "אביב". תערוכה זו, מן המובילות בעולם בתחומה, הוסיפה כבוד רב למדינת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. מנכ"ל "אביב" טוען כי התערוכה נדחית "עקב החרמה על-ידי מועצת הפרחים". האם הדברים נכונים?

תשובת סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון.

2. הדברים אינם נכונים כלל. לאור ההצלחה המרשימה של "אגריטק 94", החליטה מועצת הפרחים לקחת חלק אחת לשלוש שנים בתערוכה בין-לאומית ישראלית זו ולהפסיק את השתתפותה בתערוכות אזוריות.

במקרה של שאלה נוספת יש להבהיר שאכן קיימות כמה מחלוקות בין התאגיד למועצה, ולאחרונה סוכם על צוות משותף בראשות הסמנכ"ל לסחר חוץ, שינסה להציע פתרונות ליישור ההדורים.

מחסור בעובדים במושב ערוגות

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החקלאות ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

במושב ערוגות נוצרה בעיה של מחסור בידיים עובדות.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הפתרון שמציע משרדך לבעיית כוח האדם של המושב?

2. מדוע האזור שבו נמצא המושב אינו זכאי להטבות שבחוק?

3. האם ניתן לפתור את הבעיה על-ידי מתן השלמת שכר לפועלים יהודים?

4. מה היא הפרוצדורה הדרושה על מנת לייבא עובדים מחוץ-לארץ?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אף שעבר זמן רב מאז ודברים חדשים התרחשו, אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת רפאל איתן בנושא מושב ערוגות – פועלים לחקלאות, שנשאלה מזמן.

1. משרד החקלאות מסייע לפתרון בעיית כוח האדם של המושב: א. שחרור עובדי שטחים לעבודה בחקלאות בישראל. ניתן שחרור עובדי שטחים לחקלאות ל-4,500 עובדים מגיל 30 ול-2,000 עובדים ללא מגבלת גיל; ב. סיוע בהבאת עובדים זרים לחקלאות בישראל; ג. סיוע בסבסוד עובדים ישראלים בחקלאות בסכום של 40 שקלים ליום עבודה לעובד ישראלי.

2. האזור שנמצא בו מושב ערוגות אכן זכאי לקבלת סיוע בסבסוד יום עבודה לעובד ישראלי.

3. הבעיה נפתרה על-ידי סבסוד שכר ב-40 שקלים ליום עבודה לעובד ישראלי.

4. הבאת עובדים זרים צריכה להיעשות מול משרד העבודה, שירות התעסוקה והוועדה הבין-מושבית – תנועת המושבים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת? לא, חבר הכנסת רפאל איתן מסתפק בתשובה.

אבקש מסגן שר החקלאות להשיב על שאילתא מס' 2820, של חבר הכנסת חיים קופמן, שהפעם כן הופנתה למשרד החקלאות.

חיים קופמן (הליכוד):

זבובים – זו לא בעיה של משרד התחבורה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

זה נכון.

המלחמה בנזקי הזבוב הים-התיכוני

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

בחודש נובמבר 1992 שאלתי את כבודו בנושא המלחמה בזבוב ים תיכון. בתשובת סגן שר החקלאות וליד חאג' יחיא נאמר, שהזבוב מופיע מחודש מרס ואילך.

ברצוני לשאול:

1. האם הקציבה הממשלה את הסכום הנדרש למלחמה במזיק זה?

2. כיצד יפעל משרדך למנוע פגיעה בייצוא החקלאי?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

1. משרד החקלאות בתיאום עם אגף התקציבים שריין תקציב בסך 5.5 מיליוני שקלים לשנת 1994, כהשתתפות בעלות הדברת הזבוב, הנאמדת בכ- 11 מיליון שקלים. העיקרון שעל-פיו תמומש ההשתתפות הממשלתית הוא שקל ממשלה מול שקל מצד החקלאים, וכאמור, לא יותר – 5.5 מיליוני שקלים.

2. את פרויקט הדברת זבוב הפירות הים-תיכוני מרכזת ומנהלת מועצת ההדירים באמצעות המכון להדברה ביולוגית שלה, וזאת בתור נאמן של ענף ההדירים וענף המטעים. תקופת הפרויקט: דצמבר–מרס מדי שנה. העובדה שהפרויקט מופעל באופן מרוכז וברמה ארצית מייעלת מקצועית וכלכלית את כל הפעילות ומקנה אמינות מרבית לתוצרת הישראלית, המיוצאת ככזאת שעברה טיפול מיטבי כנגד מזיק זה ובפיקוח ממלכתי מלא.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת? אין, יופי. אני מאוד מודה לסגן שר החקלאות.

סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין לסיכום הדיון על סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו את חבר הכנסת חיים דיין, במסגרת שבע דקות, ואחריו – את חבר הכנסת עוזי לנדאו באותה מסגרת זמן. לאחר מכן, שר המשטרה יסכם.

לאחר מכן, שר המשטרה יתייחס לשתי הצעות לסדר-היום, של חברי הכנסת יהושע מצא ורפאל איתן, ואז הוא יופיע פעם אחת כשר המשטרה ובפעם השנייה כשר המתאם. לאחר מכן, שר האנרגיה והתשתית יציג את פעולות משרדו. בבקשה, חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אפשר היום לבוא ולומר, שיש למדינת ישראל במה להתגאות, וזה במשטרת ישראל.

התורה ציוותה לנו להקים את הגוף הזה ואמרה לנו: "שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך".

אני רוצה היום לציין שהמאמץ שמשטרת ישראל משקיעה בשמירה על הנפש ועל הרכוש הוא מאמץ אדיר ביחס למספר השוטרים שיש לנו במדינת ישראל.

חשוב להדגיש שהיום, על כל 1,000 אזרחים יש 3.4 – ביחס אחוזי שוטרים במדינת ישראל. דבר זה כבר מעיד שאנו חייבים להגדיל את כוח האדם במשטרת ישראל.

רון נחמן (הליכוד):

ביריחו על כל שוטר יש שבעה איש, ועל כל שבעה איש ביריחו יש שוטר אחד.

חיים דיין (צומת):

עוד לא הגעתי לשלב הזה. אני מתייחס למדינת ישראל.

במעמד זה, אדוני השר, אני רוצה לברך את משטרת ישראל, שעמד בראשה המפכ"ל היוצא רפי פלד, ולברך את המפכ"ל הנכנס אסף חפץ, ואני רוצה לומר, שגם למשטרת ישראל יש במה להתגאות במפכ"ל החדש ובמפכ"ל שיצא.

אני רוצה לברך את משמר הגבול, שעשה עבודה נפלאה בשנה האחרונה, ואת שירות בתי-הסוהר, שמשקיע ימים ולילות ועושה תפנית משירות שאוסר אנשים שעברו על החוק לשירות משקם אסירים ומחזיר אותם לחיים האזרחיים לתפארת.

אני רוצה לפתוח, אדוני השר, דווקא בדבר חשוב מאוד, והוא שכרם של השוטרים. ואני רוצה לומר לך לגבי השכר של השוטרים, שכשאוטרים השוטרים ברחוב, שהשוטר מרגיש שהוא כוח עבודה זול, יש למה להתייחס. אני לא יודע אם כולם, אדוני השר, מכירים את המושג "שילדי". מה היא העבודה ה"שילדית"? אולי כדאי שחברי הכנסת ידעו. "שילדי" זה מצב כוננות, שהשוטר צריך להשקיע בין 12 ל-15 שעות ביממה, אם זה בחגים שהוא לא נמצא עם המשפחה, אם זה בימי כוננות, אם זה בימי מלחמות. והשכר שהשוטר מקבל היום נע בין 2,200 שקל ל-2,700 שקל. ואם אנחנו מתייחסים לחיילים שמשרתים שירות קבע, אפשר לומר שיש משמעות רבה לשכר שהם מקבלים.

אני חושב, אדוני השר, שהיה ראוי אולי שהנושא המדובר בתקופה האחרונה, שזה עבודה בשכר לשוטר, שבאמת רוב העבודה בשכר ילך נטו לשוטר ולא ילך חצי למשטרה וחצי לשוטר. אולי זה יהיה תגמול לעבודה שהשוטר משקיע.

אני רוצה להתייחס לדבר נוסף בנושא הרווחה של השוטר. חשוב לבוא ולהדגיש, שהיום 75% מהחיילים המשרתים בשירות קבע מקבלים תוספת שדה – שק"ד, שטחים קדמיים, תוספת במשכורת, ואילו במשטרת ישראל רק 35% מהשוטרים מקבלים זאת, ואולי גם שיעור זה יצומצם בעקבות צמצום גבולות המדינה, כאשר רוב השוטרים מتركזים היום במרכז הארץ.

במעמד זה אני רוצה גם לברך את מתנדבי המשמר האזרחי ולומר לך, שאנחנו חייבים – ואני העליתי את הנושא הזה בפני היועץ המשפטי – לעגן בחוק את המשמר האזרחי בישראל. אנחנו לא נמצאים בימים שקטים במדינת ישראל. כל יום אנחנו מתבשרים על פיגועים, אף-על-פי שההסכם נחתם. היום התבשרנו על פיגוע, ואני חושב שהדבר הזה חייב לרדת כנטל על האזרחים שבאמת חושבים על ביטחונה של מדינת ישראל.

המשמר האזרחי לוקח חלק נכבד מאוד הן בשמירה מפני עבירות רכוש, הן בהתמודדות עם נגע הסמים במדינת ישראל והן במניעת פח"ע – פעילות חבלנית עוינת, הפיגוע החבלני, והן בשמירה בפני גנבות חקלאיות, כאשר כל יום נשמעות טענות על גנבות באזור "הקו הירוק", בגליל, בנגב, והמשטרה איננה מסוגלת להתמודד עם התופעה. הנזק נאמד במיליוני שקלים. אני רוצה לומר, שהמשמר האזרחי הוא הגוף היחיד שלא מקבל שכר, וצריך לטפח אותו. יש אזרחים טובים במדינת ישראל שרוצים לבוא ולקחת חלק בנושא הזה.

אדוני השר, לאחר שאתה הצגת את שעון-העבירות בפני אזרחי מדינת ישראל, כאשר הוא מדגיש כמה מעשי רצח מתבצעים במדינת ישראל, כמה תאונות דרכים, כמה עבירות רכוש, אני רוצה לתת תיאוריה אחת ולומר לך, שאם השנה נפתחו 11,000 תיקים בנושא הסמים, זה אומר שמאחורי כל תיק עומד אדם. כלומר, אם אנחנו מתייחסים ל-24%-25% גילויים בתחום נגע הסמים, בלי קשר לעבירות הרכוש שקשורות בעקיפין לנושא הזה, זה אומר 11,000 תיקים שנפתחו והחוק מחייב את השופט לגזור בהם או עונש מאסר על תנאי או תקופות מאסר. ואני שואל שאלה: איך אפשר לקחת 11,000 אנשים שמעורבים בשימוש בסמים לבתי-הסוהר? האם יש לנו מקומות בשבילם בבתי-הסוהר? האם המדינה ערוכה לנושאים האלה?

איפה נמצאת המדינה מבחינה התקציב להתמודדות עם נגע הסמים? אני חושב שזה נגע שנזקו בלתי משוער לחברה, והנזק נאמד ב-3.5 מיליארדי דולר, כמעט 10.5 מיליארד שקל, כמעט 11% מתקציב המדינה השנתי. ואין שום תוכניות לבוא ולשפר נושא זה.

אני שמח שנענו בחיוב לגבי הקמת כלא "השרון". אבל אפשר לומר שזו עוד טיפה בים ביחס למספר התיקים שנפתחו, והם מהווים רק 25%. מה עם ה-75% הנותרים? הרי משטרת ישראל באה כל שנה ואומרת: שיעור הגילויים הוא 25%. השנה הוא 29%, ואני שואל: איפה ה-70% הנותרים, שאותם לא מגלה משטרת ישראל? זה נכון שלא מדובר כאן ב"סופרמנים", מדובר בבני אנוש, וצריך לתת את הדעת על זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין, זמן תם לפני שתי דקות.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, עוד שאלה אחת ובזה אני מסיים, בנושא עבירות תנועה. אני חושב שמדינת ישראל סופגת כל שנה אבדות רבות בתחום תאונות הדרכים; אני לא מדבר על פגיעה ברכוש. אני מדבר על נהגים שאינם מצייתים לחוקי התנועה. אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, חייבים לשנות נהלים במשטרת ישראל. למה אני מתכוון? במסגרת המושגים ת"ד – תאונת דרכים, ונ"ב – נזק בלבד, משטרת ישראל לא מקיפה לפעמים את המושג "נזק בלבד". לפעמים שוטר מגיע למקום שהתרחשה בו תאונת דרכים, וכאשר מתברר שיש נזק בלבד, הוא אומר לאזרחים: תמסרו את פרטי כלי הרכב וכו' – ובזה נגמר האירוע. ואני חושב שלא כך צריך להיות הדבר, מכיוון שהיתה עבירה – או אי-שמירה על הימין, או אי-מתן זכות קדימה, או אחת מאלף ואחת העבירות הקיימות בחוק. שוטר בא ואומר: או.קיי. תסיימו את זה במסירת הפרטים. אני חושב שלא כך צריך להיות הדבר. אני חושב, שלפני שנותנים את האישור לביטוח, כדאי מאוד שהמשטרה תבדוק היכן היתה העבירה וגם תתייחס לזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. אני מזמינה את חבר הכנסת עוזי לנדאו. ואחריו – יסכם כבוד שר המשטרה את הדיון על סקירתו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, נקודות מספר. בפעם הקודמת, כאשר דיבר כאן חבר הכנסת יהושע מצא והציג תמונות על כך שהמשטרה הפלשתינית פועלת בירושלים, שלל אדוני את הדבר. את התמונה שהביא חבר הכנסת מצא, הציע אדוני – אני כמעט מגזים – להעביר למחלקה לזיהוי פלילי. כל כך שלל אדוני את האפשרות הזאת.

ובכן, מהדורת החדשות ביום רביעי, או חמישי שעבר, ב"קול ישראל", מדברת על כך, שיש תהלוכה במדים מלאים של המשטרה הפלשתינית. במדי צבא השחרור הפלשתיני צועדים בסך השוטרים הללו, משער-האשפות לסילואן. שוטרי משמר הגבול של משטרת ישראל עומדים ומתבוננים. מהי הודעת דובר משטרת ישראל? הדובר אומר: "בירושלים פועלת רק משטרה אחת, וזו משטרת ישראל". מה אומר רדיו עמאן על דבר זה? – "המשטרה הפלשתינית פועלת בירושלים."

אני שואל: אדוני השר, איזה מין משטרת ישראל יש לנו, המאפשרת למשטרה פלשתינית לפעול בירושלים, והאם רק הודעת הדובר, כמו אותו טורקי שאמר בשעתו "מלטה יוק", מנקה את ירושלים מן המשטרה הפלשתינית? אני שואל, אדוני, איפה מילוי תפקידה של המשטרה כאוכפת חוק וסדר במדינת ישראל?

ההערה השנייה, גברתי היושבת-ראש, רוח רעה מנשבת במסדרונות המשרדים האוכפים חוק במדינת ישראל. משתמשים בחוק כדי להכביד יד על יריבים פוליטיים וכדי להילחם בהם. היועץ המשפטי לממשלה אומר דבר שטות: רובה יהודי הורג כמו רובה ערבי, לכן אותו חוק לתושבי יהודה ושומרון היהודים כמו למחבלי שומרון הערבים. אני מבקש להדגיש, שזו איננה אי-הבנה משפטית, או החלקת לשון, זהו שוב חלק ממדיניות ההסתה שהממשלה מנהלת נגד מתיישבי יש"ע בניסיונה להשוותם למחבלים.

אזכיר לך, אדוני השר, מי שטוען כמו שאומר היועץ המשפטי, את הדברים שאמר, אומר בעצם שגם רובה של חייל יהודי הורג ערבים כמו רובה של ערבים, או כמו רובה של מחבל. זאת משמעות הדברים. אני חושב שיש הבדל עצום כאשר נשק משמש להגנה וכאשר נשק משמש לרצח. ומי שמערבב, ומי שאינו מבחין בהבדלים האלה, משתמש בנושא זה כדי לבוא חשבון עם יריביו הפוליטיים.

אני אומר את הדברים האלה משום שיש קטע שבו משרד המשטרה קשור במה שמתרחש. אני קצת מופתע מכך שהשר מתייצב לימין הממשלה כאותם אלה שעומדים במסדר הבולשביקי על גזזטרת המוזוליאום של לנין. אני מדבר על החוק שבו השתמשו כדי לעצור אנשים, כדי להביא אל מאחורי סורג ובריאח עצירים מינהליים.

בתקופתו של מר בגין, עליו השלום, כאשר הרב כהנא הושם במעצר מינהלי, הדבר הזה היה על-פי חוק מדינה. אתם, בממשלה זו השתמשותם במעצר על-פי צו המפקד הצבאי. שוב, כחלק מדרך שעל-פיה משווים אותם עם הערבים הגרים ביהודה ובשומרון, עם המחבלים הגרים ביהודה ובשומרון, שגם אותם רוצים לשים מאחורי סורג ובריאח. אני אומר זאת שוב בכאב לב, משום שככל שממשלה זו כולה זדון, אדוני נחשב בעיני כל השנים כאי בודד שניתן לדבר אליו בהיגיון, שאיננו מיישר לימין יחד עם כל האחרים על-פי פקודתו של ראש הממשלה.

אני חייב לומר, אדוני השר, כאשר יושבים אסירים מינהליים בבתי-כלא וחברי כנסת מתקשרים אל משרד המשטרה כדי לבקש לבקר אותם – אוסיף במאמר מוסגר, שמשום שמטרתה של מדיניות זו היא לבודד את האנשים האלה, לשבור אותם, לדכא אותם ולהכפיש את שמם, חובתם של חברי הכנסת לדאוג לזכויות האזרח, בוודאי לזכויותיהם של האנשים האלה, ולדאוג לכך שהממשלה לא תתנכל להם. חובתך כשר היתה לאפשר לנו לבצע את תפקידנו. נהלים שהיו באים במקרה זה כדי לאפשר לנו לבצע את תפקידנו היו צריכים אכן לשמור על סדר מצד אחד, אבל לתת לחבר הכנסת לבצע את תפקידו. מה קורה? קורה שאנחנו נתקלים בנהלים שבפועל אינם מאפשרים לנו באופן שוטף להיפגש עם העצירים האלה.

אומרים לנו: תכינו את הביקור לשבוע הבא. מה זה לשבוע הבא? כאשר יורדים לחייהם יום-יום, אנחנו מבקשים לראות אותם תוך יום, תוך יומיים. לכן זה חשוב. מדוע זה בלתי אפשרי?

אחר כך הברקה נוספת. פתאום מודיעים לנו, שמשום שהעצירים שובתים רעב, אי-אפשר להיפגש עמם. העצירים שובתים רעב. הלוא היא הנותנת, הם שובתים רעב כי מתנכלים להם. דווקא ברגע זה צריך לתת את האפשרות לחברי הכנסת להיפגש אתם.

ואז במשרדו של כבודו באים ואומרים: אי-אפשר. אדוני השר, אני קצת מתפלא על התגובה הזאת של משרדך.

אני חייב לומר, שתגובת יושב-ראש הכנסת במקרה זה גם כן לא כל כך נראית לי. אני חושב שאת עניין הנוהל שהוא לכאורה מוסכם צריך להביא לבחינה מחודשת.

אדוני השר, אני מבקש ממך תשובה היום הזה, מדוע לא יוכלו חברי כנסת – במקרים שבהם יש חשד סביר להתנכלות שיטתית של הממשלה לעצירים – להיפגש עמם במהירות ובאופן חלק?

נקודה שלישית. היום אנחנו "מתבשרים" ברדיו על כך שבחברון זורקים אבנים, זורקים בקבוקי תבערה, מתנכלים לתלמידי ישיבה. הללו צריכים להגן על עצמם. גם חיילי צה"ל שבאים אחר כך ונמצאים תחת ברד האבנים הזה, גם הם יורים, גם הם מגינים על עצמם, גם הם פוצעים. אין הבדל בהתנהגות בינם לבין בחורי הישיבה.

אני שואל: מדוע צריכים לעצור שני אנשים שירו? הם אינם בורחים. אין שום בעיה אתם. את כל העדות גביתם. אין צורך דווקא להשאירם במעצר כדי להכביד את חייהם.

ואם הם כן, מדוע אנשי צה"ל לא? אני סבור, שכפי שחיילי צה"ל צריכים לדאוג לכך שיוכלו להגן על עצמם ללא הרהור, ואין צורך להביאם לדין ולחייבם בעורכי-דין, כך צריך להיות לגבי כל אזרח, בלי קשר אם הוא לובש מדים או איננו לובש מדים.

אינני יכול שלא להעיר שתחושתִי היא, שהדבר בא בשל אוזלת היד של הממשלה במלחמתה בטרור. היא איננה נלחמת בטרור. היא מאפשרת למחבלים שהיא יודעת את מקומם להמשיך ולהסתובב ונשק בידיהם. היא נותנת לחיילי צה"ל הוראות שבפועל מונעות מהם להילחם במחבלים.

עובדה היא מה שהתרחש היום בבית-חג". הרצח הזה הוא תוצאה ישירה של מדיניות הממשלה. מי שנכנע לטרור, מי שכוכל את ידי חיילי צה"ל ומי שמעלים ביודעין עין מקשר הולך ומתהדק בין אש"ף ובין ה"חמאס", יזכה לטרור הולך ומתגבר. אי-אפשר לקבל, שאת חמתה מכלה הממשלה דווקא באותם יהודים, קורבנות שצריכים להגן על עצמם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני חייב לסיים. אני כבר אסיים.

אדוני השר, אני תובע ממקום זה לשחרר מייד את שני האנשים שהמשטרה עצרה. אין לכך שום הצדקה שבעולם.

הערה אחרונה. אני אבקש תשובה מאדוני בעניין זיהוי קציני משטרה. אני חייב להסיר כאן את הכובע בפני אורך הרוח של המשטרה. במקרים רבים היא עומדת במצבים קשים נוכח ההפגנות. אבל יש כמה שוטרים יוצאים דופן העוברים גבול, וכאשר באים ומבקשים לזהותם נעלם התג, אין תג זיהוי. שוטרים מחפים זה על זה. אני יכול לתת תשובה על כך ולפרט ממקור של ידע אישי.

סוגיה אחרונה היא הנושא של המשמר האזרחי. אי-אפשר לבוא לציבור ולומר: אנחנו מכניסים אלפי חיילים ליהודה ולשומרון כדי להגן על המתיישבים. מעבר לכך, כבר הבעתי לפני אדוני מזמן את דעתי, שכלל שמוסיפים חיילים ובה בעת אין מאפשרים להם להילחם בטרור, יש יותר מטרות למחבלים ולא תוספת הגנה ליישובים. אבל השאלה שלי היא, מדוע לא תתאפשר הקמתו של משמר אזרחי רחב כמעט לכל היישובים הקיימים, כדי שיוסר הנטל מחיילי צה"ל והם יוכלו גם להתאמן? תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה לסכם את סקירת פעולות משרדו.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה, ברשותך, להשיב על כמה מן השאלות שהעלו חברי הכנסת בדיון שהתקיים על פעולות משרד המשטרה ב-26 באפריל 1994. אבל מאחר שהזיכרון אולי לא יחזיק מעמד, מאחר שחבר הכנסת עוזי לנדאו העלה כמה דברים שמצביעים לכל היותר על כך שחבר הכנסת הנכבד פשוט אינו יודע את העובדות, לא טרח לבדוק אותן, אני אנסה פה להוכיח, אחת לאחת, שהוא נמצא כנראה מרחק גדול מאוד מהמציאות. אני רוצה להשיב לו ראשונה גם כדי להוכיח שיתר חברי הכנסת היו יותר מציאותיים בשאלות שהם שאלו.

אומר חבר הכנסת לנדאו: מדוע שר המשטרה לא ירשה משמר אזרחי בשטחי יהודה ושומרון? חבר הכנסת עוזי לנדאו, שר המשטרה הזה והממשלה הזאת היו הראשונים שאפשרו הקמת משמר אזרחי בשטחי יהודה ושומרון. היה זה שר הביטחון משה ארנס שהתנגד להקמת משמר אזרחי. היה זה שר המשטרה הקודם מר רוני מילוא שהבטיח ולא קיים. אני הוא שהמליץ בפני שר הביטחון לאפשר הקמת משמר אזרחי, ואכן הוקם משמר אזרחי לראשונה אחרי 2046 שנים ביהודה, בשומרון ובעזה, והיישובים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

איפה זה?

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, הרי הרגע אמרת כאן, 'ושבים פה אנשים, הטלוויזיה מצלמת, אמרת: מדוע לא יוקם מייד משמר אזרחי, ומדוע אני מתנגד. הרי פשוט אוזניך לא שמעו את המלים האלה כאן. מה נדרש מחבר כנסת? – קצת אמינות; איזה דבר שיהיה קשור עם המציאות. אני רוצה לומר לך, באנגליה על דבר דומה לזה קמו חברי כנסת והתפטרו, רק בגלל העובדה שהם לא טרחו לברר עובדות. הרי מה אני צריך להבין? מה הציבור צריך להבין? או שאתה אומר דברים שאין להם כל בסיס, כל אחיזה במציאות, סתם זריית חול, סתם ניסיון להסית, סתם ניסיון לעוות, או שחבר הכנסת הנכבד איננו חי את המציאות, איננו יודע מה קורה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

איפה זה?

שר המשטרה מ' שחל:

במעלה-אדומים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

באריאל, זה הכול.

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, לא, הנה עכשיו אתה חוזר. במעלה-אדומים, באריאל, בגבעת-זאב, בחמישה יישובים ביהודה ובשומרון שבהם יש תחנת משטרה. בעזה הוקם משמר אזרחי. אני מאוד מצטער, חבר הכנסת עוזי לנדאו, איננו יודע, אני הכרתי אותך כאדם רציני. אני אומר לך, לאחרונה הישיבה באופוזיציה הביאה אותך פשוט מאוד לאובדן מוחלט של מעצורים לגבי הדיבור. הרי לא יעלה על הדעת, זה דבר קל מאוד, יש לך שם חברים, יש לך ראשי רשויות, יכולת בקלות רבה לפני שעלית לדבר כאן להרים טלפון ולשאול את ראש המועצה במעלה-אדומים מתי הוקם המשמר האזרחי, לשאול בגוש-עציון מתי אושר להם המשמר האזרחי, לשאול את האנשים שגרים בגבעת-זאב מתי אושר להם המשמר האזרחי. מדוע? הרי משקר לא תיוושע. איזו תועלת תצמח לך מהטחת האשמות?

הנה יושב כאן חבר הכנסת רון נחמן. אני מבקש ממך, אתה תהיה עדי, אתה ראש מועצה וגם חבר כנסת. מי אישר משמר אזרחי בשטחי יהודה ושומרון?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אני יכול להגיד זאת מהרמקול?

שר המשטרה מ' שחל:

מצדי כן, רק שהיושבת-ראש תסכים. יש לי עד מהסיעה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא עכשיו, חבר הכנסת רון נחמן. אדוני השר, באמצע דברייך?

שר המשטרה מ' שחל:

כן, כדי להוכיח את האמת. העם יושב ושומע דברים כדרבונות. פעם אחת להוכיח. הרי לא מזדמנת לו, לשר, גברתי היושבת ראש, הזדמנות כזאת; לא כל שכן לשר המשטרה, שיש לו במקום העדות שתיאמר על-ידי אדם שאיננו צד לעניין.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, הנה אני אומר כאן בכנסת שאתה הפעלת את המשמר האזרחי. אני שמח לומר לכנסת, למרות כל האיומים שהיו בזמנם, כאילו אלו יהיו מיליציות ואנשים ישתוללו, עשית דבר חשוב ביותר, הפעלת את המשמר האזרחי, אתה ולא אחר, ואני מודה לך על כך בשמי ובשם התושבים ביהודה ובשומרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה. אני חושב שמגיעה לי התנצלות, חבר הכנסת עוזי לנדאו. ומכאן ואילך אני רוצה שיהיה בינינו הסכם, שבויכוח בינינו תמיד תצדיק אותי, שאני אומר לך את הדברים במדויק. אני גם מוכן ליותר מזה: לפני שאתה עולה לדוכן, תבוא אלי. והאמן לי, אם יהיו דברים שנוגעים לביקורת, אגיד לך. למה להיכשל סתם? אין בזה צורך.

עוזי לבדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, האם אני יכול להשיב לו?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, משפט אחד.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אני שמח לשמוע על הדברים האלה. אני מתנצל על הדברים שאמרתי לשר. אני מאחל לו הצלחה במילוי תפקידו, ואני מקווה להתבדות גם בכל יתר ההערות שהעליתי. אני מצטער. תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה לך. אכן פרלמנטריזם ראוי לשמו.

אשר לשאלה השנייה, בעניין התמונה, אני ביקשתי את התמונה מחבר הכנסת מצא אשר הציג אותה בפני. ואכן העברנו אותה למדור לזיהוי פלילי, העברנו אותה גם למודיעין, והעברנו אותה גם כדי לבדוק אפשרות של הגשת תביעה. כי אני רוצה לומר לכם באופן חד-משמעי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

תביעה נגד מי?

שר המשטרה מ' שחל:

אם יש משטרה נוספת בירושלים, אני מודיע לכם באופן חד-משמעי: נעמיד אותם לדין אחד אחד. ההנחיה תהיה ברורה וחד-משמעית, והיא קיימת.

יהושע מצא (הליכוד):

יש עוד אחד שצריך יהיה להעמידו לדין. עוד מעט אגיד את זה מעל הבמה.

שר המשטרה מ' שחל:

תגיד.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, בעניין ירושלים אינני מציע שנכניס טריז בתוכנו. העניין באמת יותר מדי רציני. מה כוונותיהם של הערבים ושל הפלשתינים, על כך אין ויכוח. השאלה היא, האם אנחנו צריכים לסייע בכך שנטיל בכלל ספק לגבי כוונה.

אחרי שחבר הכנסת מצא הראה לי את התמונה בוועדת הפנים של הכנסת, ביקשתי קודם כול שיאמרו לי מה קרה, האם זה פוטומונטז', האם זו פרובוקציה, האם באמת השוטרים היו בירושלים ואנחנו לא היינו בסדר, לא היינו ערים ולא היינו מודעים לכך.

היתה גם התמונה שבה ליד קבוצת השוטרים היה חייל עם קסדה. עד כמה שידוע לנו, אין חיילים בירושלים, וחיילים בדרך כלל לא הולכים עם קסדות. ולמה חייל כזה הולך או עומד, ולידו צועדים שמונה אנשים לבושים בבגדי משטרה או במדים כלשהם והוא לא מגיב – זה גם כן לא ברור.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, יכול להיות שלא הכול מדווחים לך.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אין דבר כזה.

יהושע מצא (הליכוד):

במשא-ומתן הזה יש גם דברים נסתרים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אל תיכנס עכשיו לדברים אחרים.

יהושע מצא (הליכוד):

יש דברים נסתרים. האם אתה יודע הכול?

שר המשטרה מ' שחל:

לא. אבל זה במשרדי.

יהושע מצא (הליכוד):

פרס יודע, רבין יודע, שריד יודע. אתה יודע הכול?

שר המשטרה מ' שחל:

אבל, חבר הכנסת מצא, זה נמצא במשרדי. אנחנו גם נשיב בעניין הזה בפרוטרוט; אחרי זה יש הצעות לסדר-היום.

אני רוצה לומר, שביקשתי מראש יחידת המטה, ניצב ישראל סדן, שהוא אישית ילווה את הבדיקה. מחר הוא עומד להיפגש עם חבר הכנסת מצא באופן אישי, כי אני לא רוצה לעזוב את העניין הזה.

מה כן התברר לנו? התמונה היא כן מירושלים. אנחנו מעריכים שהמקום הוא ברחוב הגיא בעיר העתיקה. זה לא ליד ה"אוריינט האוס". אנחנו רואים בה חמישה פלשתינים לבושים סרבליים עם כתובת לא ברורה. הגדלנו את התמונה כדי לדעת מה הכתובת אומרת, לא הצלחנו לפענח את הכתובת עצמה. בידו של אחד הפלשתינים מכשיר קשר אלחוטי. והכתרת למטה היא: סיור של המשטרה הפלשתינית.

אומר מהי ההערכה של אנשי המודיעין, ואני קורא מהדוח הכתוב שנמסר לי בעניין זה: עד כה אין שום אימות ממקורות ראייה או ממקורות מודיעיניים אחרים שאכן מתקיימים סיורים מסוג זה. על-פי ההערכה של היועץ לעניינים אלה במשטרה, מדובר כנראה – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, נעשה פטרול אלים, ותראה איזה דוח תקבל.

שר המשטרה מ' שחל:

— — — מדובר כנראה בכמה פלשתינים ירושלמים שעשו את הסיור במיוחד לצורכי תעמולה בעיתון ובאופן חד-פעמי.

אשר לעניין השני שדיברת עליו, בקשר לסיור שהיה אתמול, גם כאן ביקשתי לקבל את התגובה על מה שהיה. ובכן, לא מדובר במשטרה. באירוע שהיה בירושלים היו נערים בלבוש מנומר, בני 14-15. גם לגבי העניין הזה אני רוצה לקבל פרטים, מי הם הנערים, ולנסות להתייחס לזה.

אבל העיקר הוא, ואולי כאן חשוב שתהיה הודעה מפורשת: כל מי שיפעל באיזו שהיא צורה של משטרה פרטית, עם מדים או בלי מדים, יועמד על-ידינו לדין במלוא החומרה, ויהא אשר יהא. אני אומר את זה באופן ברור, כדי שלא יוטל כאן שום ספק, באיזו שהיא צורה, שמוכנים להתפשר בנושא ירושלים, בצורה או בדרך כלשהי.

העלית עוד דבר אחד, והאמת היא שגם הוא הרגיז אותי, אבל הצלחתי לספור עד מאה ועוד מאה. באמת, אנחנו מתנכלים לשופטים? אנחנו מתנכלים לאסירים המינהליים? איזו מחשבה בכלל יכולה להיות בעניין הזה? אני רוצה לומר לך שפעלנו על-פי החוק. אגב, זה חוק שכבר אמרתי כאן שלא הייתי מתפאר כל כך באימוצו. משום-מה ממשלת הליכוד הראשונה, אחרי שעלתה לשלטון ב-1977, הביאה את חוק המעצרים המינהליים, על-ידי שר המשפטים דאז שמואל תמיר, זיכרוננו לברכה. ועל-פיו פועלים. פועלים איפה שהחוק חל, בשטחי מדינת ישראל. בשטחי יהודה ושומרון, ששם המפקד הצבאי אחראי, הוא פעל על-פי החוק הצבאי. בשני המקרים יש ביקורת, יש ערעור. בחוק הישראלי – זה בית-המשפט. לגבי המפקד הצבאי – יש ערכאת ערעור של ועדה, שבראשה עומד משפטן.

בשני המקרים איש לא התכוון, חס וחלילה, לנסות להגיע לאיזה שהוא דבר שהוא בבחינת התנכלות. להיפך. פנינו אגף שלם, שיכול לאכלס 40 או למעלה מ-40 אנשים, כדי שהאסירים המינהליים יוכלו לשהות בו בתנאים הכי נוחים שאפשר: טלוויזיה, בית-כנסת, ספרייה, טלפון ציבורי. אבל אין זכות מוקנית לחברי הכנסת לבקר שם בכל זמן שהם רוצים. שרי המשטרה שקדמו לי לא הגבילו את עצמם – מתי ייתנו תשובה לבקשה לבקר. אני קבעתי, על-פי הודעה בכתב ליושב-ראש הכנסת, שהתשובה תינתן עד שבעה ימים מיום הבקשה. ברוב המקרים, ב-99.9% מהמקרים, אני מאשר את הביקורים בתוך יום, יומיים או שלושה ימים.

יש לי בעיה שאתה לא מודע לה, אני חייב להיות מודע לה, אני חייב לטפל בה. בבתי-הכלא נמצאים לא רק תשעה עצורים מינהליים. יש כ-340 או 400 עצורים מינהליים אנשי ה"חמאס". ויש חברי כנסת שבאים לבקר בבתי-הסוהר, חברי כנסת שיושבים כאן, אם זה טלב אלסאנע ואם אחרים. והם נותנים לי בבת אחת רשימה של 26, 30 או 40 אסירים. אתה חושב שזה לא מטיל שום עומס על שירות בתי-הסוהר? ואם אני קובע כלל אחד לגביך, האם איני חייב לקבוע אותו לגבי כל חבר כנסת?

אמרתי את זה במלים אלה ואחרות, ופניתי כאן אל חברי הכנסת, עם חוות דעת של שני יועצים משפטיים. יזמתי פנייה מחודשת ליועץ המשפטי החדש, כדי שהוא יתייחס לבעיה על כל המשמעויות שלה. כי אנחנו לא התנסינו במספר כה גדול.

ואני אכן אומר לך, חבר הכנסת לנדאו, מה השתנה. כי אתה אמרת: אדוני השר, אני קצת מתפלא. אדוני חבר הכנסת לנדאו, אני מתפלא מאוד. מה השתנה מאז ועד היום? אז, כאשר מר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, הטיל מעצר מינהלי על אסירים פוליטיים יהודים, היתה לו אופוזיציה רצינית שלא התנהגה כמו שאתם מתנהגים. זה ההבדל. אנחנו לא אמרנו שמתנכלים.

חבר הכנסת לנדאו, אגיד לך מה השינוי השני שחל בינתיים אצלך. אתם יצאתם אז נגד כהניזם. היום אתם לא אומרים את זה, לצערי הרב. לא כולכם. חלק מכם, לצערי הרב, בתוכו פנימה מופנמת כנראה התורה של הכהניזם כמות שהיא. זה השינוי הגדול ביותר שקרה. שום דבר אחר לא. תאמין לי.

כל אדם אובייקטיבי, יהיה זה מי שיהיה, יכול לבקר בכל זמן שהוא רוצה, יכול לראות מה הם התנאים שבהם נמצאים העצורים המינהליים, והוא לא יאמר את זה. אבל המניעים השתנו. אז לא הזדהיתם. עמדנו אז חזית אחת נגד כהנא ונגד מה שהוא יצג. היום, לצערי הרב – אני אומר את זה בצער רב – חלק מכם פשוט מזדהה, ממש מזדהה עם התורה, מזדהה עם מה שכהנא הטיף לו, וזה השינוי. על זה אני מתפלא. אני רק מקווה ומאמין, שרוב חברי סיעתך אינם דוגלים בדרך הזאת.

רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, משרד המשטרה שקד להכין תשובות לחברי הכנסת ששאלו שאלות והעלו בעיות בדיון הקודם. הדילמה שלי כרגע היא, האם להשיב לחברי הכנסת שאינם באולם ואינם מחכים לשמוע תשובה על הנושאים שהם העלו. הנוהג שהתקבל כאן הוא, שאין משיבים לחבר כנסת שמגיש שאילתא ואיננו באולם. אינני יודע אם אחיל דין שווה גם על הנושאים שהועלו, אבל ארשה לעצמי, ברשותך ועל-פי התקנון, להעביר את התשובות לפרוטוקול, כאשר אבחר רק כמה סוגיות, שלעניות דעתי יש בהן עניין ציבורי, במסגרת הנושאים שהועלו על-ידי חברי הכנסת.

לשאלתו של חבר הכנסת דוד מנע, האם בית-הסוהר הוא רשות הפרט או רשות הציבור: כאמור, שתי חוות דעת של יועצים משפטיים ניתנו בסוגיה זאת – האחת, מינואר 1973, שניתנה על-ידי היועץ המשפטי דאז, נשיא בית-המשפט העליון היום, מר מאיר שמגר; וחווה הדעת השנייה ניתנה על-ידי פרופסור זמיר. אצטט רק משפט אחד ממה שאמר פרופסור זמיר בחוות דעתו: "בחינה דווקנית של הוראות חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, אינה מלמדת כי חוק זה מקנה לחברי הכנסת זכות להיפגש עם אסיר או עזיר מעבר לזכות המוקנית בעניין זה לאנשים אחרים". כך נהגנו, אבל עם כיבוד זכותו של חבר הכנסת לבקר, על כל המשתמע מכך.

אבל, גברתי היושבת-ראש, אם אסיר שובת שביתת רעב, על-פי הוראות שירות בתי-הסוהר, כל הביקורים שלו מבוטלים. איננו יכולים לנהוג בדרך אחרת, מפני שהזכות לבקר איננה רק של חבר הכנסת, היא זכות גם של האסיר עצמו, על כל המשתמע מכך.

ליתר ביטחון, ביקשתי מהיועץ המשפטי מר בן-יאיר שיעיין בהוראות ובפירושים, בחוות הדעת שניתנו, ואכן בימים אלה שוקד משרד המשפטים על הכנת חוות דעת חדשה.

נקודה נוספת שהועלתה על-ידי כמה חברי כנסת – תוכנית-האב לתוספת מקומות כליאה, בעיה כאובה, שבמשך שנים דיברו עליה ולא פתרו אותה. אכן, בתקופה שבה אני מכהן כשר משטרה התחילה תזוזה, כאשר נמצאים היום בבנייה כמה אגפים בבתי-סוהר קיימים, ובית-סוהר גדול שיהיה בצלמון, ליד הכפר מע'אר, ויכיל כ-700 מקומות כליאה, בעלות כוללת שתגיע ל-110 מיליון שקל.

למעשה, שום מלון של חמישה כוכבים אין הקמתו מגיעה לעלות הזאת. בית-סוהר זה ייחשב לבית-סוהר המודרני ביותר, המתקדם ביותר.

בתוכניות עצמן, מבחינת תוכנית-האב, בשנים 1993-1998 מתכננים הקמתם של 4,400 מקומות כליאה בעלות כוללת של 360 מיליון שקל. התוכנית כולה נמצאת בידי, הפירוט יימסר לפרוטוקול.

(להלן טבלה שנמסרה לפרוטוקול)

תוכנית-האב לתוספת מקומות כליאה: בין השנים 1993 ל-1998 מתוכננת הקמתם של כ-4,400 במקומות כליאה בעלות של כ-360 מיליון ש"ח.

בתי-סוהר חדשים: מספר מקומות כליאה – 1,250. בית-סוהר צלמון א' – 750 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – דצמבר 1991; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1995; בביצוע. בית-סוהר צלמון ב' – 500 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת עבודה – נובמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1997; בתכנון.

תוספת אגפים ומתקנים: מספר מקומות כליאה – 2,060. בית-סוהר נפחא – 320 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – יוני 1993; לוח זמנים משוער לסיום – ספטמבר 1995; בביצוע. בית-הסוהר השרון-נ"ס – 80 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – דצמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – אוקטובר 1994; בביצוע. בית-סוהר נווה-תרצה – 60 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – אוקטובר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – אוקטובר 1994; בביצוע. בית-הסוהר ניר – 40 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת עבודה – פברואר 1994; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1994; בביצוע. בית-סוהר עטרות – 600 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – דצמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1996; בביצוע/תכנון. תוכנית-אב מב"ן: איילון – 240 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – נובמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – יוני 1998; בתכנון. בית-סוהר ניצן – 20 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – ספטמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1993; בוצע. בית-מעצר השרון – 500 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – נובמבר 1993; לוח זמנים משוער לסיום – יוני 1996; בתכנון. מעשיהו (אגף ג') – 200 מקומות כליאה; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1995; בתכנון.

תוכנית-אב – באר-שבע – 1,070 מקומות כליאה. בית-סוהר אוהלי קידר א' – 300 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – ספטמבר 1992; לוח זמנים משוער לסיום – פברואר 1994. הביצוע הסתיים. בית-סוהר אוהלי קידר ב' – 180 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – ינואר 1994; לוח זמנים משוער לסיום – דצמבר 1995; בתכנון. אגף נוסף בבית-מעצר דרום – 90 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – יולי 1994; לוח זמנים משוער לסיום – אוקטובר 1995; בתכנון. בית-סוהר מזערי בבאר-שבע – 500 מקומות כליאה; לוח זמנים לתחילת העבודה – יוני 1994; לוח זמנים משוער לסיום – יוני 1997; בתכנון.

סך הכול כללי – 4,380.

בית-סוהר מעשיהו – במהלך ינואר 1994 הסתיימה בנייה מחדש של אגף מס' 1 עם 160 מקומות.

אני מדגיש כאן עוד הפעם: בתי-הסוהר בישראל אינם נותנים מענה אנושי לאלה הנמצאים בתוכם. מקום המחיה כיום הוא פחות מ-3 מטרים לאסיר, 2.7 מטרים. הסטנדרד האירופי מדבר על 12 מטרים. כל מה שאני רוצה להגיע אליו הוא 5 מטרים לאסיר, וזה לא הרבה. לצערי הרב, רשויות מקומיות רבות מתנגדות להקמתם של בתי-כלא בתחום השיפוט שלהן, וזאת בעיה שגורמת לדחייה בהקמת בתי-כלא.

רון נחמן (הליכוד):

שאלה אחת: אדוני השר, בדיון הקודם, בסקירה על משרדך, דיברת על תוספת של שוטרים, ואז ביקשתי שיירשם בפרוטוקול וייאמר ש-2,000 שוטרים שהמשטרה קיבלה אינם מספיקים, צריכים 5,000 שוטרים. אולי אתה יכול למסור לבית איפה עומדת הדרישה, שגם אתה הסכמת לה, של תוספת 5,000 שוטרים. היום, במצב ההסכם עם אש"ף, שלהם יש 30,000, מן הראוי להשוות את משטרת ישראל, שגם לה יהיו 30,000.

שר המשטרה מ' שחל:

אין להם 30,000, יש להם בינתיים 9,000 בעזה וביריחו.

חבר הכנסת רון נחמן, אני מצטער שאתה אינך שר האוצר, כי אתך הייתי מגיע לפשרה, ואני רוצה להגיד לך – אפילו פחות מ-5,000. יש לנו עכשיו דרישה – בעקבות ביצוע הסכם עזה-יריחו, בעיקר לטיפול במעברים והתפקידים הנוספים שהוטלו על המשטרה – לתוספת, ויחד עם צה"ל מוסכם שהדרישה תהיה לתוספת 1,146 שוטרים, רק לביצוע ההסכם. יש לנו בקשות בקשר לירושלים. ביחד, הייתי אומר, אם יגדל מספר השוטרים בתמהיל כלשהו, גם עם משמר הגבול – כלומר, חלק מהם יהיו חיילי חובה – אני הייתי מסתפק ב-2,000 שוטרים נוספים כדי לענות על המשימות שתעמודנה. אבל תדבר עם שר האוצר, זה יכול רק לעזור.

חיים דיין (צומת):

אצל הפלשתינים יש שוטר כמעט על כל 5 מטרים רבועים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חיים דיין, הרי אתה היית במשטרה, אתה יודע את העניינים. האמת היא שמעולם לא הייתה במשטרה ובשירות בתי-הסוהר התחשבות בשינויים כפי שהיתה בשנתיים האחרונות, ואתה יודע את זה כמי ששירת במשטרה. השינויים הם שינויים משמעותיים. הם לא מספיקים, אבל הם ללא ספק בכיוון הנכון.

גברתי היושבת-ראש, אני רק רוצה לומר דבר בקשר למתקן גמילה מסמים בשירות בתי-הסוהר. אנחנו הולכים למבצע גדול מאוד, מקיף מאוד, לגמילת אסירים משימוש בסמים. הם נמצאים בשירות בתי-הסוהר, כל 24 השעות הם בידינו, וזו הזדמנות לנסות לטפל בבעיה כאובה, כאשר ידוע ש-70% מהאסירים בבתי-הכלא הם צרכני סמים, משתמשים בסמים. לכן, הפעולה הזאת, שנעשית עכשיו וזוכה להצלחה רבה, ראויה לציון מיוחד. הפרטים על התוכנית נמצאים כאן.

(להלן חומר שנמסר לפרוטוקול)

מתקן גמילה מסמים בשירות בתי-הסוהר: מתגבשת תוכנית להפיכת בית-סוהר השרון, בקיבולת של כ-430 מיטות, למרכז גמילה, שיהיה הגדול בעולם. בבית-סוהר זה יבוצעו כל שלבי הגמילה, הן הפיסית והן הנפשית, עם כל הגיבוי והתמיכה של אנשי המקצוע הרלבנטיים.

תופעת הסמים בבתי-הסוהר: שיעור צרכני הסמים בקרב האסירים במסגרת שירות בתי-הסוהר הינו כ-70%. מדיניות שירות בתי-הסוהר בתחום ההתמודדות עם נגע הסמים היא לצמצם באופן מרבי "היצע" ו"ביקוש" לסם בין כותלי בתי-הסוהר. צמצום ההיצע מתבצע על-ידי חסימת ההחדרה, הסחר והפצת הסמים.

כמו-כן מוקמת יחידה למלחמה בסמים, שתורכב מאנשי שירות בתי-הסוהר ומשטרה, שיילחמו בנגע באמצעות הגברת האכיפה.

במטרה לצמצם את הביקוש נעשות פעולות להרחבת המסגרות לטיפול בנפגעי סמים, לרבות מחלקות אשפוזיות והקמת מסגרות חדשות (כדוגמת בית-סוהר השרון המתוכנן כמרכז גמילה ארצי).

צעד מניעתי חשוב במעלה הינו על-ידי הפעלת מיון קפדני לצורך איתור והפרדה לאגפים ייחודיים של אוכלוסיות נקיות מסמים מיתר אוכלוסיית בתי-הסוהר.

כן מופעלות מסגרות הדרכה והסברה מקצועיות בתחום הסמים, הן בקרב אנשי הסגל והן בקרב האסירים.

יצוין כי האסירים הנקיים מסמים זוכים לפריבילגיות ולעידוד מצד הנהלת בתי-הסוהר וגורמי הטיפול.

נשאלתי בעניין העבריינות של צעירים. נושא זה מחייב התמודדות, והוא מחייב התמודדות של הקהילה כולה. זה אולי הנושא המרכזי שכולנו צריכים להתגייס לו, כדי לחנך ולא רק להעניש. אין טעם להעניש נערים, יש צורך בחינוך בבית, בסביבה, בחברה, כדי למנוע את התופעה, כשרבים מבני הנוער משתמשים באלימות כאמצעי להסדרת בעיות, לעתים עם תוצאות טרגיות.

חבר הכנסת שאול יהלום שאל בנושא ההפגנות, מה קורה כאשר מתקיימת הפגנה מול הפגנה. יש חזקה של המפגינים, ומי שמחזיק מקום, בדרך כלל המשטרה מתחשבת בו. בדרך כלל ההחלטה

הסופית היא של מפקד המחוז, זה לשיקול דעתו, כדי לשמור על הסדר הציבורי. לכן, גם במקרים שהועלו היתה הכללה, לא היתה התייחסות קונקרטית שאפשר להתייחס אליה.

גברתי היושבת-ראש, בפעם המי-יודע-כמה עלה נושא פינוי המתפללים מהכותל. אני הסברתי ואני חוזר עוד הפעם: בנסיבות דומות אנהג בדיוק באותה צורה. היה חשש לחייהם של מתפללים, פינונו אותם באופן זמני, לפרק זמן של שעה, והדבר היה על-פי שיקול דעת משטרתי. אי-אפשר להטיל את האחריות על המשטרה בלי לתת לה את האפשרות לשיקול איך היא תגן על האנשים שנמצאים באחריותה.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה שאל בקשר לתקרית אלימה בין שוטרים לבין אזרחים באכסאל. דווח לי מהמחוז הצפוני, כי תלונה כזאת לא נחקרה על-ידי המשטרה. למותר לציין, כי כל תלונה שתגיע למשטרה, תטופל כחוק, ולכן אם יש דבר קונקרטי, אי-אפשר לדבר עליו אם לא הוגשה תלונה רשמית, כדי שאפשר יהיה להתייחס אליה.

גם הנושא של שימוש המשטרה בירי באירועי רהט נבדק על-ידי מח"ש, על-ידי המחלקה לחקירת שוטרים. עם סיום חקירתה הדברים יפורסמו, ואני מבטיח ששום דבר לא יהיה חסוי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הרבה זמן חלף מאז ועד היום.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, כמו שאין להגיד למשטרה איך היא תבצע חקירה, כך אין לנו אפשרות לומר זאת למחלקה לחקירת שוטרים, שהיא מחלקה במשרד המשפטים. אגב, אני מעוניין בתוצאה בהקדם האפשרי, אבל אין לנו אפשרות לומר לחוקר מתי הוא יסיים את חקירתו. הם צריכים לחקור נושא שהוא בדיני נפשות, והם צריכים לגמור את החקירה בדרך המקצועית שהם מסוגלים ויכולים לבצע אותה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

בשלב זה, מדוע לא עוצרים את השוטר שירה?

שר המשטרה מ' שחל:

מפני שאני לא יודע אם הוא אשם. תסלח לי, אני לא יודע אם הוא אשם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כן או לא, עד שיתברר.

שר המשטרה מ' שחל:

מה זה "כן או לא"? אם נעשה את זה, הרי אנחנו באים ואומרים כאילו מראש שהאיש אחראי למעשה שהוא עשה. ייתכן מאוד שהוא פעל על-פי כל ההוראות של פתיחה באש כדי להגן על חייו. איזה מין משטרה אתה תרצה, שהשוטר לא ידע שיש לו גיבוי למעשה חוקי שהוא עשה? משטרה כזאת, אני לא יכול לתת לה רגע אחד לתפקד. כל שוטר יראה בזה איתות ברור, שגם כשהוא עושה מעשה חוקי, וזה תפקידו, הוא עלול להיות מושעה מתפקידו, מפני שבכנסת העלו את הנושא כהצעה לסדר-היום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

על פניו נראה שמשוהו לא כשר היה כאן.

שר המשטרה מ' שחל:

מדוע? חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני לא יודע אם היית שם. אם היית שם, בוודאי יפנו אליך, יתשאלו אותך וישמעו ממך מה היה. היה עכשיו מקרה ביהוד שבו נפגע אחד האנשים שהיה בתוך המתחם. הוא נהרג, לצערי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש הבדל.

שר המשטרה מ' שחל:

מה השוני?

טלב אלסאנע (מד"ע):

הנסיבות שונות לחלוטין.

שר המשטרה מ' שחל:

אין שוני. משטרת ישראל היא משטרה שפועלת באובייקטיביות כלפי כל אזרח בלי יוצא מן הכלל, בלי כל הבחנה מה דתו, מוצאו, עדתו או כל דבר אחר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ההרוג ביהוד היה מצויד בנשק והוא ירה כלפי המשטרה. ההרוג ברהט לא היה מצויד ולא ירה ולא השתמש בנשק.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מציע שתשאיר את זה לחקירה. אתה שם את עצמך שופט וקובע עובדות. שוטרי משמר הגבול שהיו בתחנה ברהט היו, לפי הדיווח שלהם, בסכנת חיים. אדם יכול להיהרג גם על-ידי בקבוק תבערה או על-ידי שרפת התחנה. אתה לא יכול לקבוע, ואני לא מוכן לקבל את הקביעה הזאת.

אחוז משתמשי הסמים בקרב האוכלוסייה הערבית לעומת האוכלוסייה היהודית – נשאלתי גם בנושא הזה. בשנת 1993 הגיע חלקם היחסי של ערביי ישראל באוכלוסייה לכ-20%. הנתונים המצויים בידי משטרת ישראל, המבוססים על הפשיעה המדווחת, מורים על כך ששיעור משתמשי הסמים הערבים בכלל משתמשי הסמים בארץ בשנת 1993 הגיע ל-22%.

אנחנו לא רואים שיש תופעה המאפיינת במיוחד את המגזר הערבי בקשר לשימוש בסמים. יש תופעה של שימוש בסמים בקרב צעירים, והיא מדאיגה אותנו, בכל הארץ, בלי יוצא מן הכלל. היא קיימת בשכונות מבוססות, בשכונות לא-מבוססות, בקרב האוכלוסייה היהודית ובקרב האוכלוסייה הערבית והדרוזית.

חבר הכנסת מיכאל איתן שאל בקשר להשעיית שוטרים. הדברים מפורטים בפקודת הקבע של המשטרה. הוא יפנה לפרוטוקול ויקרא את התשובה.

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אני רוצה להודות לו על הברכות שהוא העתיר על משרד המשטרה, על השוטרים ועל שירות בתי-הסוהר. אני רוצה להשיב על שאלה שלו בנושא של שוטר המקוף. אני יודע שהנושא קרוב אליו. שיטת שוטרי המקוף מקובלת על המשטרה. המשטרה תומכת בשיטה, אולם בשל אילוצים של כוח אדם ותקציב אין היא יכולה ליישם את השיטה במלואה. לפיכך אימצה המשטרה את שיטת קצין השכונה, שבפועל מבצע משימות של שוטר מקוף וקשרי קהילה-משטרה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי דיברה על התעללות שוטרי משמר הגבול באזרחים שהתלוננו על אלימות לאחר פתיחת החקירה. הנושא הובא לידיעתי והועבר לחקירת היחידה לחקירות שוטרים

במשרד המשפטים. אני אמתין לתשובתה. העברתי אליהם את כל הפרטים על-פי הדברים של חברת הכנסת.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי דיברה גם על כך שהשתחרר תקציב בשל שחרור האסירים הביטחוניים והציעה שנשתמש בו למטרות אחרות. אכן, היא דיברה כנראה לאוזני משרד האוצר. משרד האוצר דורש שהתקציב שהתפנה יקוצץ מתקציב שירות בתי-הסוהר. אבל אל לה לדאוג, בינתיים ממתינים כ-1,100 אסירים במעצר עד למשפטם, מה שנקרא חייבי שב"ס במשטרות. אנחנו צריכים לקלוט אותם בשירות בתי-הסוהר.

חבר הכנסת האשם מחאמיד זכאי לתשובה מלאה. הוא נוכח באולם. השוני בתגובת המשטרה נוכח ההתפרעויות ברהט לעומת פרשיית עוזי משולם – זאת היתה השאלה. נדמה לי שאני פטור היום מלהיכנס לפרטים. אין שוני. אחת הדוגמאות שאני הבאתי בבואי לשקול את העניין היא, שכל פעולה, כל עניין, משטרת ישראל צריכה להתייחס אליו לפי אמת מידה שווה. אין ולא תהיה הבחנה בין אזרח לאזרח בקשר למוצאו, לעדתו או לדתו.

סמים במגזר הערבי לעומת המגזר היהודי, ראה תשובתי לחבר הכנסת דראושה.

אכיפת חוקי תנועה ותאונות הדרכים. משטרת ישראל מתמודדת עם תופעת תאונות הדרכים ואכיפת חוקי התנועה באמצעות יחידות התנועה המקומיות ומשטרת התנועה הארצית שהוקמה לא מכבר כניסוי כדי להתמודד עם התופעה.

כמו-כן הוחלט לאחרונה גם על הקמת יחידות תנועה עירוניות בשלוש הערים הגדולות, תל-אביב, חיפה וירושלים, כדי להגביר הנוכחות והפעילות המשטרתית בנושא.

האם קיים חוק נגד הקריאה "מוות לערבים"? בסעיף 144 ב לחוק העונשין, התשל"ז-1977, נאמר: "איסור פרסום הסתה לגזענות (תיקון תשמ"ו) (א) המפרסם דבר מתוך מטרה להסית לגזענות, דינו – מאסר חמש שנים". לדעתי, בכמה מקומות בחוק העונשין יש סעיפים שעל-פיהם ניתן להעמיד לדין אדם האומר זאת.

נהלים לאחזקת רובי אוויר על-ידי בני נוער. רישוי רובי אוויר מתנהל כמו רישוי כל נשק אחר, על-ידי משרד הפנים. רשימת המבקשים מועברת למשטרה לבדיקת רישום פלילי ומודיעין, ואם לא נמצא דבר חריג, האיש או הנער מקבל אישור. כל יתר הפעולות הכרוכות ברישוי הנשק ובאחזקתו מבוצעות על-ידי משרד הפנים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זה כולל גם קטינים?

כן, כן.

חבר הכנסת תופיק זיאד איננו נוכח. אני אשיב לו בעניין השימוש בכוח על-ידי שוטרים. בתחילת שנת 1993 הוגש דוח מבקר המשטרה הקודם, מר אדן, בנושא שימוש בכוח על-ידי שוטרים, והוא הוצג במלואו בפני הציבור.

בהנחייתי הוקמה ועדה ציבורית שבראשה עומד המשפטן פרופסור קרמינצר, לבדיקה כוללת של נושא השימוש בכוח על-ידי השוטרים. גברתי היושבת-ראש, אני יכול לבשר שפרופסור קרמינצר סיים את עבודת הוועדה, ובהזדמנות זאת אני רוצה להודות לו ולצוות על עבודה מאוד מעמיקה ויסודית. אני טרם קיבלתי את הדוח. ברגע שאקבל אותו הוא יפורסם ברבים, כפי שנהגתי בקשר לכל דוח הנוגע למשטרה.

נושא התלונה של חבר הכנסת תופיק זיאד על התנהגות המשטרה נגדו בנצרת. בימים אלה נשלחה לו תשובה אישית שלי. הוא יקרא אותה. אני לא בטוח שהוא יהיה מרוצה ממנה, אבל ללא ספק הוא ישכיל ממנה.

חבר הכנסת רחבעם זאבי שאל אותי בקשר לקריטריונים לגיוס של המשטרה. למשטרת ישראל יש קריטריונים אחידים לגיוס כלל השוטרים, כאשר הכללים נקבעים לגבי כולם. בפעם הראשונה קבענו מינימום מסוים לגיוס שוטרים מבני העדה הדרוזית, ערבים, נוצרים ומוסלמים ובדואים, כדי להבטיח שמשטרת ישראל יהיה בה מגוון שישירת את כלל האזרחים בלי יוצא מן הכלל.

אומר רק מלה אחת, מה הוא הסף שאנחנו דורשים: עבר נקי, השכלה תיכונית עם תעודה, כתנאי מינימום, ושירות בצה"ל. יש הנחיה לגבי האוכלוסייה הערבית שלא שירתה בצה"ל – לגייס, אבל באיחור של שלוש שנים, כלומר מגיל 21 ומעלה, כדי שלא יהיה יתרון למי שלא שירת בצבא.

מקרים חריגים בטיפול המשטרה במפגינים. כל תלונה של שימוש בכוח על-ידי שוטרים מועברת ליחידה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים ומטופלת כחוק. גם בקשר לזיהוי – ההוראה, ההנחיה היא שהשוטרים חייבים לענוד תגי זיהוי, אך היתה בעיה בימי החורף, עם ה"דובונים". בעיה זו נפתרה על-ידי אימוץ תגי שרוול שיישאו את שמו של השוטר, כדי שאפשר יהיה לזהות אותו.

נשאלתי על-ידי חבר הכנסת רחבעם זאבי על שיתוף פעולה של ערבים-ישראלים בפיגועי אינתיפאדה. להלן נתונים סטטיסטיים לגבי עבירות אינתיפאדה שבוצעו על-ידי ערבים ישראלים בתחומי ישראל. השלכת בקבוקי תבערה: בשנת 1992 – 24, בשנת 1993 – 18; הנפת דגל פלשתי: בשנת 1992 – 24, בשנת 1993 – 17; יידי אבנים: בשנת 1992 – 37, בשנת 1993 – 131; הבערת צמיגים: בשנת 1992 – 2, בשנת 1993 – שום מקרה; הקמת מחסומים: בשנת 1992 – 11, בשנת 1993 – 7.

אני רוצה לומר דברי הערכה לציבור הערבי בישראל. אני חושב שהאזרחים הערבים בישראל מתנהגים במשך כל שנות המדינה כאזרחים נאמנים שהוכיחו את יכולתם לעמוד בדילמות ולהישאר נאמנים למדינת ישראל, והמקרים שציינתי מצביעים אולי יותר מכל הוכחה על סמיכות התופעה בקרב ערביי ישראל.

חברת הכנסת דליה איציק – איננה באולם. היא תקבל את התשובה בפרוטוקול.

משטרת התנועה – ראי תשובתי לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

התעללות בקטינים. משטרת ישראל מטפלת בכל תלונה שמוגשת לה בעניין, תוך גילוי רגישות ומתן עדיפות לטיפול בנושא.

נשאלתי בעניין התמשכות זמן החקירה בעבירות הצווארון הלבן, ואני רוצה, ברשותך, להשיב על השאלה הזאת. חלק ניכר מעבירות הצווארון הלבן הן עבירות כלכליות מסובכות מעצם טיבן, והטיפול בחקירתן מתמשך זמן רב יותר מהטיפול בחקירה מסוג רגיל. עם זאת, מתקיים פיקוח שוטף והדוק, פיקודי ומקצועי, על כל אחת מהחקירות הללו במגמה לבצען במהירות וביעילות האפשרית בהתאם לנסיבות המיוחדות המאפיינות כל אחת מהחקירות.

ככלל, משטרת ישראל מסיימת בדרך כלל חקירות נגד אישי ציבור וראשי רשויות בתוך חצי שנה עד שנה בממוצע, למעט חריגים כמו מקרים שבהם הנחקר אינו משתף פעולה עם המשטרה.

אני רוצה להדגיש, גברתי היושבת-ראש, שבמסגרת הגידול בכוח אדם ניתנה תוספת שוטרים ליחידות החקירה המרכזיות יאח"ה ויאח"פ – היחידה הארצית לחקירות הונאה והיחידה הארצית לחקירת פשעים – וניתנו גם תוספות כוח אדם במחוזות כדי שיעסקו בחקירות. אם נקבל תוספת, חלק מהשוטרים יופנו אף הם לחיזוק שתי היחידות הארציות ולחיזוק מערך החקירה.

אני אישית חושב, שמבחנה של המשטרה יהיה גם בשמירה על ביטחון הפנים, אבל לא פחות מזה בדאגה לביטחון של האזרח מפני אלימות ופשיעה וביכולת המשטרה להתמודד עם פשיעה מתוכננת ביעילות ובצורה הטובה ביותר.

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לכל המשתתפים בדיון. אני רוצה להודות לעובדי משרד המשטרה שהכינו את הסקירה ואת התשובה. אני רוצה להודות, ואני מקווה על דעת כל הבית, לשוטרי משטרת ישראל, למשמר הגבול ולכוחות הביטחון על העבודה המסורה שהם מבצעים. אני רוצה להודות לשירות בתי-הסוהר על העבודה הקשה שאנשיו עושים לטובת החברה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אם תרשה לי, אני רוצה לשאול שתי שאלות קצרות.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא השתתפתי בדיון. לפני פחות משנה השתתפתי בסיור שנערך במסגרת הלובי החברתי בכלא איילון ונחרדתי למראה ולמשמע שני דברים. ראשית, נחרדתי למראה הצפיפות הנוראית ששוררת בבתי-הכלא שלנו. שנית, נחרדתי לשמוע – ואינני זוכרת כרגע אם אמר זאת מפקד הגוש או מפקד הכלא עצמו – שמחוסר תשתיות מתאימות יש חלחול של מי ביוב למי התהום, וכתוצאה מכך – הוא התבטא ואמר שתושבי גוש-דן שותים את השתן של האסירים; במלים אלה. מה יעשה משרדך לשיפור המצב?

שר המשטרה מ' שחל:

לצערי הרב, אני חייב לאשר את העובדות. התשתית בכלא איילון איננה עומדת ביחס ישיר למספר האסירים שנכנסים לשם. לכן, גם כאשר עושים במקום שיפוץ חיצוני, עדיין יש בעיה שהתשתית לא עומדת במשימה. חלק מהשיפוצים ומהכספים שדיברתי עליהם הופנו לביצוע עבודות תשתית. במסגרת התשובה שהעברתי לפרוטוקול יש פירוט של לוח הזמנים לטיפול בכל אחד מהמקרים שדיברתי עליהם. אם גברתי רוצה לדעת, אני מקווה שבסוף השנה הבאה נחנך את בית-הסוהר צלמון, עם 750 מקומות, וכתוצאה מכך נוכל להקל בהעברת אסירים מבתי-סוהר אחרים.

לגבי בית-סוהר איילון, יש תוכנית להגדילו ב-240 מקומות, והחלו בה בנובמבר 1993. אני חונתי אגף עם כמה עשרות מקומות חדשים נוספים, יפים מאוד. אנחנו ממשיכים לטפל בבנייה מזורזת, מפני ששם אין לנו בעיה של היתרי בנייה, כדי להקל את הצפיפות, ובד בבד גם לשפר את התשתית כדי לטפל בבעיה הקשה של ריחות ושל זרימת מי ביוב כמעט בצורה בלתי סבירה. אבל הדברים נעשים עם הרבה מאוד השקעה, וזה למעשה מירוצ נגד הזמן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

הצעות לסדר-היום

מעשי הממשלה נוכח התבססות אש"ף בירושלים; התבטאות ערפאת בעניין הבטחות בכתב שניתנו לו בנושא ירושלים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: מעשי הממשלה נוכח התבססות אש"ף בירושלים; התבטאות ערפאת בעניין הבטחות בכתב שניתנו לו בנושא ירושלים – הצעות לסדר-היום מס' 4031 ו-4085. אני מזמינה את ראשון המציעים – חבר הכנסת יהושע מצא. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, אני מבין שאתה צריך היום להשיב על נושא ירושלים בשם הממשלה, והייתי רוצה לפתוח בתזכורת עצובה. כולנו קראנו וראינו בכלי התקשורת את פינוי יריחו לפני שעות לא רבות, ושם אנחנו מוצאים את מפקד חטיבת אל-אקצה, שהגיע ליריחו על מנת לשלוט בה בשם ערפאת. כידוע, אל-אקצה הוא השם שמתורגם אצלנו: הר-הבית. הוא אומר בפני אותו גדוד שלו, ואני מצטט: בלי ירושלים לא יהיה שלום. שמענו אותו, ראינו, קראנו.

אנחנו שומעים את אנשי הצבא שלו, אנשי הגדוד שלו ואזרחים שרים את השיר המפורסם "בלאדי, בלאדי", ואנחנו יודעים מה פירושו – מולדתי, מולדתי, נפדה את ירושלים בדם, את פלשתינ נפדה בדם. באותו מעמד אנחנו רואים בטלוויזיה את נשות יריחו שרות כי ירושלים תישאר ערבית, והם פונים אלינו ואומרים: הארץ שלכם היא אירופה ופאריס.

האומנם, אדוני השר, היתה הפתעה כאן? לא. אין כאן כל הפתעה. הייתי אומר, איום, איום על ישראל, איום על ירושלים, בוודאי. השפלה, ללא ספק, כהמשך לאותה השפלה שנוכחנו בה וראינו אותה בקהיר.

אבל שעות מעטות אחרי כן, שעות אחדות לאחר לחיצת היד והחתימה בקהיר, מתייצב לו ערפאת, ראש אש"ף, ביוהנסבורג, במסגד מרכזי, במפגש סגור לעיתונות, ובדבריו הוא אומר, ואני מצטט מלה במלה – יש לי גם הקלטת – כי בידיו מכתב מממשלת ישראל ובו נכתב כי נושא ירושלים הוא אחד הנושאים שיהיו פתוחים לדיון בתוך שלוש שנים מחתימת הסכם קהיר. לדברי ערפאת, הוא לא פרסם עד כה את הדבר – שים לב, אדוני השר – אך סירובו לחתום על ההסכם בטקס בקהיר נבע מדרישתו לקבל הבטחה בנדון. לדברי ערפאת, חתומים על המסמך גם שרי החוץ של ארצות-הברית ורוסיה וגם הנשיא מובארק. באנגלית הוא אומר: FROM CHRISTOPHER AND KOZYREV. ממשיך ערפאת ואומר, כי הג'יהאד ימשך – שים לב, אדוני השר – וקורא לכל המוסלמים בעולם לבוא לירושלים וליטול חלק בשחרור של ירושלים, כי היא תהיה, לדבריו, חלק ממדינת פלשתינ.

אנחנו רואים את מפקד יריחו, של אל-אקצה, שומעים את ערפאת תובע את ירושלים ביוהנסבורג, ואנחנו קוראים שבסוף החג הזה – אני לוקח קטע מעיתון ישראלי ובו כתוב – "ח"כים ישראלים ונציגי אש"ף דנו בווינה במרכיבי הסדר הקבע. המשתתפים דנו בשאלות ירושלים".

מול עובדות אלו, אדוני השר – וצר לי שעליך מוטלת מלאכת ההכחשה, צר לי עליך, כי זה לא מוסיף לתדמיתך – מול עובדות אלו מופיע שר החוץ פרס ומודיע לכנסת, ובאמצעות הכנסת לעם ישראל, ואני מצטט אותו: "הוצאנו את ירושלים מהמשא-ומתן". אני שואל אותך, אדוני השר, אולי בשפה קצת פחות פוגעת, מי כאן מדבר אמת? מי כאן מוליך שולל? מי כאן מסתיר ונוטע אשליות בלב עמו? ערפאת שטוען לירושלים, תובע אותה, טוען שיש בידי מכתב הבטחה של שלושה מבכירי העולם – כריסטופר, מובארק וקזירב – ואומר שהוא סירב לחתום באותו מעמד, ורבין הנהן בראשו והסכים לכך, נתן הסכמתו לאותו מכתב, כך הוא טוען באותו שידור, הוא מוליך שולל? או אולי מול זה פרס ורבין, שטוענים "לא יהיה משא-ומתן על ירושלים", שטוענים "הוצאנו את ירושלים", ואנחנו רואים שירושלים בתוך המשא-ומתן?

אדוני השר, תביעת ערפאת על ירושלים וההבטחות שלנו, לדבריו, וקריאתו לג'יהאד מתורגמות בשטח מיידי – ביהודה ובשומרון ובירושלים; ביריחו – בקריאות לג'יהאד: "בלאדי, בלאדי" – שמענו, ראינו את האנשים צועקים, קוראים, מתכוונים; ולצערנו, בשני קורבנות היום: רות מרגרט שוחט, גיורת, ובן משפחה שלה, שניהם נהרגו, ובתה של רות מרגרט שוחט פצועה קשה. זה תרגום, אדוני, של מה שאתם מעוללים במה שאתם קוראים הסכם השלום.

אדוני השר, לא רק שאין ביטול של האמנה הפלשתינית, לא רק שאין ביטול, אלא יש יישום שלה בשטח מול עינינו בטרור, בהרג, ברצח ובאיום תביעה על ירושלים, ואתם ממשיכים להוליך שולל.

אדוני השר, המכתב שערפאת מדבר עליו, חובתכם הפרלמנטרית היתה להניחו כאן על השולחן, על שולחן הכנסת, לא להסתירו, גם אם המכתב – ואני כבר משיב על איזו טענה שנדמה לי שהיא עומדת להישמע פה, כי כך אמר שריד: "לא מסרנו מכתב"; גם אם לא מסרתם מכתב חתום על-ידיכם, הוא נמסר בהסכמתכם על-ידי שר החוץ של ארצות-הברית, על-ידי שר החוץ של רוסיה, על-ידי נשיא המדינה שבה קיימתם את לחיצת היד והחתימה, על-ידי מובארק. ואם אתם מתכחשים למכתב הזה וטוענים שאין מכתב כזה, חובתכם הראשונית לקום ולומר בכתב, לא בעל-פה: לא היה, לא יהיה ולא נברא. זאת אתם לא אומרים.

רון נחמן (הליכוד):

אתה מאמין בזה?

יהושע מצא (הליכוד):

אתם לא אומרים זאת, כי השקר הזה לא היה ולא נברא, הוא כנראה גדול מדי.

רון נחמן (הליכוד):

מכרו את הכול חנם.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה אומר, אדוני, אני אומר לך את זה ברוח טובה, הערת כאן לעוזי לנדאו, שבאנגליה שר היה מתפטר על דבר שקר; באנגליה. אני רוצה לומר לך, באנגליה ממשלה היתה נופלת, וביפן – אני לא שולח אותך ליפן – ביפן היו מתאבדים. ביפן היה שר מתאבד, ראש ממשלה היה מתאבד לו הוא היה מוליך כך שולל עם ופרלמנט.

צר לי לקבוע, אדוני השר, כי המכתבים, הנאומים וההצהרות של אש"ף בולטים מול רפיון הידיים שלכם. רפיון ידיים זה מתורגם בשטח על-ידי השתלטות ערבית פה במזרח-ירושלים. אתה יודע את זה, ולא יעזור שתכחיש. אני לא רוצה לומר לך שתלך בשתיים אחר חצות ותטייל במזרח-ירושלים, כי אני חס על בריאותך ועל נפשך. לפני שלוש-ארבע שנים אנחנו טיילנו בירושלים בשעה זו. בנאומי בחוץ-לארץ, בפני העולם, אני הייתי אומר שירושלים היא העיר הבטוחה ביותר עלי אדמות – –

רון נחמן (הליכוד):

אזור סיכון היום.

יהושע מצא (הליכוד):

– בטוחה יותר מניו-יורק. והיום מגדיר אותה משרד החינוך לתלמידים כאזור סיכון גבוה, ויהודים מדירים רגליהם ממזרח-ירושלים. תלמידים לא מגיעים לביקור בבירת ישראל, על-פי הנחיות ברורות בכתב.

מוסדות אש"ף, בצורה הרשמית ביותר, ב"אוריינט האוס" – יכולת לקרוא את הרשימה בסוף השבוע – מקימים את המוסדות מול עיריית ירושלים, מקימים את המוסדות שלהם עם אנשים, ממנים אותם; שלא לדבר על הביקורים הרשמיים של נציגי מדינות, כשהם נוהגים בהם כמדינה לכל דבר. ירושלמים מתמנים שרים במפורש. משטרה פלשתינית, אדוני השר, יש בירושלים. לא יעזור לך. יש בירושלים. לפני שבוע היא השתוללה, הצטלמה, חגגה.

לפני חודש וחצי, אדוני השר – ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להראות את התמונה – אני הצגתי לפניך בוועדת הפנים את התמונה הזאת: משטרה פלשתינית צועדת בתוככי הרובע היהודי ולידה ניצב איש משמר הגבול או חייל יהודי, ואיש לא יאמר לי שהוא מתחזה, על מדיו. הם צועדים עם מכשירי קשר, ואנחנו שומרים עליהם. אתה אמרת לי: מר מצא, נראה שזה לא בירושלים, זה בחברון. השתקת אותי. אמרתי לך: צלם את זה, תיקח למעבדות. אני ממתין חודש וחצי לתשובה.

היום קיבלתי צלצול, שמחר ייפגשו אתי לדווח לי, אבל בינתיים קיבלתי את התשובה. אכן אתה מודה שזה צולם בירושלים, אפילו נתת לי את שם הרחוב. והחייל הזה, מה הוא עושה שם?

לך לא מספרים על נושאי הביטחון בירושלים? כבר הוציאו אותה מידך, אדוני השר? ירושלים היא חלק ממדינת ישראל, זו אחריותך. אתה אומר: נעמיד אותם לדין. אמרתי לך בקריאת ביניים, צריך להעמיד לדין עוד אחד, את שר המשטרה, כי הוא אחראי לזה.

אדוני השר, מה שהיה לפני שבוע ומה שהיה לפני חודשיים – זאת הראיה הבדוקה, שחור לבן, שמסתובבת משטרה. אמרתי את זה למפק"ל לפני שלושה-ארבעה חודשים. הם מסתובבים בשעות לילה בטנדרים, עוצרים עוברים ושבים, לוקחים תעודות זהות, לוקחים אותם לתחנות שלהם. זה נעשה כבר חודשים אחדים.

התמונה פורסמה, הדברים נכתבו. הם לא משקרים. אולי הם היו שקרנים לפני 20-30 שנה. אני רוצה לומר לך, אדוני השר, הם הפסיקו לשקר. יש לי הרושם שאת המנהגים הקלוקלים שלהם – פעם היינו אומרים "דיווח מצרי" – נדמה לי, אדוני השר, שממשלת ישראל אימצה את הנוהג הפסול הזה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להודות לך על אורך הרוח שלך ולנסות לסיים ולומר, שהשלום שלכם, אדוני השר, לצערי, זורע אשליות. אין סכנה גדולה יותר מאשליות. כי אשליה טומנת בחובה שפיכות דמים. אתם מקרבים מלחמה, כי העם הזה לא ייתן אפילו גרגר אחד מהעיר הזאת. והם יודעים שהם ייקחו את כל האדמה הזאת, כי כך הם מאמינים, והאשליה הזאת, מוטב למנוע אותה יום אחד קודם. אחריותך כשר המשטרה לגרום לכך שבעיר הזאת יוכלו להלך חופשי יהודים, נוצרים וערבים בכל פינה ובכל שעה משעות הלילה, כפי שהיה כשירושלים אוחדה, כשראינו אותה שלמה. כך זה היה למעלה מ-20 שנה. מצב זה צריך לחזור, וזו אחריות שלך. אתה מופקד על הנושא הזה.

לסיום, בשבוע שחלף קיימנו בבית הזה הצבעה על ההסכם. מה טענו? – שהנחתם אותו ברגע האחרון, שהתרגום לא מדויק, שזה לא ההסכם בשלמות, שאתם מסתירים משהו. ואתם אמרתם: לא מסתירים מאומה. אנחנו ידענו שאתם מסתירים. מחצית הבית הזה, לראשונה, עזבה את האולם. אני אומר לך, אחרי ששמעתי את ההקלטה של דברי ערפאת ואחרי שהוא אומר שניתנה לו הבטחה על-ידי רבין ואחרי שהוא אומר שיש בידיו מכתב חתום על-ידי שרי החוץ, כפי שאמרתי, אני מודיע לך שלא הייתם ראויים אפילו להצבעה על האי-אמון. גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ערפאת צוטט כאומר: יש בידי הסכמה מראש הממשלה בדבר משא-ומתן על עתיד ירושלים, וכן נספחים סודיים להסכם קהיר בדבר זכות השיבה, הגדלת כוח

השיטור הפלשתיני, מעמד קונסולרי מיוחד לאוטונומיה בירושלים וטקס סמלי של ערפאת על משמרותיו בירושלים.

ברור לכולנו שאלה הן חלק משאיפותיו של ערפאת, כי הוא חזר והצהיר עליהן בכל הזדמנות ובכל מקום, כלפי פנים ומול שליטי ערב, ואין בדברים הללו משהו בגדר ההפתעה, לרבות קריאתו לג'יהאד לשחרור ירושלים, קריאה המהווה הפרה גסה ומחוצפת של ההסכם, שכל דרדק יודע את יחסם של הערבים אליו.

אבל מה הובטח לו בנספחים שלא פורסמו, אם היו כאלה, או נאמר לו בצורות שונות שיכול היה להבין זאת – לא נדע עד אם ייאמר על-ידי ראש הממשלה אם יש שמץ של אמת בדברים הללו ומהו השמץ הזה, או שאלה הם הרהורי לב ושאיפות ללא בסיס מציאותי. אבל ייאמר כאן, או הכחשה או אישור, כאן ועכשיו להסיר ספקות מלב הציבור וחברי הכנסת מחד גיסא, או מאידך גיסא להגביר את החששות בלב העם שהותר הרסן ומדינה פלשתינית בדרך, שתקום אחרי שתסתיים ה"תחילה" בעזה ובירחו.

הערבים נכנסים לארץ-ישראל כמנצחים, ככובשים, כחלוצי המדינה, כנציגים לוחמים מלחמת שחרור שהביסה את צה"ל המפואר והגיבור באבן, בסכין ובמורל.

הרצח בדרך לבית-חג"י הבוקר עלול לגרום לכך שהממשלה תזמין או תסכים שמשטרה פלשתינית תפקח על צירי התנועה ליישובים באשר הם, כי פשתה בנו עייפות, עייפות מציונות, עייפות מבניין הארץ, עייפות ממאבק על ארץ-ישראל.

לא משטרה חצתה את גבולותינו אלא יחידות מחטיבות צבא השחרור, כך הם מתכנים, כך הם מאורגנים, כך הם בעיניהם ובעיני העולם: חוזרים וכובשים את שטחי ארץ-ישראל.

לאן מוליכה הממשלה הזו? הלוא ידוע וגלוי שחלק משריה תומכים בהקמתה של מדינה פלשתינית. היכן עובר הקו שאותו אין חוצים יותר? על מה הממשלה אומרת: עד כאן?

במצב כזה, על מנת להסיר ספקות וכדי להתקבל כשלטון הוגן, המפלגות הגדולות צריכות להגיע להסכמה ביניהן על הקדמת הבחירות, והעם יקבע האם זהו רצונו – העם שהוטעה ורומה בבחירות 1992 והולך שולל.

ממה אתם חוששים? הרי אם העם יהיה אתכם, זכיתם בשש שנות שלטון רצוף; ואם יצביע נגדכם, יהיה זה אות וסימן שאת העם לא מרמים, אין אומרים דבר אחד ומסתירים הרבה דברים אחרים.

כבר אין מה לדבר אתכם ואליכם בנוגע להתיישבות, לחיזוק יישובים קיימים ולייסוד יישובים חדשים, הערות על ציונות לאומית, שנשטפה בססמאות שווא אל ביבי ההיסטוריה, כאילו נאמרו לממשלת הלייבור שלאחר מלחמת העולם השנייה. דיבורים על נושאים חברתיים, כמו שביתת העובדים הסוציאליים, מעלים גיחוך של עליבות, כי לא אכפת לפקיד האוצר ולממשלה כולה הסבל שעובר על אוכלוסייה אילמת, מסכנה, חסרת אונים ומרפא, שאינה מסוגלת ליותר מאשר מחאה בקול ענות

חלושה והמתנה לאותה נפש סועדת על מיטת חוליה הסופנית. בושה, כלימה והרגשת אבדון על כל מה שעשינו כאן ולחמנו למענו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה ביקשה לאשר את ההצעות הדחופות לסדר-היום כדי שתהיה לה אפשרות להשיב תשובה רשמית מעל הדוכן המכובד הזה, להפריך טענות שאין להן בסיס והן מצוצות מן האצבע, להסביר דברים הדורשים הסבר ולהגיב גם על הדברים שנאמרו על-ידי יאסר ערפאת במסגד ביוהנסבורג.

אקדים ואומר, כי בנושא ירושלים לשווא ינסו המבקרים להטיל דופי בעמדתה של הממשלה הזאת. אומר יותר מזה, מה שאמרתי בכמה מן ההופעות והתשובות על הצעות לסדר-היום ועל דברים של חברי כנסת.

לדעתי, זהו משגה חמור מצדם של חברים בבית הזה, אשר מוכנים לגייס את נושא ירושלים לניגוח פוליטי ולהחליש על-ידי כך את עמדתנו. אין בינינו ויכוח בשאלה המרכזית והיסודית, שירושלים המאוחדת, בירתה הנצחית של ישראל, היתה ותישאר בריבונות ישראלית. אנחנו זוכרים ואנחנו יודעים כי ירושלים היא לב לבו של העם היהודי ובירתה המאוחדת האחת והיחידה של מדינת ישראל. אנחנו יודעים כי זה המקום שאליו פונה כל יהודי בתפילתו ועליו חלמו דורות וכתבו משוררים. לכן, מבחינתנו ירושלים היא שלנו, היתה ותהיה שלנו, כאשר תמיד הבטחנו וקיימנו מתן חופש פולחן לבני הדתות וגישה חופשית לכל המקומות הקדושים.

הדברים שנאמרו על-ידי יאסר ערפאת בעניין הג'האד הם דברים שמוטב היה אילו לא היו נאמרים. דבריו אלה של ערפאת הם בניגוד למחויבות כפי שהתבטאה בחילופי המכתבים אשר הביאו להכרה הדדית בין ישראל לאש"ף ותכליתם לפתור חילוקי דעות בדרכי שלום. אם אכן זו כוונתו של ערפאת, הרי זו הפרה בוטה של התחייבות חתומה שלו, אשר תצטרך להגיע לבירור כדי להמשיך בתהליך השלום. זוהי תשובתה של הממשלה על הדברים שנאמרו שם, באותו מפגש.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם תפסיקו את התהליך?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש. חבר הכנסת מצא, אני מבקש ממך, תן לי להשיב בלי הפרעות.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש. התשובה איננה עניין סתמי שאני עונה אותו.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש ממך, תן לי לדבר עד הסוף.

אשר לנושאים האחרים, הן הדברים שנאמרו על-ידי ערפאת והן הפרשנות שניתנה להם כאן – אני רוצה, גברתי היושבת-ראש, לקבוע בצורה חד-משמעית, שאיננה ניתנת לפרשנות, שאין בה היסוס ואין בה כל ניסיון למצוא איזו תשובה שלא תהיה ברורה וחדה כתער, שהמסמכים שנכתבו על-ידי ממשלת ישראל והיו קשורים עם הפלשתינים, הוצגו במלואם בפני הבית הזה, כי המסמכים האלה הכילו את כל ההתייחסות שלנו לנושא שבינינו לבין הפלשתינים, כי המכתב שעליו מדבר ערפאת בציטוט מדבריו איננו אלא מכתב שצורף למסמך שהוגש לכנסת, בעמוד האחרון שלו, ואחזור כאן ואציין אותו באזכור שלו. הוא נושא את התאריך 8 בחודש מאי 1994 – QPM719,4 בגרסה האנגלית. זהו המכתב.

לצורך הדגש אני מצרף אותו שנית לפרוטוקול, כדי שלא תהיינה אי-הבנות. במכתב הזה נאמר: MISTER CHAIRMAN – אני אתרגם אותו לעברית תרגום חופשי, אבל הנוסח הוא באנגלית: אני מעביר אליך בזאת את התוכן של פרק 13 ממכתבי אליך מ-4 במאי 1994. בפרק הזה אני הדגשתי שישראל מוכנה להמשיך ולדון בנושאים הבאים: גודל השטח של יריחו, המיקום של נציג פלשתיני על הגשר, הסדרים נוספים במעבר רפיח וכל הנושאים האחרים שפורטו במסגרת ההסכם.

ערפאת בדבריו – גם אני הופתעתי – כשקוראים את דבריו רואים בליל של דברים מבולבלים. במיוחד כאשר לא צריך, חבר הכנסת מצא, להיות בלש משטרתי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי. לא צריך להיות בלש משטרה. הייתי שם במקום. אם ערפאת אומר בדברים: YOU REMEMBER, אתם זוכרים, YOU REMEMBER THE PICTURE – אתם זוכרים את התמונה – WAS VERY – – אחר כך יש מלים קשות להבנה.

יהושע מצא (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אתה לא היית שם. אני הייתי. אבל יש בעולמנו טלוויזיה. העניין שודר כך. אם אתה רוצה להגיד לי שערפאת אומר לקהל שהוא סירב לחתום בגלל עניין ירושלים, אחת מן השתיים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

כך הוא אמר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אני לא ידעתי שדבריו של ערפאת כל כך אמינים בעיניך. אם כך, תאמין לו גם בדברים אחרים. בשבילך הוא היה כאן עדות אמינה במאה אחוזים.

יהושע מצא (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אתה נאחזת בדבריו. כל מה שהוא אומר, עליך נאמן.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, לא נהפוך את זה לדו-שיח. באותו שידור, אורן שלום, שהגיש את ההקלטה, שואל את אריה גוס: אתה נמצא כאן כדי לדווח על כריסטופר, אבל אתה היית בקהיר, ולפי מה שאתם יודעים, האם זו היתה הסיבה לאי-חתימה של ערפאת על ההסכמים? עונה לו אריה גוס: לא, לא, לא, לא, לא, בהחלט לא. אני גם לא בטוח, הוא אומר, שערפאת דייק בדבריו כאשר דיבר על מסמך מסוג זה.

חבר הכנסת מצא, אין לי טענה אליכם שאתם מתנגדים להסכם. זכותך לחשוב אחרת מהממשלה. אבל מה שאני לא מציע הוא מייד לקום ולנפנף שכל מה שנאמר הוא קנוניה, הסתרת מידע, מעלימים מן הציבור. אתה רוצה לומר את זה? תאמר את זה באספת בחירות. אל תאמר את זה כאן, מעל במת הכנסת. אנשים לא יודעים. הם חושבים שמי שעומד כאן על הדוכן הוא אדם רציני ומה שהוא אומר הוא אומר ברצינות. מדוע לייחס זאת? איזה דבר יכול מישו להעלות על דעתו, שממשלת ישראל תעשה קנוניה מאחורי הגב ותחתום על איזה סיכום, תיתן איזה מכתב הנוגע לירושלים, בניגוד להצהרה שלה?

יהושע מצא (הליכוד):

כריסטופר נתן, בהסכמה שלכם.

שר המשטרה מ' שחל:

חד-משמעית לא. תעתועים. אלה סיפורים.

יהושע מצא (הליכוד):

גם לא כריסטופר?

שר המשטרה מ' שחל:

ודאי שלא. למה אני אומר לך את זה, חבר הכנסת מצא? הייתי יושב-ראש סיעת המערך, באופוזיציה, שבע שנים. היו באים אלינו כל מיני אנשים עם כל מיני סיפורים. היו אומרים: הממשלה של בגין עשתה כך ואחרת. דבר אחד שמתני לנגד עיני – אם לא וידאתי, יותר מאשר בכל מקרה אחר, שכל ידיעה או מידע כזה בדוקים, לא נתתי לאיש מחברי הסיעה לעלות על הבמה כדי לומר דבר כזה.

אומר לך מתי הם נכשלו. חבריך נכשלו. שר המשפטים הקודם משה נסים האשים אותנו בביקורת, שאנחנו מזמינים לחץ בארצות-הברית. הוא לא קרא את התוכן עד הסוף. השר שרון היה בזמנו זה שאמר שכל הממשלה וחבריה בוגדים. זו היתה הפתיחה. אל תתחילו ליצור לכם בית-חרושת של שמועות. מותר לכם לבקר על דברים אמיתיים. אל לה לאופוזיציה ליצור לה מידע שאיננו מבוסס ואיננו אמין.

מה אמור בדברים האלה של ערפאת? יש בהם דבר חמור, ואני לא רוצה להתעלם ממנו. כוונתי לאמירות שלו בקשר להמשך ג'יהאד. לכן קראתי את התגובה שלנו על הנושא הזה. בזה די כדי שהדבר יהיה חמור. להתייחס לממשלה כאילו היא חתמה הסכמים שלא היו ולא נבראו, זה לא רק מיותר, זה פשוט מזיק.

נקודה נוספת שאני רוצה להשיב עליה. גברתי היושבת-ראש, אין למשטרה סודות, המשטרה היא לא של אף אחד. היא לא שלי, כפי שלא היתה של רוני מילוא, וכפי שלא היתה של חיים בר-לב, זכרו לברכה. זו משטרת ישראל של העם כולו. מה שנעשה בה בצד המקצועי אינו עניין לאיש או לשר חולף זה או אחר.

אני אומר עם יד על הלב: ממה שאני יודע, לא היה תגבור ולא היתה התייחסות בענייני ביטחון ירושלים כפי שקיים בממשלה הנוכחית – תגבור מבחינת הכוח בקרוב ל-900 שוטרים.

מבחינת רמת הביטחון, חבר הכנסת מצא, שאתה תבוא ותגיד לי כי לפני שלוש שנים אפשר היה לטייל בעיר העתיקה בלילה?

יהושע מצא (הליכוד):

כן.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך: להד"ם. יושבים כאן ירושלמים, והם יודעים את האמת. אני אומר לך, שרמת הביטחון היום היא פי כמה יותר גבוהה.

אומר לך דבר נוסף. לא יעלה על הדעת שמישהו, לובש מדים או ללא מדים, יעסוק בענייני משטרה, יהיה זה מי שלא יהיה. אנחנו חוקרים את הנושא, ואם נדע – –

יהושע מצא (הליכוד):

תראה את התמונה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אני עניתי לך בקשר לתמונה, לרבות תשובה בכתב. איש אינו מעוניין לטשטש.

יהושע מצא (הליכוד):

לא קיבלתי את המכתב.

שר המשטרה מ' שחל:

אני גם הזמנתי אותך.

אני רוצה לומר לך, שלעניין ירושלים קיימת ועדת שרים שאני מכיר אותה עוד מממשלת האחדות, והיא עסקה בעניינים שונים, בדרך כלל יותר תקציביים מאשר מהותיים. זו ועדה אפקטיבית, ובימים אלה היא פועלת בדיוק באותם נושאים שבהם הפלשתינים מנסים, בזחילה, להביא למצב שירושלים כאילו מנותקת. לא ניתן לזה יד. אנחנו פועלים בכל האמצעים החוקיים העומדים לרשותנו. אנו עושים זאת בשיתוף פעולה מלא עם ראש העיר ירושלים.

רמזתי לך פעם, וזה אולי ההבדל בינינו – אני שייך, אני גדלתי בתנועה פוליטית שעשתה ולא דיברה. היא עשתה דברים טובים וחשובים, האמן לי. חבר הכנסת רחבעם זאבי בגלגול הקודם הכיר את התנועה הזאת. זאת היתה מפא"י.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואני ממשיך אותה היום.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה אומר שאתה ממשיך, גם אריק שרון אומר שהוא ממשיך וגם אחרים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל אתה יודע שמה שאני אומר זה נכון.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מאמין בעשייה ולא בדיבורים. העשייה היא שתקבע, ואנחנו עושים. אבל לפעמים בלית ברירה אתה עומד כאן על הדוכן הזה ומתפתל – על מה אסור לך להשיב כדי שלא להזיק לעניין. לא חלילה להעלים מידע. אני לא מעלים מידע מאיש. חובתי למסור לבית הזה כל אינפורמציה.

ירושלים היא לא נושא למשא-ומתן. אנחנו לא נתנו דבר שלא היה קיים בהסכמים קודמים. היא תהיה בדיון במסגרת הסדר הקבע, ועמדתנו היא חד-משמעית: על ירושלים לא מנהלים משא-ומתן.

אני מציע עוד הפעם ועוד הפעם, שהבית הזה לא יטיל ספק בעמדה הזאת. כי מה המשמעות, חבר הכנסת מצא? כאשר אתה מטיל ספק, הרי זה כאילו אתה אומר לצד השני שיש על מה לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני המצאתי את זה?

שר המשטרה מ' שחל:

אתה לא המצאת, אבל אתה יכול לשאול. אילו היית שואל ומברר, האמן לי שבתור יושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת יכולת לגשת למשרד ראש הממשלה, יכולת לשאול אותו, והוא היה עונה לך.

יהושע מצא (הליכוד):

כן, כן.

שר המשטרה מ' שחל:

אני ביקשתי מיושב-ראש הכנסת להכיר בהצעות אלה כדחופות, כדי שתינתן תשובה מעל הבמה הזאת; תשובה חד-משמעית, ברורה, רשמית ופורמלית: ירושלים בעינינו היתה ותישאר בירת הנצח של עם ישראל, בלתי מחולקת ובריבונות ישראלית.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

יש חוק-יסוד שקובע. אי-אפשר להתעלם מחוק-היסוד.

שר המשטרה מ' שחל:

נכון, יש גם חוק-יסוד, אבל יש דבר יסודי יותר. יש עמדה בלב ויש כוונה שנאמרת בצורה מפורשת. אין עם שיש לו עיר אחת שכל השנים הוא התפלל בראותו אותה כבירתו לנצח נצחים. לא נוותר עליה. זאת ההצהרה.

להטיל ספק ולקבוע דברים אחרי הגמגום בנאומו של ערפאת בשפה האנגלית, כאילו כבר היה מכתב ואנחנו לא גילינו אותו, ואם המכתב לא בא מאתנו הוא ניתן על-ידי כריסטופר באיזו קנוניה, וערפאת אומר שהוא לא חתם בגלל ירושלים – אני אומר לכם: לא דובים ולא יער, לא היה ולא נברא.

אני אומר לך עוד הפעם, לא כדאי לאיש, גם אם הוא באופוזיציה, לנסות, כדי לנצח כאילו בוויכוח, להזיק לעניין עצמו, כי העניין חשוב מדי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אפשר שאלה?

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, האם אפשר שאלה קצרה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני, האם תואיל להשיב? בבקשה, חבר הכנסת מצא, שאלה קצרה.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלה ממש קצרה.

בדברייך גינית את האמירה של ערפאת על הג'יהאד ואמרת שאלה היו דברים חמורים. אמרת שאין מכתב והוספת שאתם הולכים לבירור. אני הבנתי ממך שכל זמן שלא יהיה בירור אין משא-ומתן. האם הבנתי נכון?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, פעם ניסה מישהו לפרש את שקספיר. שקספיר פה. אני עומד פה. אני אמרתי את מה שאמרתי ואני לא אוסיף אף מלה אחת על מה שנאמר. וכי אתה מעלה על דעתך שאני אעמוד כאן ואומר את הדברים כשהם לא מנוסחים בידיעה ברורה על דעת הממשלה?

יהושע מצא (הליכוד):

אמרת.

שר המשטרה מ' שחל:

תסתפק במה שנאמר כאן, בלי שתבקש ממני הסברים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, מה אתה מציע?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע שיסתפקו בתשובתי. אני לא חושב שיש מקום לעשות בהצעה הזאת דבר נוסף.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה. בשעתיים האחרונות מוסרים בכלי התקשורת, שאתה אמרת שהמתיישבים, בלשונך מתנחלים, בחברון וביריחו עושים פרובוקציה ומתגרים בערבים; בעיקר שהמתיישבים, בלשונך מתנחלים, נכנסו לבית-הכנסת ביריחו חמושים בנשק בניגוד לכל חוק וסדר ומתגרים שם בערבים. האם אמרת דבר כזה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, אני לא עומד כאן בחקירה. בכל הכבוד.

חנן פורת (מפד"ל):

לא, אני שואל.

שר המשטרה מ' שחל:

אז תשאל אותי ואני אענה. במסגרת של סקירה כוללת נשאלתי, האם האירוע שהיה ליד בית-חג"י יש לו קשר למה שקרה בחברון. אני השיבותי, שאין לנו מידע כזה. אמרתי שאנחנו יודעים מאמירה שנאמרה על-ידי מישהו בשם ה"חמאס", שהם קיבלו על עצמם את האחריות לפיגוע.

אמרתי ואני חוזר ואומר פעם נוספת, שהיחסים בחברון אינם מלבבים, ושזה לא מועיל כאשר מסיבה זו או אחרת יורדים מתנחלים והופכים דוכנים בשוק. זה לא משפר את האווירה.

חנן פורת (מפד"ל):

לא על זה היה מדובר. דובר על אנשים שנזרקו עליהם אבנים ובקבוקי תבערה, ואתה אמרת שהמתנחלים, בלשונך, נכנסים חמושים לבית-הכנסת ביריחו ועושים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורת, כעת אתה מדבר בלא רשותי. חבר הכנסת פורת, שאלת ואתה שוב שואל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, אילו בכל פעם, אחרי כל הצהרה שאתה נותן, הייתי צריך להגיב ולשאול אותך עליה, האמן לי שהכנסת הזאת היתה מפסיקה לעבוד, לא היתה יכולה להמשיך לעבוד. אתה אומר דברים מרגיזים ולא מקובלים, על כל המשתמע מהם. אתה שאלת שאלה ואני עניתי לך. אני לא משנה את דעתי.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל מה אמרת בקשר ליריחו?

יהושע מצא (הליכוד):

הוא אמר שהוא לא יתפלל שם.

חנן פורת (מפד"ל):

האם אתה יודע שהמתיישבים שנכנסו לבית-הכנסת ביריחו נכנסו באישור של אלוף – – – ובהסכמתו, ונכנסו עם נשק כדי לשמור ולהגן על עצמם?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת פורת.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, זה ידוע לי. ידוע לי עוד דבר אחד, שהיו הצהרות מיותרות, ואני גם התייחסתי אליהן במסגרת סקירה, של אנשים שהיו שם ואמרו שבשבילים השוטר הפלשתיני הוא אוויר והם לא יתחשבו בו.

חנן פורת (מפד"ל):

נכון.

שר המשטרה מ' שחל:

נכון? זה באמת תורם הרבה מאוד ליצירת אווירה של דו-קיום בשלום. בסדר?

חנן פורת (מפד"ל):

זאת ביקורת על המציאות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנן פורת, אולי מספיק עם זה כבר? חבר הכנסת חנן פורת, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חנן פורת (מפד"ל):

הדברים שאתה אמרת היו הטלת אשמה באנשים שאינם אשמים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, הרי אנחנו לעולם לא ניפגש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

קראתי אותך לסדר, חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

– – –

רפאל אלול (העבודה):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני מציע לחברי הכנסת יהושע מצא ורפאל איתן שיסתפקו בתשובתי. אם הם לא מסתפקים, אני מוכן לדיון במליאה, אני מוכן לדיון בוועדה, אין לי כל סיבה למנוע דיון בנושא זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל.

חבר הכנסת מצא, האם אתה עומד על דיון במליאה?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מקבל את הצעת השר לדין במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זו הצעתך.

יהושע מצא (הליכוד):

זו הצעתי, והוא הסכים לה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפאל איתן?

רפאל איתן (צומת):

דין במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

דין במליאה.

חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מצא מסדר-היום. בבקשה, במסגרת של דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אני שמעתי את חבר הכנסת מצא. לדעתי, היה לו נאום מבריק אבל מלא הטעויות. מה שהוא אומר זה, כאילו אם ערפאת לא היה אומר את מה שאמר, אז הוא היה מסכים לכל התהליך. מה שהוא עושה – הוא מפריד בין דברים נכונים ויפים שערפאת אומר לטעויות שערפאת

עושה. ולכן, אם ערפאת לא היה טועה הוא היה מסכים לתהליך. זה דבר שהוא בוודאי לא התכוון אליו.

בנאומו הוא גם חזר על הלאוויים הידועים של הליכוד ושל הימין. הוא אף פעם לא אומר מה הפתרון. הוא קורא להפסיק את התהליך, שאולי גם לי יש ביקורת עליו – – –

יהושע מצא (הליכוד):

השר דרש – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה אמרת להפסיק את התהליך. מה מציע חבר הכנסת מצא? – להמשיך את המצב של שפיכות דמים. האם בגלל דברים שוליים צריכים להפסיק את התהליך ההיסטורי הזה? אני חושב שכולם כבר מסכימים שאין לקונפליקט הזה פתרון צבאי. כולם יודעים, גם אתה יודע, שאין מנוס, אין דרך, אלא במשא-ומתן שיביא לכיבוד זכויותיהם של כלל העמים באזור ובכלל זה זכויותיהם של הפלשתינים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן מסדר-היום. דקה בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני רוצה להאמין לך שאין שום הסכם סודי נוסף על ירושלים. אם כך, הרי ערפאת שקרן. אתם חותמים הסכמים עם שקרן שאתם מודעים לכך שהוא שקרן. אתם לא אומרים את המלה הזאת, אבל הוא שיקר בשער בת רבים ואמר דברים לא נכונים. אחרי שהוא תעתע בראש הממשלה שלנו – והוא ראש ממשלה שלנו גם כשאנחנו באופוזיציה – נוכח פני כל העולם, כן יחתום, לא יחתום, אתם הולכים למשא-ומתן וחותרים הסכמים עם איש לא-אמין שקורא לג'יהאד.

הדמים ממשיכים להלך על פני הארץ הזאת, ואתם תבדקו? מדוע לא תנקטו צעד של ממשלה ריבונית, מדינה שצבאה ניצח בכל המלחמות? אנחנו מתנהגים כאילו אנחנו המנוצחים.

לא הצלחתי להבין מדברך מה תהיה התגובה של ממשלת ישראל, הממשלה שלנו – גם כשאנחנו מתנגדים להסכם, אבל היא הממשלה שלנו – מה היא תעשה כממשלה ריבונית בכבוד לעם הזה, בכבוד למדינה הזאת, בכבוד לצבא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, בבקשה לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסיים. מה אתם מתכוונים לעשות? רק תבדקו? הלא אתה מכיר את הערבים טוב ממני, גדלת בקרבם. רק תבדקו? הוא ימשיך להאכיל אותנו מרורים.

אני קורא לכם להפסיק לאלתר כל מגע ומשא אתו עד אשר תדעו בדיוק אם יש ג'יהאד או אין ג'יהאד.

אני יכול להוסיף לך, שמפקד המשטרה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, זה כבר נאום, זאת לא הצעה. אני מצטערת.

רחבעם זאבי (מולדת):

מפקד המשטרה, חטיבת אל-אקצה, ביריחו, אמר לראש מטה פיקוד המרכז: גירשנו אתכם מיריחו באבנים, עכשיו אנחנו נעשה לכם את זה בירושלים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו ודיון. יפתח את הסקירה כבוד שר האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחת לשנה מקיימת הכנסת דיון על פעילותם של משרדי ממשלה שונים, וזאת הזדמנות להציג את פעולות המשרד, להתייחס למדיניות שלו, ובהזדמנות זאת גם להביע הערכה לעובדים, למנהלים, לצוות האנשים שעומד מאחורי העשייה בכל ימות השנה.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, להתחיל במלות תודה לעובדי משרד האנרגיה על כל מקצועותיהם, להודות למנכ"ל משרד האנרגיה היוצא, שבימים אלה עוזב את המשרד, רן קרול, על עבודתו המסורה במשרד בתקופה מעניינת ומרתקת; לברך את מנכ"ל המשרד החדש מר עמוס רון עם כניסתו לתפקידו; לברך ולהודות ליושבי-ראש הדירקטוריונים של החברות שהמשרד עובד אתן והשייכות למשרד, למנכ"לים של החברות שהן למעשה התשתית העיקרית שאתה ודרכה אנחנו מבצעים את המדיניות של המשרד.

אני רוצה להודות גם לאותן יחידות של מכוני המדע הקשורים במשרד האנרגיה, שלושה במספר, על העבודה המסורה והמקיפה שמהווה אולי חלק מרכזי מהתשתית המדעית של המדינה הזאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד האנרגיה והתשתית מופקד על תכנונה וביצועה של מדיניות לאומית בתחום האנרגיה והתשתית. פעילות המשרד מתבטאת בתכנון התפתחותו של משק האנרגיה, בפיקוח על משק הדלק ומשק החשמל, בהסדרת חיפוי הנפט והגז ובעידודם, בעידוד

לשימור אנרגיה ולשימוש יעיל בה, בפיתוח מקורות אנרגיה חלופיים, בהיערכות לשימוש באנרגיה גרעינית ובארגון משק האנרגיה לשעת חירום.

כמו כן, המשרד מבצע מחקרים רבי-היקף בתחום מדעי האדמה. מונחת תשתית של ריכוז מידע טכנולוגי מדעי וכלכלי לשימוש כל מגזרי המשק. הפעילות מתבצעת במסגרת מינהלים, אגפים ויחידות וכן באמצעות חברות ממשלתיות מעורבות ופרטיות.

בקיצור, שלושה נושאים עיקריים העסיקו בשנה החולפת את משרד האנרגיה והתשתית: השינוי שיחול במשק בעקבות הסכמי השלום; סיום הזיכיון של חברת החשמל, בתי-הזיקוק ושירותי נפט – גיבוש מדיניות לגבי מבנה החברות האלה; והשלמתה של הרפורמה במשק הדלק.

אדוני היושב-ראש, מייד עם חתימת הממשלה על הסכם העקרונות עם אש"ף, בספטמבר 1993, הורגשה תזוזה במשק הדלק. האווירה המיידית היתה שמשו קורה. מצרים, שאחריה חזרנו שנים מספר כדי לרכוש ממנה גז טבעי, הסכימה לדון אתנו על אספקת גז טבעי, כאשר בדרך כלל מדובר – אם יחתם הסכם – על חוזים ארוכי טווח, ל-20-25 שנים.

מדובר, אדוני היושב-ראש, על אספקת 2 מיליוני שווה-ערך-טונה נפט, גז טבעי.

החלו גם מגעים אינטנסיביים עם מדינות השוכנות במפרץ הפרסי על אספקת גז טבעי לישראל וגם על אפשרות של מעבר דרך ישראל לאירופה. מדינות אלה רואות בישראל אפשרות יעילה ביותר לעשיית עסק, גם בגלל מיקומה הגיאוגרפי וגם משום שלישאל אין ניגודי אינטרסים עם המדינות המפיקות נפט וגז.

אולי זאת ההזדמנות, אדוני היושב-ראש, לפרוע איזה חשבון, ואעשה זאת בצורה עדינה ותרבותית, עם כל אותם כתבים שהזדרזו בצהלה רבה לקבוע כי אין בסיס לכל הדיונים האלה, ולומר להם שעליהם במידה מסוימת "לאכול את הכובע", כי הדברים לא רק היו מדויקים. גם היום אני נוצר את לשוני, מפני שאני מאמין כי מה שיש לנו להציע איננו דורש שנחביא אותו, אין לנו שום סיבה להתבייש או לחשוש. מדינת ישראל היא לקוח טוב, לקוח מבוקש. ומיקומה, יכולתה וההיקף של צריכת האנרגיה שלה הופכים אותה למדינה מעניינת וחשובה, ככלל התחומים.

אדוני היושב-ראש, בביקורי במצרים בנובמבר 1993 הועלה גם הנושא של חיבור רשתות החשמל בין מצרים לישראל, בהנחייתו ובעידודו של נשיא מצרים. מאז כבר ביקרה משלחת מומחים ישראלית במצרים כדי לדון בפרטים, ומשלחת מצרית מיועדת להגיע לישראל. חיבור הרשתות בין ישראל למצרים יחסוך לשתי המדינה השקעה ברשתות מקבילות. החיבור יגביר את אמינות האספקה של החשמל, שכן הוא יאפשר גיבוי בשעות שיא. קיימת תוכנית שיזם שר החשמל של מצרים, מר מאהר עבאדה, של התחברות הרשתות גם עם ירדן וסוריה, ועם טורקיה ואירופה.

אנו עדים לתשומת לב הולכת וגדלה של חברות בין-לאומיות, מן הגדולות בעולם, כאלו שעד כה לא רצו להיות קשורות אלינו, ובוודאי לא חלמו להשקיע בישראל. חלק גדול מההתעניינות מופנה למשק האנרגיה, לחיפושי נפט, לייצור חשמל על-ידי יזמים פרטיים, לפרויקטים של אנרגיה מקומית ואנרגיה

חלופית, לפרויקטים אזוריים ועוד. וכאמור, יש התעניינות רבה באפשרות של אספקת גז טבעי לישראל, הן על-ידי צינור ממצרים, או גז נוזלי שיבוא מהדרום, מנסיכויות המפרץ הפרסי.

גם התחרות בשוק הבנזין יוצאת נשכרת מפתיחת השוק לאפשרויות שיווק חדשות. וסביר להניח שבפני הנהג הישראלי ייפתחו אלטרנטיבות חדשות לרכישת בנזין זול יותר למכוניתו.

פרויקט תעלת-הימים חזר להיות אטרקטיבי עם התקדמות תהליך השלום, שכן תנאי המימון והתמיכה הבין-לאומית שיזכה בה, לצד התועלות של התפלת מים וייצור חשמל שאין עליהן עוררין, השתנו לחיוב בעקבות חתימת ההסכמים. ידוע לנו כי הקהילה האירופית החליטה להקצות משאבים לבדיקת הפרויקט הזה. הפרויקט הזה, שנדון במשך שנים בוועדות של הכנסת ובוועדות של הממשלה, נגנז בגלל הירידה במחיר הדלקים. הוא עולה שוב לא רק בגלל האפשרות לייצר חשמל מפערי הגובה בין ים-סוף לים-המלח, או בין הים התיכון לים-המלח, אלא בגלל היכולת להשתמש באנרגיה הזאת להמתקת מי ים בכמות שתענה על צורכי ישראל, ירדן והפלשתינים.

על-פי הנתונים שבידינו, וקיבלנו אותם במסגרת מחקרים ובדיקות שהמשרד הזמין עוד בזמן קודמי, השר יובל נאמן, ניתן יהיה להתפיל 800 מיליון מטרים מעוקבים מים באותה כמות אנרגיה שתיווצר מהבדלי הגובה. כדי להבין את משמעות הדבר, כמות המים הזאת היא כמחצית כמות המים הנצרכת על-ידי שלוש היחידות, ירדן, ישראל והפלשתינים. אנחנו צורכים היום כ-1.5 מיליארד מטרים מעוקבים מים. והדבר העיקרי אולי שצריך להדגיש הוא, שמחיר ההתפלה שמדובר בו הוא מחיר סביר ומגיע ל-50-60 סנט למטר מעוקב. בתנאים של ריבית של 5% למימון הפרויקט, הפרויקט יכול להיות כדאי כבר בשלב הזה.

תוכניות מרחיקות לכת באות להסדיר כמה מהבעיות שכולן "הצטופפו" בבת אחת, ובעיקר בעיות הזיכיונות שניתנו בתקופת המנדט הבריטי לתקופות ארוכות והגיעו לסיומן או המיידים או הכמעט-מיידים. הכוונה לזיכיון של חברת החשמל, לזיכיון של בתי-הזיקוק לנפט ולזיכיון של חברת שירותי נפט. הזיכיון של חברת החשמל עומד להסתיים בשנת 1996. הזיכיון של חברת שירותי נפט עומד להסתיים בשנת 2001. הזיכיון של בתי-הזיקוק לנפט – בשנת 2003.

אדוני היושב-ראש, בכוונתי, עד כמה שהדבר הזה ניתן, לסיים את הדיונים ולהציע מודל של קשרים עם גופים אלה בהקדם האפשרי, במהלך מה שנותר משנת 1994, ולהגיע לסיכום בשנת 1995. הסיבה לכך כפולה: קודם כול, להבטיח יציבות לגופים חשופים אלה. הדבר השני, להבטיח המשך ההשקעות, בעיקר בבתי-הזיקוק לנפט, שבהם יש בעלות משותפת לנו ולחברה לישראל, ובגלל אופיו של הזיכיון קיימת בעיה שבעלי המניות של החברה, שמיוצגת גם על-ידי הממשלה וגם על-ידי החברה לישראל, רוצים לדעת מה יהיה גורל השקעותיהם, ולכן בשלב הזה הם הקפידו את ההשקעות. לכן נקבעו כמה ועדות המטפלות בעניין.

אשר לחברת החשמל, פורסם דוח-ורדי בקשר להמלצות למבנה חברת החשמל. הדוח הזה הועבר לוועדה שבאה לפרט את המבנה של החברה ולהמליץ המלצות. הוועדה היא בראשותו של פרופסור שימנסקי, והיא שוקדת בימים אלה על הגדרה מדויקת של המבנה המוצע לחברה.

דבר אחד ברור. אני בעד תחרות ובעד הימנעות של הממשלה ממעורבות יתר בתחום הכלכלי. יש כמה מונופולים טבעיים שצריך להסדיר את מערכת הפיקוח עליהם ולהבטיח מהי המסגרת שבה

יפעלו. חברת החשמל היא חברה שתעבור את הדיונים. בדיונים אלה נקבע שיטה לשפר את השירות לצרכן, בין היתר גם על-ידי הצעת אמנה שתיחתם בין החברה לבין הצרכנים, אמנה שאישרתי אותה והיא עומדת לדיון בפני דירקטוריון החברה. ייקבע גם מה המבנה של החברה. אבל אומר מראש שאינני חסיד של פיצולה של החברה, כפי שהוצע בעבר, ליחידות יחידות. כי, לדעתי, חברת החשמל נמצאת היום בשיא הפיתוח שלה. לחברת החשמל יש היום כ-6,000 מגווי ייצור חשמל. היא תכפיל את כושר הייצור שלה במשך שמונה עד עשר השנים הקרובות. היא תשקיע השקעה שתסתכם ב-8-10 מיליארדי דולרים. עם ייבוא הגז הטבעי, קצב ההשקעות יואץ ואנחנו נעבור מתחנות כוח פחמיות לטורבינות גז במעגל משולב, שהן היום למעשה האופנה הטכנולוגית הטובה ביותר, שעונה גם על בעיות של איכות הסביבה.

מערכת התעריפים של חברת החשמל אף היא תצטרך לקבל את המענה. וכבר ניתנה תשובה על כך על-ידי ועדת-פוגל, כאשר היום מערכת התעריפים מבוססת מבחינה כלכלית, בלתי תלויה בגורמים פוליטיים. אני חייב להצביע בצער על כך שלפני כמה שנים, נדמה לי בממשלה הקודמת, מחיר החשמל הפך להיות נושא פוליטי, לצרכים של שינויים או השפעות על המדד.

חברת שירותי נפט עוסקת בהובלה ובהולכה של הדלקים בישראל. אחת המשימות, אחד התפקידים החדשים שתקבל החברה, הוא טיפול בהולכת הגז הטבעי. ההמלצה וההחלטה שלי בעניין הזה היא להשאיר את נושא ההולכה בפנים מדינת ישראל בידי המדינה, כשירות הניתן לכל לקוח, בלי אפליה והעדפה. מאחר שאני מעריך שיהיה יותר ממקור גז טבעי אחד, תפקידה של החברה לתת שירותים בתעריפים מפוקחים, שייקבעו על-ידי גורם שיבדוק את העלות פלוס ההשקעות שישנן או שנדרשות לחברה. ההשקעות בטרמינלים, מה שלא דרוש לממשלה, יהיו בידיים פרטיות, ולא ייעשו על-ידי הממשלה עצמה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יכול כאן שלא להזכיר, כי במקום הסדרת ענפים בצורה מסודרת, עדיין קיימת במדינה מעין אנומליה וטיפולים כפולים באותו נושא. אין שום היגיון בעולם, שחברת קו צינור הנפט אילת-אשקלון – קצא"א – תהיה כפופה למשרד האוצר. המחוקק, בקובעו מבנה של חברות ממשלתיות קבע שיש שר ייעודי המטפל בנושא, כאשר שר האוצר תמיד הוא השר השני. משום-מה מחזיקים שרי האוצר, המתחלפים לעתים, באותה עמדה, כי מה שנמצא אצלם לעולם לא ישוחרר.

אין היגיון בכפילות הזאת, היוצרת לעתים קרובות חוסר יכולת להגיע לתיאום, לרבות חיסכון למשק הישראלי. אצביע על עובדה קטנה אחת. כאשר אנחנו באים להחליף צנרת באזור חיפה, שעלולה להיות מפגע לאוכלוסייה, נוצר מצב שחברת שירותי נפט מבצעת את ההחלפה. ניתן היה להעביר את הצנרת של קצא"א באותו זמן ובעלות מינימלית, אבל קצא"א מסרבת, יש לה הנהלה אחרת, יש לה שר אחר, כאילו היא שייכת למדינה אחרת, או רחמנא ליצלן לאוטונומיה של הפלשתינים. בינינו לבינם, אנחנו לא מצליחים להגיע לתיאום, והמצב הזה הוא פשוט בלתי נסבל.

אשר לבתי-הזיקוק – לא מכבר נקבעה ועדה שתדון עם חברת בתי-הזיקוק בקשר לתנאי הזיכיון, וכוונתי להגיע להסדר, שאם יוסכם על דעת כל הצדדים, ניתן יהיה להחיל אותו מיום החתימה וההסכמה, ואני מקווה שזה יהיה עוד במהלך 1994, לכל המאוחר תחילת 1995.

אשר לרפורמה במשק הדלק, הרפורמה התחילה באמצע שנות ה-80. היא עברה ויכוחים ודיונים מייגעים עם חברות הדלק. היא הופעלה בשנת 1988 בשלב הראשון שלה, אבל היא עומדת היום ממש לפני השלמתה. במסגרת הרפורמה צומצם ייבוא הנפט הגולמי על-ידי חוזים בשיפוי,

שהמשלה היתה ערבה להם. הייבוא מתבצע היום בדרך של מכרזים. הוסר הפיקוח ממרבית מוצרי הדלק. ההובלה הימית של נפט גולמי מתבצעת בדרך של מכרזים. המשרד מטפל בשינוי תוכנית המתאר הארצי לתחנות דלק כדי להקל את הקמת תחנות. בקצה הצינור, בתחנות התדלוק, עדיין לא התפתחה תחרות אמיתית, וזהו היעד המרכזי שאליו אנחנו שואפים להגיע עוד השנה.

אדוני היושב-ראש, בהסכמתי הועברה הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת דן תיכון, שטיפלה באופן כללי ביותר בבעיה של החוזים החתומים בין חברות הדלק לבין תחנות הדלק. היה ברור גם לחבר הכנסת דן תיכון, שההצעה שהוא הגיש איננה יכולה להיות תחליף להצעת חוק מפורטת שתטפל בסוגיה זו, שהיא סוגיה קשה מאין כמוה.

ואכן בימים אלה, לאחר שנה של ויכוחים, ולאחר שמשרד האנרגיה הגיש תזכיר שהופץ בקרב משרדי הממשלה לפני כשבעה חודשים, הוגש נוסח שעובד ונוסח על-ידי ד"ר טורבוביץ, הממונה על ההגבלים העסקיים במשרד התעשייה והמסחר, והוא אשר קבע למעשה, שהחוזים הקיימים בין חברות הנפט ובין מפעילי התחנות הם חוזים כובלים. ההצעה הזאת עוררה התנגדויות משני הכיוונים, מבעלי החברות ומבעלי התחנות.

ההצעה עוררה התנגדות של בעלי החברות החדשות כישנות, אם כי בעלי החברות החדשות מבקרים את ההצעה בצורה מקיפה יותר. בעלי התחנות, לדעתי, לא קראו את ההצעה לפרטי פרטיה. ואני חושב שיש בה מוצא סביר לבעיה סבוכה. ההצעה מבחינה בין סוגי הבעלויות, או מה שנקרא החכירה הריאלית של האדמה שעליה ממוקמת התחנה, והיא קובעת כך, שתחנה שהקרקע שעליה הוקמה היא בבעלות הפרטית של מפעיל התחנה, או בחכירה ראשית של מפעיל התחנה, העיקרון הוא שמחוזים כאלה חייבים להשתחרר, ובעל התחנה או החוכר הריאלי הוא יהיה המחליט עם מי יחתם החוזה. אשר לתחנות שהבעלות על הקרקע, או החכירה הראשית של הקרקע שעליהן הן ממוקמות היא של חברת הדלק, נקבעו הסדרים אחרים. בכל מקרה, יש אפשרות להשתחרר בתקופת זמן סבירה. לפי הערכתנו, לפי הערכת הממונה על ההגבלים העסקיים, מייד עם קבלת החוק ניתן יהיה להגיע לשחרורן של כ-60 תחנות דלק, כאשר בטווח המידי אחרי זה ניתן להגיע לשחרור מרבית התחנות שנמצאות בהסדרים כובלים היום.

לבעלי חברות הדלק ולבעלי התחנות תהיה האפשרות להביע את עמדתם בוועדת הכלכלה של הכנסת. אני בוודאי אהיה מרוצה אם נגיע להסדר מוסכם. אבל, לדעתי, הגיעה העת, הגיעה השעה להעביר את התחרות ואת הרפורמה לנהג המכונית, לנהג שהוא בעל הרכב, שיוכל ליהנות מההסדרים החדשים. הציבור הישראלי, או הנהג הישראלי, חלק ניכר מציבור זה, אדיש להנחה שניתנת במחיר הבנזין, עד כמה שהדבר הזה מפתיע, מפני שקרוב ל-35% מבעלי כלי הרכב הנעים במדינה מקבלים מימון, או החזר הוצאות על-ידי המעביד. לעתים קרובות מעניין יותר את הנהג העיתון שהוא מקבל חינם מאשר תחרות אמיתית במחירי הדלקים. אבל מה עם אותם 70% מהנהגים שאינם מקבלים החזר הוצאות? ומה עם הצורך להגיע למצב שבו מדינת ישראל תהיה נורמלית, כמו המדינות המפותחות, שבהן המשלה לא צריכה להטיל פיקוח על מחיר הבנזין אלא היא מאפשרת תחרות שתקבע את מחירו?

הצדדים יהיו חייבים להתאים את עצמם לתקופה החדשה. לא ניתן יהיה להבטיח מראש, כי העמלה של בעל התחנה, או של חברת הדלק, תהיה מובטחת כמו בחברת ביטוח, או שתהיה בכספת, שאיש לא יגע בה. גודל ההכנסה יהיה תלוי בנמרצות, בטיב השירות, ביכולת של בעל התחנה וחברת הדלק להביא למצב שהם יהיו אטרקטיביים יותר כדי להביא אליהם קונים. וזאת לדעת – איש מבין אלה שמדובר בהם איננו שייך, חס וחלילה, לקבוצת המסכנים, ואני שמח על כך בכל לבי, מהסיבה

הפשוטה: משק האנרגיה בישראל גדל באחוזים גבוהים, הוא איננו קופא על שמריו, לא בחשמל, לא בבנזין ולא בשטחי האנרגיה האחרים.

אדוני היושב-ראש, במסגרת ההתפתחויות שאנחנו מדברים עליהן אי-אפשר לסיים דיון זה בלי להתייחס לבעיות הקשורות באיכות הסביבה. נדמה לי שאני אוכל להביע סיפוק אם אומר, כי לא היה שום משרד ממשלתי הממשלה בעל מודעות גבוהה יותר מהמודעות של משרד האנרגיה לנושא איכות הסביבה. דווקא המשרד שהוא, מאופי הפעילויות שלו, גורם לזיהום היה המשרד הרגיש ביותר לטיפול בבעיות איכות הסביבה בצורה הרצינית ביותר.

שינינו את מבנה סל הייבוא של הנפט הגולמי כדי לשפר את איכותו. שינינו ושיפרנו את המזוט שמשתמשים בו לייצור חשמל, וכן קבענו משטר של פיקוח, הקובע מתי ובאילו עונות להשתמש בדלק דל-גופרית במיוחד על מנת שלא לגרום לזיהום סביבתי. ואכן אין זה מקרה, שזיהומים סביבתיים שהיו לאחרונה בחיפה וגם בתל-אביב, סיבת הזיהום לא היתה לא בבתי-הזיקוק ולא בחברת החשמל, אלא הוא נבע, כמו בתל-אביב, מבעיות אחרות, כמו בעיות התחבורה הציבורית או הפרטית בעיר.

במקרים נוספים שאנחנו מדברים עליהם החלטנו גם לשפר את איכות הבנזין. ואכן, מתחילת החודש הזה משווק באזור המרכז בנזין 91 ו-96 נטול עופרת. במיוחד אמורים הדברים לגבי בנזין 91: אין עוד בנזין 91 עם עופרת אלא משווק למעשה בנזין בלי עופרת, כאשר אותם כלי רכב הזקוקים לבנזין עם עופרת מקבלים אותו על-פי המלצות ועצות שאנחנו נותנים.

נעשו כמה דברים נוספים, על אחד מהם אני רוצה להודיע מעל הבמה הזאת. כתוצאה מהרווחיות הטובה של בתי-הזיקוק ומהפעלת הרפורמה במלואה, אני מודיע מעל הבמה הזאת, שהחל מהחודש הבא אנחנו נבטל את ההגנה שניתנה לבתי-הזיקוק במחירי CIF לוורה פלוס. הביטול הזה ייכנס לתוקפו, ואני מקווה – בלי בעיות ובלי ויכוחים. אני יודע שבבתי-הזיקוק יש הבנה רבה לעניין הרפורמה. אחרי הכול, ד"ר נתן ארד היה מנכ"ל המשרד כשהרפורמה יצאה לדרך.

הרפורמה במשק הגז עברה למעשה בצורה טובה. אדגיש כי השנה הוקם מינהל הבטיחות במשק הגז, ואכן אנחנו פועלים היום כפי שהממשלה צריכה לפעול בהכנת התקנים, בפיקוח על הבטיחות, ואני מקווה שבזמן קרוב נוכל גם להסיר את המחיר המרבי לגז ולהימנע מהתערבות כלשהי בנושאים האלה.

אסיים בנימה אופטימית על הפיתוח. משק האנרגיה הוא משק שנמצא בדינמיקה מתמדת של פיתוח, והפיתוח הוא פיתוח שבא לענות על צרכי המשק והצריכה הביתית. דיברתי על כך שכ-6,000 מגוואט חשמל ייתוספו בעשר השנים הקרובות ודיברתי על גודל ההשקעה. חברת החשמל אינה קופאת על שמריה גם בתחום הטיפול ברשת, ולכן בד בבד היא הולכת גם בכיוונים אלה בהשקעות של כמעט דולר מול דולר בתחנות וברשת עצמה.

חברת החשמל, גם על-פי סיכום במשרד, תאפשר כניסה של יזמים פרטיים בשיעור של 15% מכמות החשמל המותקנת. למעשה הוצפנו בפניות שהיו פי שלושה ממה שייעדנו ליצרנים הפרטיים, והיה צורך לקבוע ועדה מיוחדת שתקבע קריטריונים ומכרזים על מנת לבחור מי מבין היצרנים האלה יוכל לזכות בחוזה אספקת חשמל לרשת.

חברת החשמל עצמה תיכנס אף היא לתחומי אנרגיה נוספים בייצור חשמל מפצלי שמן, אגירה שאובה ואוויר דחוס. גולת הכותרת היא תוכנית מתאר ארצית לתחנות כוח ורשת חשמל תמ"א 10, כאשר היקף הבנייה הוא, כפי שאמרתי, חשוב מאוד ומחייב גם שיתוף פעולה של הרשויות בעניין תסקירי ההשפעה על הסביבה, רישוי תחנות משנה ופישוט הליכי הפקעת המקרקעין.

אדוני היושב-ראש, דווקא כצפוני אני רוצה לבשר, שאני מקווה כי בחודש יוני, או בתחילת חודש יולי תונח אבן הפינה לבניין המשרדים הגדול ביותר במזרח התיכון, שיהיה בניין המשרדים הראשיים של חברת החשמל. נושא הבניין הזה נמצא על סדר-היום כבר כחמש שנים.

היו"ר ס' טריף:

איפה, אדוני?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוא יהיה במבואותיה של העיר חיפה, בתחום המועצה המקומית חוף-הכרמל, על שטח של 96 דונם, בבעלות מינהל מקרקעי ישראל, עם איזו זיקה לקיבוץ בית-אורן, שמסתדרת בימים אלה. הבניין עצמו יהיה, כפי שאמרתי, הגבוה ביותר. הוא למעשה יהיה בניין שיציין את האזור שלו, גם בגובה, ואני מקווה – גם בתוכן.

היו"ר ס' טריף:

אני מבין שאדוני לא יעזוב את המשרד הזה המון שנים עם המשרדים היפים בחיפה.

רפאל אלול (העבודה):

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אם אדוני היושב-ראש מציע לי משרד שלישי, אני מודיע לך שאני לא מתנגד. אני אוהב את המשרד הזה, אני חושב שזה משרד מעניין מאוד, מרתק מאוד, ויש בו הרבה עשייה.

כפי שאמרתי, אני מקווה שבאוקטובר שנה זו, על-פי הסיכום או ההבטחה של מנכ"ל חברת החשמל, נניח את אבן הפינה לתחנת הכוח החדשה באשקלון, שתהיה דומה לתחנה המוקמת בחדרה, ויש סיכוי שיהיה זירוז בהפעלת היחידה הראשונה, 550 מגווט, בחדרה, בזמן של חצי שנה עד שנה לפני המועד המתוכנן של ההפעלה.

אשר לחיפוש נפט וגורמים אחרים. משרד האנרגיה היה דוגמה בהפרטת החברות. נמכרה חברת "מגן", הופרטה חברת "נפטא", ועכשיו בתור – חברת "לפידות". מדיניות הממשלה בתחום הזה היא לאפשר למי שרוצה לקבל מידע על תשתיות שיש אצלנו, אבל לבצע את הקידוחים בעצמו. אותה מדיניות הוחלה גם על חברת חנ"ל, שהיא חברת הנפט הלאומית, היחידה שעוסקת בתחום חיפוש הנפט.

אם יש סיכויים למצוא נפט בישראל או לא – אינני יודע. אני יודע שביצענו מדיניות של רפורמה בתחום הזה, והאפשרות שהשלום יביא אתו אולי חברות נוספות שיתעניינו, עשויה להביא סיכוי רב יותר להתעניינות מקצועית בשיטות חדשות, ואולי לתוספת קידוחים.

בסיום דברי לא אוכל שלא לציין כי יש צורך להוסיף השקעות במחקר ובפיתוח. ישראל היתה, ואני מקווה שהיא עדיין, מדינה חשובה באנרגיה הסולרית, אבל, לדעתי – רק לסמוך על המוניטין של העבר, זה בלתי אפשרי. ישראל צריכה לחדש ולהוסיף השקעות, ואני מקווה שבדיון על תקציב המשרד לשנת 1995 נעשה מאמץ משותף לשכנע את משרד האוצר לפתוח את היד, להקצות משאבים. דווקא בעידן של שלום אנחנו יכולים להיות מרכז אזורי לאנרגיות חלופיות, כי רבות המדינות שרואות בנו את מחזיקת הדגל באנרגיה הסולרית, בהפקת חשמל מפצלי שמן, באנרגיות אחרות, ואין לי כל ספק ששיתוף פעולה כזה יכול להביא למערכת יחסים כלכלית וגם טכנית בינינו ובין עמי האזור. אני מודה ליושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להודות לכבוד השר על הסקירה המקיפה. אדוני, במקום 12 דקות דיברת כמעט חצי שעה, מאוד ממצה. אני גם מברך אותך על הפעולות שהינך נוקט במשרדך, אבל מעל הכול אני רוצה לברך אותך על המינוי המוצלח של מר עמוס רון כמנכ"ל המשרד. תרשה לי גם לאחל לו הצלחה כמי שמכיר אותו וחבש יחד אתו את ספסל הלימודים באוניברסיטה. אני חושב שנכוננו לו אתגרים גדולים במשרד הזה, ואני מאוד משוכנע שהוא גם יצליח להיות לך לעזר בהצלחת המשרד.

אם כן, אנחנו ממשיכים, רבותי חברי הכנסת, ויש לנו לפי סדר הדיון כאן, בשלב השאלות, שואל אחד, חבר הכנסת רפי אלול. אני מזמין אותו במסגרת דקה, ואתה יכול גם שתי דקות וגם שלוש דקות. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה קודם כול לנצל את ההזדמנות ולברך את השר על פועלו. אני רוצה להגיד, שכראש מועצה הייתי שותף לאחד הדברים היפים שהשר עשה בקדנציה הקודמת שלו כשר האנרגיה, ואולי מזכרת-בתיה היא אחת הדוגמאות היפות לפעולה מוצלחת מאוד של משרד האנרגיה בראשות השר.

אני גם חושב שהשר, באופי המיוחד שלו, מצא, דרך החשמל, לערב את משרד האנרגיה בתוכניות השלום של מדינת ישראל. מסתבר שאור ושלום הולכים יחד. אני לא יודע מה קודם למה, אבל בוודאי שני הדברים יחד ייתנו אור ושלום למדינה הזאת. על כך – יישר כוח.

אני חושב, עד כמה שאני מכיר את משרדך, שקיצרת היום את הסקירה על פעולות המשרד. אני יודע כמה אנשים פונים אלינו בבקשות, אנחנו מביאים אותן אליך, ובדרך כלל התשובה היא חיובית. אני מקווה מאוד שמבקרת המדינה – בדוח המתפרסם מחר – לא אומרת שום הערה בנושא הזה.

היו"ר ס' טריף:

האם לנוכח התשובה של חבר הכנסת אלול יש לך שאלה, אדוני השר?

רפאל אלול (העבודה):

ברשותך, מכאן אעבור לשתי שאלות. שמת'י לב שהיית מאוד מאוד זהיר בדין-וחשבון כאן בנושא הרפורמה במשק הדלק. לי ברור כאזרח, כאדם שקרוב לאזרחים, שהרפורמה הזאת הולכת לתת לצרכן הקטן גם רווח וגם הרגשה של הינתקות מאיזה בעלי-בית, ואומר את זה בעדינות. אני דווקא חושב שתחרות היא דבר בריא. אנחנו רואים מה קרה למשק הפלאפון בתחרות, כשהמחיר ירד לחמישית, ושוב – אני יודע שידך היתה גם בעניין הזה. אני מבין שיש אילו בעיות, והייתי מעוניין לדעת, מעבר לדברים החלקים, איפה עומדת הבעיה, איך אתה מאמין, כבוד השר, שזה ייגמר, ואיך אתה מעריך שאפשר יהיה לסיים את זה גם ברוח טובה וללא כל מיני תקלות כמו שאנחנו רגילים.

שאלה שנייה: לנו ידוע שפי-גלילות – זו אחת הצרות הגדולות ביותר של מדינת ישראל, ואולי זו סכנה שמרחפת על כל גוש-דן. היו ניסיונות מהתלקחות קטנטנה של גז ליד מקום יישוב, וראינו מה זה גרם. אני מוטרד מכך שפי-גלילות עלולה לגרום לאיזה אסון לאומי. אולי לכבוד השר יש תשובה – מה בדעתו לעשות בעניין פי-גלילות. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, תשובה ספיישל לחבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות גם לברך את המנכ"ל היוצא מר ארד ולברך את המנכ"ל הנכנס, עמוס רון. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. הכול במסגרת השאלה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

קודם כול, תודות לחבר הכנסת רפי אלול על הדברים שאמר. אני מקבל אותם בהערכה.

אשר לרפורמה במשק הדלק. כל הנציגים יושבים כאן, והם התחילו במודעות גדולות. יש מודעות מהכיוון הזה ומהכיוון הזה.

אין טעם שנתחיל להתקוטט כאן מעל הבמה. האמת היא שיש כאן בעיה פסיכולוגית. במשך השנים התרגלו שכל אחד יש לו נתח שלו במרווחי השיווק ובמרווחי הייצוא ועליו הוא לא מוכן לוותר. כדי להתרגל לעובדה שיש מצב חדש, כנראה צריכים לעבור את כל המהדורות: בג"צים, בתי-משפט, דיונים, וכו'. חברות הדלק עשו את זה בצורה הקיצונית ביותר, הן השמיצו והלכו לשמונה בג"צים. גם עכשיו, עם הקביעה של הממונה על ההגבלים העסקיים, הן החליטו להילחם על כל תחנה כדי למשוך זמן.

ממשלה חייבת להגיש הצעה שיש בה איזון במערכת. האיזון במערכת בא לאחר לימוד ממושך על-ידי משפטן שאני מאוד מעריך את היכולת שלו, וכוונתי לד"ר טורבוביץ. מה שאני הבינותי, יש טענות מטענות שונות – קיבלתי מכתבים מעורכי-דין – למשל, שאם אנחנו מבטלים את תמ"א 18, שקבעה מרחקים – ואני בעד ביטול – טוענים ואומרים: הרישוי לתחנות חדשות עדיין נמצא בידי שש או שבע רשויות. הכוונה לא היתה לבטל תסקיר איכות הסביבה, איש גם לא ייתן לי לעשות זאת ואין לי כוונה לעשות זאת. אנחנו רצינו שתוכנית מתאר לא תהיה קבועה ולא תבוא ותקבע כמה תחנות יוקמו ליד צירים ראשיים.

לפי נתונים שבידינו, יש מחסור של 150 תחנות דלק. לא תמיד נראה לבעלי תחנות הדלק שיהיה מספר גדול כזה. יש בעיה של תחנות חצר, תחנות מדרכה. מי שנמצא באירופה רואה אותן. שם הבנזין נמכר במחיר זול יותר, כי ההשקעה קטנה יותר. מדוע זה לא יגיע לאזרח הישראלי? לא בדיוק רואים עין בעין סעיף בחוק שקובע הכללה של תחנות חצר ותחנות מדרכה.

יש בעיה, והיא אולי החשובה בטענות הנטענות, לגבי מפעילי התחנות, המתדלקים בתחנות הדלק שהן בחכירה ראשית של חברות הדלק. המחשבה היתה שגם לגביהם יהיה ביטול אוטומטי של החוזים ארוכי הטווח.

ויש דבר יותר חשוב, חבר הכנסת רפאי אלול. אתה חושב שרק לחברי הכנסת מותר לא לקרוא ולא להבין את מה שהם מדברים עליו? גם לבעלי תחנות הדלק מותר. הם לא קראו את החוק עד הסוף ולא הבינו את כל התכלית שבו. אני בטוח שגם הפעם עורכי-הדין ירוויחו. הם כבר מתחילים לכתוב מגילות וחוזרים על הדברים. מדוע אני אומר את זה? אנחנו קובעים, למשל, שיש תקרה לכל חוזה

חדש. חוזה חדש שייחתם לא יהיה ליותר משלוש שנים. במסגרת הזאת יהיו דיונים בוועדת הכלכלה, ונראה להסדיר את הבעיה.

אם יש כוונה אמיתית, כנה, רצינית, אני חושב שאם תהיה הצעה מתקבלת על הדעת, לא תהיה בעיה לאמץ אותה. בינתיים יש תזכיר הצעת חוק שמונה עשרות סעיפים. אני חושב שהצעת החוק שהוגשה, שהוכנה על-ידי מר טורבוביץ, היא הצעה טובה, והיא תובא לכנסת. אני מקווה שאוכל להביא אותה בשבוע הבא.

עניין פי-גלילות – יש לי בשורה, אדוני היושב-ראש. חברת שירותי נפט ובעלי המניות האחרים בפי-גלילות החליטו לבדוק את האפשרות של העברת פי-גלילות למקום אחר. אנחנו כבר איתרנו מקום. דנים בקשר לתוכנית מתאר בנושא הזה. כבר יש גישושים לדיון עם מינהל מקרקעי ישראל. מדובר בשטח אדמה מן היקרים והחשובים במדינה. ההשקעה בהעברת המתקנים גם היא תעלה הרבה כסף. יש צורך להגיע לפיצוי הולם ומתאים לבעלי הקרקע, מינהל מקרקעי ישראל.

אני מקווה שבתוך פרק זמן קצר של חודש עד חודשיים אוכל להביא לפני הכנסת ולפני כל הציבור את התוכנית הסופית – לאן יעברו המתקנים החדשים. כבר יש לנו מקום, על-יד העיר מודיעין. הביאו בחשבון גם את כבישי התחבורה הראשיים הבאים, גם את ההתפתחות של מדינת ישראל והאוכלוסייה שלה עד לשנת 2025. אנחנו נמצאים למעשה בשלבים מתקדמים להעברת המתקן. זאת תהיה בשורה לכל האזור הזה שמדובר עליו. מובן מאליו שהפעולה עצמה תימשך שנים מספר. זה לא דבר שייעשה מהיום למחר.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

רפאל אלול (העבודה):

כמה יחידות דיור ייבנו באותו מקום?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יודע. יש חישוב המתייחס לפינוי שייעשה, בגלל הפיצוי שחברת פי-גלילות רוצה לקבל, איזה רדיוס עומד להשתחרר בגלל הוצאת פי-גלילות ממיקומה הנוכחי – יש הרבה תקנות ותנאים וכו' – ומה המשמעות מבחינה זו.

ידוע לי שבקרבת מקום תוכנן בית-קברות, מתוך הנחה שאלה שנמצאים בבית-הקברות לא מתלוננים על קיומו של מסוף גז או בנזין בקרבתם. ודאי שהעסק הזה יעבור לטיפול אחר. מאחר שהקרקע היא של מינהל מקרקעי ישראל, יש להניח שמינהל מקרקעי ישראל יעשה את החישובים שלו וגם ישב עם בעלי פי-גלילות כדי לדון אתם על הפיצוי בגין העברת המתקן למקום אחר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. רבותי חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בדיון. רשימת הדוברים סגורה. אני קובע, חמש דקות לכל נואם, על-פי כל הכללים. נואם שאני אקרא בשמו והוא לא יהיה באולם – יאבד את תורו. אנחנו מתחילים.

חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חבר הכנסת תופיק זיאד – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת יעקב שפי – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת יוסף בא-גד – בבקשה, אדוני.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר ס' טריף:

הרשימה ארוכה עד שנגיע אליך, אבל נגיע מהר כי הם אינם. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר האנרגיה לצורך זה, אני רוצה לפתוח בשבח האכסניה – התערוכה שנפתחה היום בקומת הקרקע נאה ביותר. עברתי, התבוננתי ונהייתי. צריך לדעת לשבח דברים טובים.

אני רוצה לשבח אותך על כמה דברים טובים שעשיתי, על הרפורמה במשק הדלק שקודמך ניסו להחילה ואתה הצלחת. סוף סוף יש תחרות מחירים בתחנות הדלק. סוף סוף מחלקים עיתון – "ידיעות", "מעריב"; לא שאני מאושר מהעיתונים האלה, אבל יש תחרות, מעוניינים בנו.

היו"ר ס' טריף:

צריך לעשות תחרות עם עיתון אחר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יודע. אני בעד עיתון "הצפה", אבל לא זה הדיון.

מעוניינים בנו, משתדלים שחדרי השירותים יהיו קצת נקיים, אם כי לא יותר מדי. יש איזו תחרות – רעננות, חיוך – וזה דבר חשוב.

ההישג שלך עם בטיחות הגז ופי-גלילות – זו התחלה, לא סוף. אוקטן 91 בלי עופרת – כל הדברים האלה הם נפלאים. אבל אל תשכח שכל הדברים האלה הם בבחינת "סור מרע"; אנחנו מחכים כעת ל"עשה טוב".

דיברתי היום עם הטכנאים של ערוץ-3 בטלוויזיה, אלה שמצלמים אותנו, והם סיפרו לי דבר מעניין. כשהם הגיעו מברית-המועצות לפני שנים רבות, שם כבר היתה טלוויזיה בצבעים, ובישראל היתה עדיין טלוויזיה שחור-לבן. השאלה הזו מדאיגה אותי מאוד. איפה המוח היהודי? למה אנחנו, עם המוח היהודי – ויהודים זכו בפרסי נובל – לא נהיה ראשונים בעולם לכל ההמצאות? אני מתכוון, וזה תפקידך כשר האנרגיה, למבט לעבר שנת 2000 והרבה יותר.

למה לא נהיה הראשונים בעולם שאולי נמציא מכונת שעובדת על חשמל? כולם מנסים, למה אנחנו לא נקצה משאבים ונהיה אור לעולם לפחות בטכנולוגיה חדישה? ויש לנו הכוחות לזה. למה לא נהיה ראשונים להפעיל אנרגיה סולרית בקנה-מידה גדול, גם מכונות וגם אנרגיה?

אומנם ראיתי שאתה עוסק באנרגיית שמש, באנרגיית רוח, בפצלי שמן. ואם אנחנו מדברים על פצלי שמן, אתם יודעים שאני לא יכול בלי זה, אז אני רוצה להביא לך את המקום בתלמוד על פצלי שמן, כי זה מדהים. קודם נעסוק בנפט לבן. כבוד השר, שמעת על נפט לבן? הגמרא שמעה. אומרת הגמרא במסכת שבת דף כ"ו עמוד א': "כיוצא בו אין מדליקין בנפט לבן בחול ואין צריך לומר בשבת". למה לא מדליקין בנפט לבן בחול? אומר הרב עדין שטיינזלץ בתרגומו לגמרא: התלמוד הוא כנראה המקור הראשון בהיסטוריה – אל תשכחו, אנחנו מדברים על 2,000 שנה – המתאר יצירת נפט לבן, שהוא אחד מתוצאות הזיקוק של הנפט הגולמי. כיוון שהנפט הלבן היה בעל איכות גבוהה ביותר משל שמן האדמה, הרי ממילא הוא נוח להתנדף ולהתלקח במהירות. זה נקרא נפט לבן עף. רק כעבור 500 שנה מזכירים מקורות אחרים את דרכי הזיקוק של הנפט, ומעניין שהגמרא לפני 2,000 שנה מדברת על הנפט הלבן.

אותו דבר – אני מביא פה את עניין פצלי השמן, שזה הדבר היחיד שיש לישראל בכמויות עצומות, והייתי רוצה לשמוע בתשובתך מה עושים כדי לקדם את השימוש בפצלי השמן.

היה השבוע דבר, שלדעתי הוא מאלף. פרט למהפכת חיים רמון, היתה עוד מהפכה. היה מכרז-תחרות על פלאפון, ולפתע הופיעה חברה והיא מבטיחה ומתחייבת – – –

רענן כהן (העבודה):

זה לא שייך למשרד האנרגיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, אבל אני רק רוצה להביא את זה כדוגמה. והחברה הזו מוכיחה שהיא יכולה לספק לנו אותם פלאפונים בשמינית המחיר. איפה היינו עד היום? למה סבלנו מ"מוטורולה" במחירים יקרים, ולמה רק כאשר עשינו את המכרז הגענו לתוצאות האלה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, הייתי שר התקשורת שהכין את המכרז ופתח את התחרות. אני לא העזתי להגיד שהירידה תהיה כזאת. חשבתי על 50%. היתה ביקורת, שאני מדמיין או מפריז. אני בהחלט חושב שזה חלק מאותן רפורמות שאפשר לעשות.

היו"ר ס' טריף:

הכול במסגרת "חיים חדשים".

יוסף בא-גד (מולדת):

ובכן, הגיע הזמן לחיים חדשים במדינה שלנו, לאנרגיה בכל השטחים.

אסיים בדבר אחד. כתוב בתורה: "ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת". יש בארץ הזו מינרלים כבירים. לא גילינו אותם. לא לחינם נתן לנו הקדוש-ברוך-הוא ארץ זבת חלב ודבש. הוא נתן לנו את ארץ-ישראל, לא את שווייץ ולא את קנדה. יש פה משהו שטרם גילינו, וזה תפקידך.

כל זה תלוי בדבר אחד, לפי השקפתי. אומר הרמב"ם בספר המדע, הלכות יסודי התורה: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו. בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חוכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיידי הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול". אנחנו צריכים לדעת שהמקור לכל זה הוא הבורא יתברך.

וציטטה אחרונה. אומר "הכוזרי", רבי יהודה הלוי: כל החוכמות והמדעים הועתקו שורשיהם וכלליהם מאתנו, מהעם היהודי. מקודם אל הבבליים, מהבבליים לפרס ומדי, מהם ליוון ורומי. ברבות השנים בטעות חשבו שהכול בא מהיוונים. הכול מעם ישראל. ואם נחזור למקורות, תהיה לנו אנרגיה לעשות שלום לכל העולם.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אביגדור קהלני, חבר הכנסת אברהם רביץ, חבר הכנסת אברהם שפירא, חבר הכנסת עוזי לנדאו, חבר הכנסת פני בדש, חבר הכנסת דוד מנע, חבר הכנסת רן כהן, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת אסעד אסעד – אינם באולם. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האנרגיה והתשתית, רבותי חברי הכנסת, אני חייב לומר שאני מרבה לבקר את שר האנרגיה והתשתית בכובעים אחרים שלו, כשר המשטרה וכשר התקשורת בעבר –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

שלא בצדק.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני חושב שבצדק. לפעמים דעותינו חלוקות. אבל אני יכול לומר, שבמסגרת משרד האנרגיה – מן הראוי לומר גם את השבחים כשיש. הרבה לפני שנבחרתי לכנסת עקבתי אחר הפעולות של שר האנרגיה – בגלגולו הקודם באותו משרד. אני חושב, שאותן יוזמות שהוא ידע לדחוף וליזום אז הוא ממשיך היום במרץ ולא חושש מאלה שמנסים לשים רגל. אני חושב שהוא הולך בדרך נכונה וראויה, ועל כך הוא ראוי לברכה. כשם שכשצריך לבקר – מבקרים, כשצריך לשבח או כשמן הראוי לשבח, אני חושב שצריך לעשות, וכך אני עושה.

אני חושב שגם המנכ"ל שמינה השר לאחרונה למשרד הוא מינוי נכון וטוב. כחיפני, שעה שממנים אנשים שמתאימים לתפקיד מבחינת הכישורים וההתאמה, אני רק יכול לברך על כך. אולי חבל שעל מינויים אחרים, במשרד התקשורת, היתה ביקורת והיתה מחלוקת, אבל אני בפירוש חושב שגם העניין הזה ראוי לדברי שבח.

למעשה רציתי להיות בין אלה ששואלים. לצערי, לא יכולתי, ולכן אני מנצל את הבמה כדי לשאול שאלה אחת שנוגעת לדבר שראיתי היום. ראיתי את התערוכה שנמצאת בקומה הראשונה – מרשימה, יפה, מסבירה. השאלה היחידה שרציתי לשאול כאן היא, כמה עולה התערוכה שמוצגת היום לחברי הכנסת ולבאי הבית – אני מניח במסגרת הפעילויות שקשורות לסקירת השר גם על משרד האנרגיה. אם השר יוכל להשיב לי על כך, אני אודה לו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת רענן כהן – בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

רענו כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת הנוכחים, אני רוצה, קודם כול, לברך את השר. היה שר האנרגיה, יצאנו מן הממשלה וחזרנו, והשר חזר להיות שר האנרגיה. נראה שאתה מאוהב בתפקיד הזה של שר האנרגיה.

אני רוצה לדבר על נקודות מספר שמעניינות אותי. אתחיל בנושא חיפושי נפט. אני מאלה שמאמינים בארץ הקודש, במדינת ישראל, במרחבים הגדולים שיש לה, ואני מאמין, ואינני נביא, שבארץ הקודש הזו יש גם נפט. כשאני מסתכל על הטבלה האחרונה שמונחת כאן, אדוני השר, אני לומד מהנתונים שישנם כאן, שב-1990 היה תקציב גדול מאוד בתחום מחקר ופיתוח, מה שנקרא חיפושי נפט. ב-1991 – כל נושא חיפושי הנפט ירד. ב-1992 – סוגיית חיפושי הנפט ירדה. ב-1993 וב-1994 – אין עוד חיפושי נפט. אולי יש גורמים אחרים שעוסקים בכך, אבל אני מדבר על הממסד הישראלי.

ייתכן שאנחנו לא מאמינים במה שיש לנו באוצרות הטבע, אבל אם אנחנו מאמינים, אדוני השר, אחד היעדים שלך, ואני אומר זאת כמי שמעריך את היכולת שלך ואת העוצמה שיש לך, זה הדבר המרכזי שאנחנו חייבים – לעשות הכול כדי להשקיע במו"פ. עם הספר, העם היהודי, כוחו ועוצמתו ביכולת המחקר שלו. בשנים האחרונות אנחנו נמצאים בנסיגה מעידן הספר. אנחנו יכולים לראות את בתי-הספר התיכוניים, את בוגרי האוניברסיטאות, ומעמדה של מדינת ישראל בממוצע הכללי יורד גם לעומת מדינות ערב. מה קרה למדינה הזאת? מה קרה לתרבות? מה קרה לחינוך? מה קרה לנו? אני אומר נתונים עובדתיים.

נקודה שנייה: כבוד השר הבטיח לנו – והייתי שותף אתך למה שנקרא מהפכת האנרגיה, הרפורמה בנפט, בדלק. אני רוצה לראות במדינת ישראל בכל פינה ובכל רחוב, כמו בארצות-הברית – ואני בטוח שגם אתה רוצה בזה, ואני יודע שאתה לוחם למען זה – תחנות דלק. הייתי רוצה לראות עוד 200 תחנות דלק, והייתי רוצה לראות מחירים – שכל אזרח יסתכל על המחיר ויבחר בתחנת הדלק שהוא רוצה. אין סיבה בעולם שנעבור בכביש לירושלים ובקושי נמצא תחנת דלק אחת. מה קרה? אנחנו מדינה מפותחת, אנחנו רואים את הארץ הזאת כאחת המדינות המפותחות, העשירות, הנפלאות ביותר. בדבר הפשוט ביותר, שתלוי בנו, אנחנו לא מסוגלים להתמודד. בכל אופן, ייתכן מאוד שאנחנו מתמודדים, אדוני השר – ואני בטוח שאתה עושה הכול, כי אני מכיר את תפיסת העולם שלך – אך בסופו של דבר העם בודק לפי התוצאה ולא לפי הדברים שנאמרים, ובתוצאה – מה שהיה אתמול זה עדיין מה שיש היום, והמחירים הם כמעט אותו דבר, בקושי אפשר לראות שוני במחירים, דבר שאתה צריך להתמודד אתו.

אם אתה צריך כוח לוחם, כוח שיעזור לך, אנחנו, חברי הכנסת, נוכל בהחלט לעזור לך.

נקודה שלישית היא בנושא המזרח התיכון. ניסיתי לבדוק עם העובדים הנאמנים של משרדך, כי בסופו של דבר אין לנו יחידת המחקר ולא היכולת להבין כל מה שקורה. יש לנו היום כ-4 מיליארדי טונות דלק לשנה בכל העולם; במלים אחרות, כ-28 מיליארד חביות. אבל נתעסק בחלק המסחרי. בחלק המסחרי, כ-1.3 מיליארד טונה נסחר בין מדינות בכל העולם. כלומר, אני מדבר על 9 מיליארדי חביות, כשמחצית מ-9 מיליארדי החביות מהמזרח התיכון. העולם כולו, ובעיקר בארצות-הברית, יעשו הכול – – –

חזרת מירדן, ואני מברך אותך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

זה בסדר, יש לך זמן, אדוני, תמשיך.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך את היושב-ראש על המשלחת, ואני מקווה שפרצת את הדרך. זו היתה הססמה שלנו – "פריצת הדרך", עשית אותה, ואני מקווה שנמשיך לעשות פריצות דרך כאלה כדי שנביא לשלום, כי בדיוק הגעתי לנקודה של השלום.

היו"ר ס' טריף:

תודה. בבקשה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, בידך כל העוצמה של המזרח התיכון – השקט, הלהבה והעוצמה.

4.5 מיליארדי חביות לשנה יוצאות מהמזרח התיכון. כלומר, 50% מכלל המסחר. הרי העולם ירצה את השקט במזרח התיכון. כי אם מחירי הדלק יעלו, הדבר יביא לשיבוש כל כלכלת העולם, ואף אחד לא ירצה בכך. לכן העולם עושה הכול כדי למצוא את השקט במזרח התיכון. ואני שואל, איך לא מנצלים נקודה כה מרכזית, כאשר יש אינטרס כללי גלובלי במזרח התיכון, ובעולם כולו. אני רוצה לפנות אל כבוד השר לנצל סוגיה זו. אם היא לא קשורה באופן ישיר לשלום, היא בוודאי חלק מהתמונה הכללית שעלינו, יחד, לראות אותה כחלק מהאתגר שלנו, כדי לעשות שלום במזרח התיכון.

משפט אחרון: בלי סוריה – אינני מאמין שנוכל לומר שיש לנו שלום במזרח התיכון. זה לא קשור לאנרגיה, אבל זה חלק מהאנרגיה שאנחנו צריכים ליצור לעצמנו כדי שנוכל להתמודד עם האתגרים שעומדים מולנו בעוצמה שלנו, וההקרנה שלנו היא הדבר החשוב ביותר מבחינתנו כלפי העולם. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן על הברכות.

אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת אריה גמליאל – בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני שמח שאתה יושב באולם, מקשיב לדברי חכמים, ומייד יגיע תורך.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, כמדומני שעוד לא היתה סקירה כזאת על משרד מסוים, שכל חברי הכנסת, בלי יוצא מן הכלל, שיבחו את כבוד השר על פעולותיו הברוכות. גם אני מצטרף למסכת הברכות של כל חברי הכנסת, מהאופוזיציה ומהקואליציה.

אמרו חז"ל: אין חכם כבעל ניסיון. כבוד השר כבר שימש בעבר כשר האנרגיה ויש לו ניסיון רב מאוד בפעולות המשרד, ואני רואה את גולת הכותרת בפעילותו במשרד האנרגיה ברפורמה במשק הדלק. זוהי פעולה חשובה מאוד כדי להוזיל את מחירי הדלק, להביא לתחרות בין תחנות הדלק, והתחרות מביאה לידי כך שהשירות לצרכן יהיה שירות טוב יותר. יודע אני את המאבק שניהל ומנהל כבוד השר עם חברות הדלק, שיש להן עניין למנוע את הרפורמה במשק הדלק. השר עומד איתן ומוביל את הרפורמה במשק הדלק לטובת הציבור ולטובת הצרכנים, ואני מברך את השר על כך. אני מקווה שהוא ימשיך במהלך הזה ביתר שאת וביתר עוז.

כמו כן, יש להביא לידי כך שתחנות הדלק ישתמשו בדלק דל-גופרית, כדי לתרום תרומה חשובה לבריאות הציבור ולמניעת זיהום האוויר. שכן זהו לא רק עניין של איכות הסביבה, דבר חשוב כשלעצמו, אלא זהו גם עניין של בריאות הציבור, המחייב אותנו לפעול מיידית במיוחד באזורים צפופי אוכלוסין, וזאת כשהמצב הולך ומחמיר עם ריבוי כלי הרכב המציפים את המדינה. יודע אני כי כבוד השר פועל רבות בעניין זה. אני מחזק את ידיו להמשיך בפעילות ברוכה זו, בעיקר באזורי המרכז, באזורים צפופי אוכלוסין ובכל מקום בארץ.

במשק הגז יש לפעול בכמה מישורים. יש, כמובן, כפי שכבר הזכיר השר, להעביר את חוות הגז פי-גלילות לאזור אחר ולא להשאירה בלב גוש-דן, כי מעצם טבעה יש בה סכנה, וכולנו יודעים כמה ניסו אויבינו לפגוע בחוות הגז כדי לגרום לאסון באזור המרכז. נודע לי, השר כבר דיבר על זה, שיש תוכנית להעביר את החווה למקום אחר. אני מברך את השר ומחזק את ידיו שיפעל כמה שיותר בעניין הזה כדי לפתור את הבעיה. זהו דבר של פיקוח נפש. כל התורה כולה נדחית מפני פיקוח נפש, והתוכנית הזאת היא חשובה מאוד מבחינת פיקוח נפש.

גם הכנסת סטנדרדים גבוהים של בטיחות באחסון הגז ובהובלתו, בהעברת חוות גז הסמוכות למרכזי אוכלוסין, כל העניינים האלה הם עניינים של פיקוח נפש, ואני מברך את השר ששם דגש מיוחד בעניינים כאלה של פיקוח נפש.

כמו כן, הכנסת השימוש בגז בתחנות כוח לייצור החשמל מוסיפה נדבך חשוב לפתרון בעיות זיהום אוויר ואיכות הסביבה. בניית תחנות הכוח החדשות לשימוש בגז תוסיף לא רק איכות חיים אלא גם תגביר את התעסוקה.

אני מברך את השר על פעולותיו ומחזק את ידיו להמשיך לפעול למען עניינים של פיקוח נפש ולמען עניינים של איכות הסביבה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת גמליאל. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף ונונו, אחרי – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אחרי – חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אחרי – אני היושב כאן, ואחרי כן – חבר הכנסת מיכאל איתן.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, אני רוצה לברך את שר האנרגיה והתשתית על הסקירה, על הדוח, על התערוכה, על פעילות משרדו. אכן הסקירה, גם בדברך וגם בדוח עצמו, מרשימה ביותר. דרך ארוכה עבר משרד האנרגיה מאז האמברגו על הנפט ועד היום הזה. הייתי אז שותף לעבודה על היערכות משק האנרגיה בזמן חירום, בזמן האמברגו על הנפט.

השר יזם את הרפורמה במשק הדלק, והיום אנו עדים ליישום שלה, וממשיכים ברפורמה דרך החוק לקיצור החוזים עם חברות הדלק והכנסת תחרות בשלבי הזיקוק של הנפט, העמקת התחרות בענף תחנות הדלק, שכבר מתבטאת במחירים שונים בתחנות ואפשרות בחירה לנהג, ואני מקווה שזה יביא גם לשיפור השירותים בתוך תחנות הדלק עצמן.

אני רוצה לברך את השר גם על הראייה הרחבה והמקיפה שלו ושל המשרד על כלל המשק והמדינה. אני רוצה לציין את תרומתו בהקדמת פרויקטים חשובים כדי לתרום לתעסוקה ולפיתוח תשתיות, כמו הקדמת ההקמה של תחנת הכוח באשקלון, אשר הנחת אבן הפינה שלה מתוכננת לחודש אוקטובר, וזה יכול לתרום משמעותית בתעסוקה. מדברים על 1,000 עד 2,000 מועסקים נוספים, וזה דבר משמעותי ביותר.

אני מבקש מהשר לשים קץ לאפליה ולמגבלות של קליטת כוח אדם תוך פסילה של אזורים וערים מסוימים שמהם אסור לקלוט עובדים. תמיד אומרים: רק עובדים ממקומות אלה ואלה ניתן לקלוט. רק השבוע הגיע אלי דבר מדהים, שאוסרים לקבל לתחנת הכוח באשקלון כוח אדם מקריית-מלאכי, ואומרים לקלוט רק מקריית-גת, משדרות, מאשקלון ומאשדוד. אני מבקש מהשר לרשום את הדבר ולבדוק אותו.

ההחלטה על הקמת נמל הפחם באשקלון והראייה העתידית של קו הצינור מאילת לאשקלון להובלת הגז ופתיחת הדיון על תעלת הימים והראייה הרחבה של הדרום והנגב כמוקד התפתחות חשוב ביותר בנושא האנרגיה – מהווים מנוף בלתי רגיל להתפתחות הכלכלה, להתפתחות התשתיות, להתפתחות התעסוקה של הדרום והנגב, ועל כך משרד האנרגיה והתשתית והשר העומד בראשו רושמים להם זכות גדולה.

אני מבקש במסגרת זאת לתת משקל לפיתוח נמל אילת, שנמצא היום במצב גבולי. אולי הדבר הזה ייתן לו דחיפה להתפתחות.

היום יותר מאי-פעם, כאשר המשק נמצא בצמיחה מואצת והגידול בצריכת אנרגיה במשק יהיה משמעותי ביותר, מה שמסמל התפתחות משמעותית של המדינה בשנים הקרובות והפיכת המשק לאחד המשקים המתקדמים והמפותחים גם ביחס למדינות אירופה, למדינות אמריקה, וכל שכן לאזורנו – דבר שיהיו לו השלכות על המרכזיות הכלכלית של מדינת ישראל בעידן תהליך השלום וההסכמים המתגבשים עם כל שכנינו.

ההכנות המתבצעות במשרד האנרגיה למיזוג מערך אנרגיה במזרח התיכון על-ידי חיבור רשתות חשמל, רכישת דלק וגז טבעי מהארצות השכנות וניצול היתרונות הכלכליים של הקרבה הגיאוגרפית – משתלבים בעידן זה של השלום.

פעילות המשרד לשיפור איכות הסביבה ראויה לציון, על-ידי חיוב חברות האנרגיה לשימוש מבוקר בדלק דל-גופרית ומעבר לדלק נטול עופרת, אוקטן 91, במכוניות; טיפול מואץ בבטיחות במשק הגז והקמת מינהל מיוחד לבטיחות בשימוש בגז; והחלטת השר להכין את הדרוש להעברת מתקן פי-גלילות לאתר חדש ורחוק יותר ממרכזי אוכלוסייה. אלה דברים חשובים מאוד.

ואכן, כבוד השר, אני זוכר גם את יוזמותיך, מרצך ותרומתך עוד בהיותך שר האנרגיה בממשלה קודמת, והיום אתה ממשיך ביתר מרץ.

אבקש מכבוד השר למקד בשנים הקרובות את היעד של פיתוח הדרום והנגב במדיניות הכוללת של המשרד, ועל כך – "יישר כוח" לך, למשרד ולכל הצוות.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת ונונו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האנרגיה והתשתית, שמעתי את חברי שדיברו, ואני מקנא בהם, גם באלה שבאים ומתלוננים על הפסקות חשמל. כאשר מדברים על תעלת הימים ועל קו הנפט חוצה-ישראל ועל יבוא נפט מקטאר, זה באמת מעניין. אבל לאנשים שאין להם חשמל בבית זה נושא תיאורטי, זה אקדמי. אדם שאין לו חשמל, מה שמעניין אותו זה אל"ף-בי"ת – שיספקו לו חשמל.

כתושב אחד היישובים הבדואיים בנגב, היישוב לגיה, אני יכול לומר שבתים נבנו לפני שלוש שנים ואנשים שילמו דמי חיבור לרשת החשמל לפני שנה וחצי, ובכללם רופאים שמחזיקים ציוד רפואי, עד היום, לאחר שנה וחצי, לא חוברו לרשת החשמל.

אדוני השר יודע היטב שחשמל זה סם חיים. בלי חשמל אי-אפשר לפתח תעשייה, אי-אפשר להקים מפעלים, אי-אפשר אפילו לנהל משק-בית הראוי לשמו, אי-אפשר להחזיק ירקות במקרר, שאלה גדולה אם אפשר בכלל להחזיק את המקרר עצמו.

לכן, שאלתי מדוע ביישובים הערביים בנגב, חורה ולגיה, אנשים משלמים דמי חיבור לרשת החשמל ולוקח כל-כך הרבה זמן לחבר אותם. מדוע ביישובים אחרים שכנים לנו, בלהבים ובמיתר, מקימים את רשת החשמל כשעושים את התכנון והפיתוח של היישובים?

סיירתי ביישובים ערביים בגליל, בעילבון, בעיבלין, ונדהמתי לראות ששכונות שקיימות שנים רבות, אפילו משנות ה-60 – אומנם הן נבנו ללא היתר – עדיין בלי חשמל. אני לא רואה שום סיבה להמשיך ולהעניש את האנשים שבנו ללא היתר. אנשים גרים בתוך הבית, יש לספק להם שירות אלמנטרי כמו חשמל. אין שום סיבה להעניש אותם ולמנוע מהם את השירות. הבעיה של התכנון וקבלת היתרי בנייה היא בעיה תכנונית והיא נתונה לוועדה מחוזית לתכנון ובנייה. זה עניין שתלוי ועומד, ואנשים צריכים לחכות. מדוע אנשים צריכים לסבול, מדוע צריך להמשיך ולהעניש אותם בכיוון הזה?

דבר נוסף שרציתי להעלות הוא עניין העובדים בחברת החשמל. אני רוצה לשאול את שר האנרגיה: כמה עובדים ערבים עובדים ברשת חברת החשמל עד היום? מדוע קיים המצב הזה? האם יש וטו על העסקת עובדים ערבים בחברת החשמל? אם כן – מה הסיבה? הייתי מעוניין מאוד לשמוע אם יש שינוי מגמה בתחום הזה. הרי מדברים על כך שהשלום הולך ומתקרב, וכולנו שמחים, והייתי רוצה לשמוע שמשלבים עובדים ערבים בחברת החשמל ושאינן מדיניות שלא להעסיק אותם.

מאוד מעניין אותי לשמוע על חיבור היישובים הערביים, במיוחד בנגב, לרשת החשמל, מתי זה ייעשה, ומדוע זה לא נעשה עד היום. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי הרב אינני יכול להצטרף לרשימת מפזרי השבחים, כי ביום כמו היום נשארתי פה עד השעה המאוחרת הזאת כדי לשאול את שר האנרגיה, שהוא גם שר האנרגיה והתשתית, הוא גם שר המשטרה, ויחד עם ראש הממשלה, שניהם מהווים, נדמה לי, חצי ממשלה – נשארתי כדי לשאול אותו שאלה פשוטה: איך אפשר לדבר היום על אנרגיה, כאשר כל המדינה שלנו, קיומה עומד בסימן שאלה? איך יושב שר ליד שולחן הממשלה ביום כמו היום, כאשר יהודים נרצחים בדם קר וצה"ל בורח מהטרור, והוא אחראי כאחד משרי הממשלה – איך הוא יושב כאן היום כאשר צבא השחרור הפלשתיני נכנס על כלי נשקו ומתקרב אל לב האוכלוסייה היהודית, והוא יושב כאן ומדבר על עניינים חשובים – אבל בימים כתיקונם, לא בימים שבהם אנחנו נדרשים לאיזה מענה לעם, לאילו דברים.

אני שואל את עצמי, מה עובר כעת בראשו של השר? בסופו של דבר הוא פטריוט – –

דליה איציק (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — הוא רוצה את טובת המדינה, הוא רוצה שלא יהרגו יהודים. אני מבין מה עובר בראשו. יש לו אליבי, הוא מתעסק עכשיו במשרד האנרגיה. אל תפריעו לו בשאלות אחרות, אל תתמקדו בנושאים אחרים.

דליה איציק (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

עולם כמנהגו נוהג, תנו לו לעסוק בענייני האנרגיה, קצת בענייני המשטרה. אסור לו לחשוב עכשיו על מה שמתרחש, כאשר אנחנו שומעים שאותו אדם, שהממשלה שבה אתה שותף עושה אתו שלום, עומד במסגד ואומר לבני שיחו, כאשר נדמה לו שהדברים לא נשמעים: ג'יהאד על ישראל.

מה אומר על זה שר האנרגיה? אל תפריעו את שלוות נפשו, הוא עסוק כעת בסקירה, הביא לנו חוברת נהדרת, קיבל פה שבחים. ג'יהאד על ישראל, אומר הבן-אדם שאתם מכניסים את החיילים שלו לתוך הלב של המדינה הזאת. ג'יהאד על ישראל, אומר הבן-אדם שצבאו — — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, ברשותך — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי תגיד לי שזה לא לנושא?

היו"ר ס' טריף:

לא – – –

דליה איציק (העבודה):

– – –

היו"ר ס' טריף:

סליחה, אני מדבר. אני מבקש ממך. חבר הכנסת איתן, הנושא שעליו דיברת נכלל בסדר-יומה של הכנסת השבוע בהצעות לסדר-היום גם של היושב-ראש הזה – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הקדמנו את הדיון. אני השבתי. הערב השבתי.

היו"ר ס' טריף:

אני לא שמעתי. בכל זאת יש הצעה לסדר-היום שתידון ביום חמישי.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

העלו את זה היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

במסגרת הדיון על ירושלים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

העלו היום שתי הצעות. האחת על דברי ערפאת והשנייה על ירושלים. עניתי.

דליה איציק (העבודה):

חשוב מה הנושא בכלל?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם לא תסתמו את הפיות. הרי אתם רוצים שעכשיו אנחנו נדבר על אנרגיה, על תקציב המו"פ האדיר של 25 מיליון שקל, שהוא כאין וכאפס לעומת הצורך. בעיות הדלק הן חשובות, אבל אתם לא תסתמו לנו את הפיות. אתם צריכים לתת תשובות על השאלות שאני מעלה עכשיו, כי זה בנפשו. אתה עצמך בורח עם טענות פורמליות של סדר-יום ולא סדר-יום. אני שואל אותך, מה עובר לך בראש, אתה אחראי – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אל תשיב.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כבוד היושב-ראש, עם כל הכבוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה אחראי לתת תשובה. אתה יושב ליד שולחן הממשלה שפותחת את הארץ הזאת לצבא חמוש על נשקו, והצבא הזה מכריז ביריחו: פנינו לירושלים. אני שואל אותך, תסתכל אלי ותענה לי – איך אתה מתאר לעצמך את המשך מדיניות הממשלה, שאומרת שאנחנו נמשיך וניתן לערפאת ולצבאו עוד מאחזים, עוד ויתורים, כאשר הוא אומר במפורש: הכול למען מטרה אחת: ג'יהאד על ישראל.

מדוע אתה לא קם ואומר היום: כל זמן שערפאת לא יודיע קבל עם ועולם שכל נושא הג'יהאד ירד מעל הפרק, שהוא מקיים את ההתחייבויות שלו כאן שלא להסית, שלא להיזקק לדרכי מלחמה, אנחנו לא נוותר לו, נפסיק את שחרור המחבלים העצורים, נפסיק החזרת מחבלים לעמדות פיקוד בקרב האוכלוסייה הערבית; נאמר: זהו, אנחנו עומדים עכשיו.

מתי תשתכנעו? מה אתם אומרים? אתם אומרים: נדבר על ירושלים אחר כך. ערפאת צודק. הוא אומר שיש לו התחייבות חתומה שאתם מתכוונים לשוחח אתו על ירושלים. זה לא חדש. אתם הבאתם את ההתחייבות הזאת הנה. בהסכם אוסלו נאמר במפורש, ואתם חתמתם על התחייבות לדון על נושא ירושלים. היום ערפאת אמר לכם, ההתחייבות שלכם לדון על נושא ירושלים היא התחייבות שמשמעותה ויתור על ירושלים, ואם לא תוותרו – תקבלו את הג'יהאד.

אדוני השר, תחשוב היטב על מה שאני אומר לך. כל הסימנים וכל האזהרות ניתנו לך. אתה לא תתחמק מאחריות, אם אתה תקרב עוד את האויב לעבר ירושלים, אם אתה וממשלתך תקרבו את המלחמה שכבר הכריזו עלינו, על-ידי כך שתאפשרו את פריצתה על-ידי החלשת צבאנו וחיזוק כוחו של המאיים התוקפן.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת, אתם יודעים שבזמנו של חבר הכנסת, הוא יכול לדבר, ולעתים זה קורה, על כל נושא שעולה על רוחו. אדוני השר, זה קורה לנו. זה לא חדש בכנסת. אתה מכיר את זה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

זה לא על-פי התקנון.

היו"ר ס' טריף:

נכון. אתה זוכר שבדיון על התקציב חבר הכנסת הנגבי עשה את מה שעשה. מה לעשות?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

התקנון קובע, שחבר כנסת שאינו מדבר לעניין, צריך למנוע ממנו רשות דיבור.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא כתוב כך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ההצעות האלה כבר הועלו היום. השיבותי עליהן. לא אתמול, היום. אתה, חבר הכנסת איתן, לא היית. תבוא לכנסת ותשמע.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ההצעות האלה עלו ואני השיבותי עליהן. לא אתמול, היום.

היו"ר ס' טריף:

אתה לא חייב להשיב, אדוני השר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת מיכאל איתן לא היה כאן.

היו"ר ס' טריף:

הוא לא היה בין הדוברים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוא לא מכבד את הבית הזה. הוא היה צריך לבוא, לשבת ולשמוע את התשובה. הוא לא יודע מה השיבה הממשלה, מה היא אמרה, והוא אומר כאן כל מיני דברים.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אני שמעתי את דבריך.

יוסף ונונו (העבודה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, חבר הכנסת ונונו. אני רק רוצה לציין, ואינני מגן על חבר הכנסת איתן, שזו לא הפעם הראשונה שאני שמעתי במו אוזני בדיונים שונים דברים שלא היו קשורים לנושא הדיון. אני מבין שחבר הכנסת איתן בסערת רוחו רצה לומר מה שאמר ולנצל את הדיון על משרד האנרגיה כדי להעלות את הדברים האלה.

לכן, לא כך צריך היה לנהוג חבר הכנסת איתן, אבל אני מבין זאת ואני גם ציינתי בדברי שהנושא יידון ביום חמישי זה במסגרת הצעות דחופות לסדר-היום שהוגשו על-ידי שני דוברים, האחד מהם הוא אני ונדמה לי שהשני הוא אתה, חבר הכנסת מיכאל איתן. הנושא יידון ביום חמישי, ותהיה לך במה נוספת להעלות דבריו בפני הממשלה.

כך, אדוני השר, אתה גם השיבות על הנושא היום והוא גם יעלה שוב. הוא עלה עכשיו על-ידי חבר הכנסת איתן, אנחנו נבין את זה, נדלג על כך ונמשיך הלאה.

אני מזמין את חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אף שקראתי בשמו והוא בא באיחור של דקה – אבל, לפני משורת הדיון, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כבוד השר מצטט מהתקנון – — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, באמת, עכשיו מספיק. עם כל הכבוד שאני רוחש לך, סגרנו את העניין. אתה אמרת את דברך.

מיכאל איתן (הליכוד):

בכל הכבוד, זו קריאת ביניים. כתוב בתקנון שהיושב-ראש יעיר לחבר הכנסת, אבל לא כתוב שימנע ממנו לדבר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

גם בזה אתה טועה. תקרא את סעיף 67 לתקנון, שבו כתוב: "(א) חבר הכנסת שאינו מדבר לעניין הנושא או ממשיך לדבר אף-על-פי שהיושב-ראש הודיע לו שזמנו נגמר או פנה אליו, יעיר לו היושב-ראש". קודם כול הקביעה לגבי דיבור שלא לנושא. לאחר מכן בא סעיף 67(ב): "המשיך חבר הכנסת לנאום אחרי שהיושב-ראש הפסיק אותו או לא ציית להערת היושב-ראש לפי סעיף זה, רשאי היושב-ראש להפסיק את רישום דבריו בפרוטוקול".

היו"ר ס' טריף:

אתה צודק, אדוני השר. זה נכון, אבל אף פעם לא מקיימים את הסעיף הזה, זו הבעיה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

שילך לספרייה.

היו"ר ס' טריף:

זה נכון, אדוני, אתה צודק, אבל לא קיימו את הסעיף הזה, מה לעשות?

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היינו מחייבים את חברי הכנסת לדבר רק לעניין, יכול להיות שהיה מספיק דיון אחד לשבוע.

היו"ר ס' טריף:

השאלה מה זה "לעניין". אני מבין אותך, חבר הכנסת איתן, אבל יש עניין ויש עניין. זה בכלל משהו שאינו דומה לשום עניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה העניין המרכזי היום. נרצחו היום שני אנשים. לפחות לתת לדבר.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, עם כל הכבוד, אתה לא תמשיך בזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לשבח אותך.

היו"ר ס' טריף:

אבל אני מבקש ממך לא לשבח אותי ולהפריע לי באותו זמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לשבח אותך ששמרת על זכות המחאה. גם היא חשובה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ראשית, אני משתתף בצערן של משפחות הנפגעים.

קראתי בעיון את סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעילות משרדו, ובעיקר צדו את עיני מחירי הדלקים הגבוהים בארץ, לעומת מגמת הירידה המתמשכת במחירי הנפט בעולם כולו.

אני משוכנע כי אחת הבעיות הגורמות למחירים הגבוהים בארץ היא חוסר היעילות במשק הדלק. התייעלות משק הדלק תביא בהכרח להורדת מחירי הדלקים השונים לצרכנים ולתעשייה. לדוגמה, בחוות הדלק שליד אשקלון נמצאים מכלי החסנה והובלה של דלק בידי משרד האוצר, ומכלים אחרים, למטרות זהות, בידי משרד האנרגיה. כפילויות במנגנונים, תשלומים מיותרים להובלת הדלק מחווה אחת לשנייה, כשכל צד גובה תשלום על כל ליטר דלק המועבר ממקום אחד לשני, כאשר כל חווה נמצאת תחת בעלות שונה, של שני משרדי ממשלה, משרד האוצר ומשרד האנרגיה. איחוד חוות הדלק והנהלותיהן יכול להשפיע על מחירי הדלקים השונים ולהורידם מיידית.

מחדל זה נמשך כבר תחת כמה ממשלות, ואני קורא לשר האנרגיה, מר משה שחל, להציג את התמונה האמיתית ואת החיסכון למדינה שניתן להשיג מאיחוד, ולפעול כדי לנפץ את העיוותים והבירוקרטיה המיותרת, וכל זאת במטרה אחת – להוריד את מחירי הדלקים לצרכן.

לעומת זאת, ברצוני לציין את העמקת התחרות בענף תחנות הדלק, תחרות המתבטאת במחירים שונים בתחנות דלק שונות, ולנהג עצמו יש אפשרות הבחירה – היכן למלא דלק למכוניתו. ואני מברך על מגמה חשובה זו, שמציעה אותנו לקראת הנעשה במדינות נאורות אחרות, והתהליך עדיין בתחילתו.

ובאותו עניין של המגמות החדשות במשק הדלק, כחבר בשדולה למען איכות הסביבה אני רואה בחיוב את ההתייחסות החשובה לנושא איכות הסביבה. אני יודע שחיוב חברות האנרגיה להשתמש באופן מבוקר בדלק דל-גופרית והמעבר לדלק נטול גופרית, במכוניות החדשות המיובאות לארץ, המצוידות בממיר קטליטי, הם צעדים חשובים לצמצום זיהום האוויר ולמניעתו. מחקרים הוכיחו, אדוני השר, שתינוקות רגישים באופן מיוחד לדלק הרגיל.

אני עובר לנושא החשמל. כמי שמתמצא בנושא אני יודע בבירור, כי דובר רבות על הפרטת חברת החשמל, זאת כחלק ממגמת ההפרטה הכללית של מפעלים ציבוריים, מגמה שממשלה זו, בתחילת דרכה, התהדרה בה רבות. ידוע לי גם כי לאחר בדיקות מקיפות שנערכו בנושא יש כיום מגמה של חזרה למבנה הישן. אני יודע שלעתים דבר ישן הוא דבר טוב, למשל כאשר מדברים על יין, אבל ארגון ישן בימינו הוא לא כל כך טוב. משמעותו השארת חברת החשמל במתכונתה הקיימת, תוך עריכת שינויים קלים בלבד.

חברת החשמל היא אחת החברות היחידות המתפקדות כמעט ללא תקלות, ובאופן יחסי, מול חברות חשמל אחרות בעולם הרחב, ניתן לומר כי היא מתפקדת טוב מאוד, ואפילו מצוין.

ואולם, לאחר נושא התפקוד יש להגיע לנושא העלויות לצרכן, וכאן אני רוצה לשאול את כבוד שר האנרגיה: האם המחירים שאנו משלמים עבור החשמל בארץ חופפים את המחירים במדינות נאורות אחרות? הרגשתי היא שלא.

כפי שאני מכיר את העניין מקרוב, הרי עם קצת התייעלות במנגנונים, במשרדים הראשיים, ניתן להביא לחיסכון ניכר במחירי החשמל לצרכן, וטוב לקרוא לילד בשמו – עוד לא נולד במדינה השר אשר יצליח להפריט את חברת החשמל, כל עוד היא עצמה לא רוצה בכך. אנחנו עומדים מול אחד הוועדים החזקים במדינה, והשבתת חברת החשמל היא בעצם השבתת המדינה כולה, ושום שר לא ירצה לקחת על עצמו את הסיכון להתנגש עם עובדי חברת החשמל.

אני רואה בחוברת סקירת פעילות המשרד תחילתה של חוכמה, ו"בתחבולות תעשה לך מלחמה". השיטה של השר והמשרד היא לעודד יזמים פרטיים לייצר חשמל. כבר כיום יש מוכנות של יזמים פרטיים לייצר יותר חשמל ממה שמיצר כיום, בסקטור הפרטי לפחות פי מאה. ופה בעצם מסמן השר לחברת החשמל: עליכם להתייעל, כי אם לא תתייעלו יהיו אחרים שייכנסו במקומכם וימכרו חשמל זול יותר. ראשית חוכמה – שר שעומד מול ענק כמו חברת החשמל, ולא עושה זאת בצורה חזיתית, אלא מאגף אותם, ובעשורים הקרובים נעמוד בפני מצב שבו חברת החשמל לא תהיה החברה היחידה

המייצרת חשמל, ואולי אז לא נזכור שתחילת העבודה נעשתה בידי השר שחל, שבחוכמה רבה, ובהשקעה נכונה, הצליח להכניע את ועד העובדים ואת החברה החזקה ביותר במדינת ישראל.

אני מברך את השר על הקמת התחנה הנוספת באשקלון, ומאחל המשך הצלחה למשרדו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת שלמה בוחבוט. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, גם אנכי מזועזע מהמעשה הנתעב שהיה הבוקר, כאשר רצחו ברצח קר חפים מפשע.

מחנה השלום מגנה את ההתבטאות החמורה של יאסר ערפאת הקורא לג'יהאד. לא לדברים האלה ציפינו לאחר שעלינו על דרך שאנחנו מאמינים שתוכל להוביל אותנו לשלום. אני מאמין שהממשלה הזו תדע להגיב על ההתבטאות חמורה שאין חמורה ממנה.

לעצם הדיון, בתחילת דברי אני רוצה לברך את אדוני השר על פועלך, על המרץ שלך. אני רואה זאת לא רק בשטח אלא גם בהופעותיך ובהתבטאותיך בוועדת הכלכלה ובוועדת הפנים.

אני רוצה גם לברך את המנכ"ל החדש עמוס רון, המוכר היטב לערי הפיתוח בפעילות הנרחבת.

אני מאמין שהזיווג של השניים ימשיך ויוסיף ביטוי לעשייה בשטח.

האנרגיה היא סם החיים. בתעשייה, בתחבורה, בכל בית, כולנו מרגישים את האנרגיה. ואני מאמין שכל הפעילות של המשרד וכל התוכניות החדשות יוכלו להוות ביטוי להמשך הקדמה בשנות ה-2000.

אני רוצה לברך גם על כל הדרך בנושא ההפרטה. ואני הייתי קורא לאדוני השר לחשוב על הפרטת העברת המטרדים של חברת החשמל. זהו נושא שכל ראש עיר מרגיש בו. כאשר אנחנו מדברים על מצוקת בנייה, ואנחנו יודעים היטב שבכפרים, בכפרי הערבים בגליל – ואני מדבר כראש העיר תרשיחא – כאשר אתה רוצה להקים שכונה ואתה צריך להעביר את המטרדים, זאת משימה כמעט בלתי אפשרית. לוקח זמן וגם התשלום הוא מעל ומעבר. מי שזוכר, בעבר חברות הגז היו יכולות להתקין, ומרגע שכל אדם יכול להתקין בכוחות עצמו, אנחנו הוזלנו את ההתקנה בצורה מאוד מאוד משמעותית.

אני רוצה לברך על הרפורמה במשק הדלק. ואני הייתי מבקש מהשר לזרז את הנושא הזה. לא יעלה על הדעת מצב שקיים בחלק מתחנות הדלק. אינני יכול לכלול את כל תחנות הדלק בארץ. יש אנשים רציניים, והתחנה שלהם מטופחת, השירות הוא שירות, אתה יכול לנפח צמיגים, אתה יכול לבקש ניקוי של שמשה, אתה יכול להיכנס לשירותים. ואני המום, יש תחנות שהמציאו דברים חדשים. הם לא מרוויחים מספיק על הדלק, הם התחילו לסגור אפילו את השירותים. אדוני השר, דבר מדהים ביותר. באירופה, בארצות-הברית, השירותים בתחנות הדלק הם כמו בבית-מלון, ופה בארץ המציאו דבר חדש. אני נוסע ממעלות, חונה בחבצלת-השרון, ובעל התחנה המציא דבר חדש. על דלתות השירותים יש מנעולים, וצריך לשים מטבע כדי להיכנס לשירותים. דבר כזה לא יעלה על הדעת. זה לא מקובל, מה גם שאתה מסתובב בתחנות דלק אחרות, יש תחנות כל כך מוזנחות. ותחנת דלק, אדוני השר, הן פניה של המדינה, בהן עוברים אלפי ועשרות אלפי מטיילים ותיירים מחוץ-לארץ. ותמיד נשאלות שאלות: מדוע במדינה כל כך יפה, כל כך נקייה, דווקא בתחנות הדלק אנחנו רואים דברים מאוד לא יפים ומאוד לא מכובדים?

אנחנו גם חייבים לעשות שינויים מרחיקי לכת בנושא הגז. באים אלינו, חברי הכנסת, ומתלוננים אנשים שפשוט עושקים אותם. היום מחליפים בלון גז כשהוא עוד מלא ב-35%, והצרכן אינו יודע את זה. מה גם שזה הפך להיות מונופול. המחירים פעם ירדו, היום הולכים ועולים. ואם אנחנו מדברים על רפורמות, אני מאמין, אדוני השר, שאתה הולך לעשות, רק פשוט חייבים לעשות את זה בצורה יותר מהירה.

אני רוצה לסיים בדבר שקרה בשכונות חדשות. לפני שבועות מספר קיבלתי תלונה וניסיתי לבדוק אותה, ומתברר שחלק מהקבלנים משלמים עבור התקנת גז, ולתדהמתי חברות הגז מבקשות עבור התחברות 1,200 שקל נוספים. היו כאלה שהגישו תביעה משפטית וקיבלו חזרה את הכסף. כך שאני חושב שהנושא הזה חייב להיבדק.

אני רוצה לסיים בברכה על מה שנעשה לפני שנים מספר, כשאתה, אדוני השר, היית שר האנרגיה בקדנציה הקודמת – כל הצמתים בגליל הוארו. אני חושב שצריך להמשיך, כי יש עוד הרבה צמתים שצריך להאיר. התשתית היום מתפתחת. חשוב שבגליל ובנגב יהיו צמתים מוארים, ובדרך הזאת נוכל להמשיך לפתח את המדינה, ואנחנו כל כך רוצים לפתח אותה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט, אחרון הדוברים.

לפני שהשר ישיב – אינני יודע אם הוא ירצה להשיב היום – אני רוצה לומר מלים מספר. הייתי רשום לרשות הדיבור, אבל בשעה כזאת אין הרבה מחליפים, ואינני יכול שלא לנצל את ההזדמנות להודות לך מכל הלב, אדוני שר האנרגיה והתשתית. אני חושב שאתה השר המקצועי ביותר, שאחרים צריכים ללמוד – וצינו את זה כאן כמעט כל חברי הכנסת – את המקצועיות הרבה שלך. בגלל זה עשית פעולות רבות מאוד גם בעבר, וגם היום הינך ממשיך באומץ לב ובתושייה, והמשרד הזה הוא משרד חשוב מאוד לכל תושב ותושב בישראל, לכיסו ולמצבו ולמצב רוחו של כל אזרח במה שקשור לחשמל ולאנרגיה וכן הלאה. ולכן כל הפעילות הזאת היא חשובה ביותר. לא היה קל להתמודד בתחומים רבים, אדוני, גם בתחום הרפורמה במשק הדלק וגם במה שצריך להמשיך ולעשות בגז ובחשמל וכן הלאה. לכן, אדוני השר, אני מברך אותך ואני משוכנע שאתה עוד תשנה דברים רבים לטובתו של האזרח ולטובת המדינה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת טלב אלסאנע, שאמר דברים שאני לא מסכים אתם, משום שכאשר הוא מדבר על הענשת אנשים ועל אנשים שמזניחים אותם, הוא שכח פשוט, שהשר משה שחל – ואני אומר את זה, אני לא רוצה שאתה תאמר את זה, אדוני השר – היה זה שהוציא צווים מתוך אחריות אישית כדי לחבר מאות אם לא אלפי בתים בעבר, בתקופת כהונתו הראשונה. ועכשיו אתה כבר הגשת הצעת חוק, והיא עברה בקריאה ראשונה, שבאה לתת פתרון למצב כאוב שבו לאלפי בתים במגזר הערבי והדרוזי אין חשמל. וחבר הכנסת טלב אלסאנע, במקום לציין את זה, כי הוא לא יזם את זה, בא והתקיף את השר שלא בצדק.

אני רוצה לבקש מהשר מה שהוא כבר הכריז עליו בנושא עמודי החשמל, וחבר הכנסת בוחבוט הזכיר זאת. אני יודע על רצון לתת פתרון גם לעניין הזה במסגרת חברת החשמל, שחובתה לעשות את זה.

אני גם רוצה לשאול את אדוני השר על חוות הגז שליד קריית-אתא ומה שקרה שם – חוות גז מהווה כל הזמן מפגע חמור ומסוכן לאזור.

בהזדמנות זו אני גם רוצה לשאול אותך, אדוני השר, בנושא החשמל חינם לעובדי חברת החשמל. זה אחד הנושאים הכאובים, שנמנעים מלדבר עליו, אבל זו הטבה חשובה מאוד, ולא פעם אחת הציבור שואל: למה הטבה כל כך חשובה מקבלים עובדי חברת החשמל? אני מבין שנעשו צעדים, אבל אם הם מקבלים הטבה, את המס עליה הם צריכים לשלם.

אלה נושאים חשובים, שאני משוכנע, מתוך ידיעה, שאתה התחלת לטפל בהם.

אני מזמין אותך להשיב, אדוני השר. בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, קודם כול תרשה לי להודות לך גם על הסבלנות וגם על הדרך שבה ניהלת את הישיבה, אפילו אם אני הערתי בקשר לתקנון. אני רוצה לומר, שיש תקנון ואין מורין כן. בכנסות האחרונות, לצערי הרב, הכול נעשה בהתאם לאיזה דבר שלא דווקא קשור עם התקנון. תקנון הכנסת קבע כמה דברים, שחבר הכנסת מיכאל איתן כנראה אינו מכיר אותם.

אני אשיב בקצרה על כמה שאלות שהועלו כאן. חבר הכנסת בא-גד, אני מודה לו על הברכות. אני שמח שאנחנו גם מאמצים עד היום שמות מהתנ"ך, והצינור הלבן הוא המשך כנראה לנפט הלבן שעליו הוא דיבר, כך שהכול מקיים.

הוא שאל, מדוע אנחנו איננו ממציאים פטנטים. אנחנו ממציאים פטנטים. המוח היהודי, כמו בשיר המפורסם של אורי זוהר, ממציא פטנטים. יש לנו, למשל, מגדל השמש, שהמודל שלו הוצג כאן בכנסת, והוא ללא ספק אחד המיוחדים בעולם. יש לישראל פיתוחים בתחום המחקר והפיתוח, שללא ספק היא גאה בהם ואולי היא הראשונה או בין המעטות בהם. אני רק לא מאמין שאנחנו מסוגלים

להשקיע בפיתוח מכונית המונעת על-ידי חשמל. זו השקעה של מיליארדים. עוסקות בזה מדינות שיש להן הרבה יותר עניין בזה, מפני שהן יצרניות של רכב, אם כי פה ושם יש גם ישראלים שותפים בתחומים האלה.

פצלי השמן. אנחנו הולכים לייצר חשמל מפצלי שמן. ללא ספק, זה חשוב.

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, משום-מה קרה לו היום כנראה משהו, אני מאחל לו שיהיה בריא, כי הוא דיבר טובות, וזה בדרך כלל לא מנהגו, אבל גם במקרה זה בלי עוקץ הוא לא היה יכול.

היו"ר ס' טריף:

לא היתה לו ברירה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוא ביקש לדעת כמה עלתה התערוכה. התערוכה היא במסגרת תערוכת קבע שהיתה – חיסכון באנרגיה. העלות של מה שהוצג פה היא עלות ההובלה וההקמה בלבד, כך שבעניין הזה כנראה הפעם לא הצליח לו. אני רק מציע לו, יש כתובות, למשל כמה שרים אחרים שהוא התעסק אתם, אני לא יודע למה, בעניין הזה הוא תמיד מחפש ולא מוצא, אבל מחפש. חשבתי שהתערוכה במקומה. רבים מדברים על המשרד אבל אינם יודעים שיש בו חלק מהמחקר והפיתוח של המכונים. מכון לחקר ימים ואגמים – רציתי שחברי הכנסת קצת יבקרו ויראו היום את דג הדניס שפותח על-ידי המכון, כמה דברים בתחום החקלאות הימית, וזאת הזדמנות שחברי הכנסת שמאשרים את תקציב המשרד ידעו מה הוא עושה, ולכן חשבתי שלכבוד הכנסת ולכבוד חברי הכנסת יש מקום להביא את התערוכה לכאן. אם זה גרם לחבר הכנסת זנדברג חוסר יציבות בביקורת והוא היה צריך להגיד כמה מלים טובות, אתו הסליחה.

חבר הכנסת רענן כהן – חבל שהוא איננו – הוא ראה את התרשים בחוברת וראה שאין השתתפות ממשלתית בחיפושי נפט. זו בדיוק המטרה של הממשלה והרפורמה בחיפושי נפט. הממשלה מתקציבה חדלה להשתתף בחיפושי נפט. זה הדבר הטוב ביותר שאני יכול להצביע עליו. אנשים פרטיים – כן. לדעתי, זה בדיוק התפקיד. הממשלה צריכה להכין כללים ומדיניות ולאפשר לסקטור הפרטי, ואם מבחינת כדאיות כלכלית הוא רוצה – הוא ישקיע. אמרו לי בזמנו שאף אחד לא יבוא ואף אחד לא יחפש. זה לא כך. קרה בדיוק ההיפך. גורמים רציניים משקיעים. אגב, משקיעים גם בבורסה, מי שמכיר את הבעיות האלה יודע אותן, אבל מספר הקידוחים שנעשה היום בישראל לא נופל מהמספר שהיה בעבר, להערכתי ולדעתי הוא גדול מכפי שהיה בעבר, אבל בלי כסף ממשלתי.

תחנות דלק, ביטול – – – כלולים בחוק שאנחנו עומדים להגיש.

עניין הולכת הנפט, אני מסכים עם מה שנאמר על-ידי חברים רבים כאן. בנושא הזה צריך לאחד את כל המאמצים.

אני חוזר כאן לעניין קצא"א. העלו את זה גם חברי כנסת אחרים, כמו חבר הכנסת גולדפרב. אני לגמרי מסכים אתך. יש לי ויכוח עם האוצר. אין שום היגיון ששתי חברות תעסוקנה באותו דבר: בטיפול, בתחזוקה, במהנדסים, בעובדים ובתעריפים שונים. אבל אני חייב לומר שאני לא הצלחתי, מה אני יכול לומר לך? הנושא עומד. שר האוצר מחזיק בשלו. אגב, חשבתי שאולי יש לו עניין למנות את המנכ"ל והדירקטוריון. אמרתי לו שימשיך וימנה את המנכ"ל וימנה את הדירקטוריון, העיקר זה לאחד את הטיפול. בעיני, זה אבסורד פשוטו כמשמעו. אולי מישהו מחברי הכנסת יציע הצעת חוק ויפתור את הבעיה, יגאל את הנושא הזה.

אני מודה לחבר הכנסת גמליאל על דברי ההערכה.

לחבר הכנסת ונונו, כוח אדם לחברת החשמל – לא ידוע לי על פסילה על-פי מקום גיאוגרפי. יש בעיה עם חברת החשמל בקשר לקבלת עובדים דרוזים וערבים. אני שמח לציין שאחרי מאבק לא קל ולא פשוט, בשנת 1993/94 היה מספר העובדים הדרוזים בחברת החשמל גדול פי שלושה, אבל שלא תחשבו שאלה מספרים גדולים, בסך הכול יש לנו היום כ-50 דרוזים שעובדים שם, אבל כשננסה לתפקיד היו עשרה. אני מקווה שזה פתח אפשרות של כניסה למקום עבודה, אומנם על-פי קריטריונים שיש בהם בעיות של ביטחון וכן הלאה. יש בכוונתי לפתוח את החברה גם בפני עובדים ישראלים-ערבים. אני חושב שלא יכול להיות שחברה ממשלתית תהיה סגורה מטעם כלשהו. בעיניי, הזה אני מקווה שאני אצליח.

נמל אילת – פיתוח. אם יעבור שם הגז, אני מניח שנמל אילת יהיה מפותח בצורה בלתי רגילה.

אדוני היושב-ראש, אתה השבת למעשה לחבר הכנסת טלב אלסאנע, ואני מודה לך על כך. אני רק רוצה לומר לך גם בתחום השני, בקשר לחורה וללגיה, המשרד החליט להשתתף בתשלום התשתית, כי יש בעיה שבבנייה בסקטור הערבי והדרוזי אין חברה משכנת, ולכן אין מי שיניח את הצינורות. אנחנו נכנסים למגזר הערבי והדרוזי, בגלל העדר החברה לתשתית, ב-80% השתתפות.

עשיתי עוד צעד אחד בכך שביטלתי, או הגדלתי את המרחק שמזכה אדם בחיבור בלי תשלום נוסף – מ-600 מטר ל-1,000 מטר. זה שינה בהרבה מאוד את ההוצאה, חסך אלפי שקלים להרבה בתים, בעיקר במגזר הזה.

אבל החלטנו במשרד אפילו להתחייב על חשבון התקציב של השנה הבאה ולחבר את ארבע השכונות הבדואיות – לגיה, חורה וכל היתר – בבת אחת, ולא לעכב, והעניין נמצא בביצוע. אני מניח שבזמן הקרוב ביותר יחוברו ארבע השכונות לרשת החשמל.

בתים ללא היתר – השיבות. יש חוק בוועדת הפנים של הכנסת. אני פונה לאדוני, אם יזרז את הדיון בחוק אני יכול רק להודות לו.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני באמת לא יודע למה הוא עשה את זה. לא מתאים לו, מסיבה מאוד פשוטה. אני עניתי, אדוני היושב-ראש, על הנושאים האלה, ובכללם ההתבטאויות של ערפאת, כאן בכנסת. אילו הוא היה רוצה לשמוע את התשובה והיה מדבר ברצינות, הוא היה אמור להישאר כאן.

חבר הכנסת זנדברג, אני פשוט דאגתי לך – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

הייתי בהפגנה שבה בדקתי את פקודות המשטרה – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני מקווה שהמשטרה היתה בסדר.

משה פלד (צומת):

בשביל להגיע – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני רוצה להגיד לך, אני מודאג, היום הוא דיבר טובות עלי וחשבתי שקרה לו משהו. הוא אמר עכשיו – בפעם השנייה – גם טובות על המשטרה, אז בכלל... אני רק השיבותי לך שהתערוכה היא תערוכת חיסכון באנרגיה, תערוכת קבע. העלות היא עלות ההובלה וההתקנה כאן בלבד.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אחרי ביקורו של חבר הכנסת זנדברג בדרום-אפריקה, שם הוא ראה את הדמוקרטיה בהתגלמותה, אני חושב שהנושא השפיע עליו והוא התחיל לשנות...

משה פלד (צומת):

זה כמו הדמוקרטיה של מיקי מאירוביץ...

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת משה פלד, מדברים על חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

חזרתי עם ערכים חשובים: לעמוד על העקרונות, לא לוותר, לא להיכנע ללחץ.

היו"ר ס' טריף:

אין ספק שהשכלת, בדיוק כמוני.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, על קצא"א עיתי.

בנושא מחירי הבנזין, בהשוואה לאירופה, בישראל המחיר נמוך יותר. פשוט הקו האדום מראה שהוא נמוך יותר מזה שבאירופה, בשש המדינות.

כנ"ל לגבי החשמל. בהשוואה לגרמניה, לצרפת, לאיטליה, לאנגליה, בהשוואה לשמונה מדינות – זה נמצא בלוח, יש לנו טבלה – החשמל בישראל הוא הזול ביותר, ואני מקווה שהוא ימשיך להיות זול.

בעניין חברת החשמל, נכנסים יזמים פרטיים. אתה ציינת, בצדק, יש לנו עודף, פי שלושה, לעומת מה שאנחנו תיארו לעצמנו. יש בעיה איך בוחרים, מפני שהחברות המשתתפות הן חברות בין-לאומיות מן הגדולות והטובות בעולם. אני חייב להגיד שהופתעתי בנושא הזה. הכניסה של היזמים הפרטיים תשפיע על חברת החשמל ליתר יעילות, אם כי במרכיב המחיר של חברת החשמל היום יש 2% שאנחנו לא מכירים בהם, שהם מרכיב התייעלות בחברה, והתעריף הוא עדיין טוב, כך שהחברה מסיימת השנה ברווח ולא בהפסד.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, עניין התחרות בתשתית של חברת החשמל, הבעיה ידועה לי. במסגרת הדיונים על מבנה חברת החשמל אני אנסה לבדוק את הנושא הזה, אם זה אפשרי, כדי לטפל בו.

עניין זירוז הרפורמה. הנושא נמצא בתהליך של זירוז. יוגש החוק שבא להתיר את החוזים בין חברות הדלק לבין בעלי תחנות הדלק. אני מקווה שבזה נסיים את הפרשה של תחרות על המחיר.

תחרות על השירות. ברוב התחנות יש היום מודעות רבה יותר – לשרת טוב יותר, לתת שירות טוב. יש מכת מדינה ששמה השירותים בתחנות הדלק. גם אני נוסע הרבה. אתה גר בצפון, גם אני גר בצפון, ואנחנו "צרכני כביש". אתה רואה את התחנה, ואתה פשוט שואל את עצמך, מדוע ישראל, עם כל ההשקעות הגדולות בתחנות הדלק, צריכה להיראות כמו מדינה מתפתחת, לא בין הטובות בהן אלא בין הגרועות – ברמת הניקיון של השירותים הציבוריים. אני אפילו הצעתי שיעשו כמו באירופה, ייתנו את זה כקונצסיה לאנשים מוגבלים, שיוכלו ליהנות מהכנסה נוספת על-ידי אחזקת השירותים בתחנות הדלק. יכול להיות שזה לא הולך בדרך של הטפה, וייתכן מאוד שצריך לעשות צעד אחר.

אנחנו רוצים להתחיל בתחרות על השירותים הטובים בתחנות הדלק. אני מקווה שאולי בדרך הזאת נביא לשיפור הרמה. אני מסכים אתך שיש מקומות מזעזעים. לא ידעתי שיש מי שגובה כסף. אם תיתן את הכתובת, נבדוק זאת. לדעתי, זה בניגוד לכללים.

לגבי הארת צמתיים – עשינו זאת ואנחנו ממשיכים, במגבלות התקציביות שישנן. צמתיים שהם באזורים ביטחוניים יקבלו את הסיוע של חברת החשמל.

חבר הכנסת סאלח טריף, בעניין של עמודי החשמל – אני רוצה לחזור ולומר מה הסיכום שהגענו אליו עם חברת החשמל. באותם יישובים שבהם יש פיתוח המחייב הזזת עמודי חשמל, אם עמוד החשמל הותקן במקום בניגוד לתוכנית המתאר, או שלא היתה תוכנית מתאר והוא הותקן – העתקת העמוד תהיה על חשבון חברת החשמל. הסיבה לכך היא, שחברת החשמל לקחה סיכון בכך שהתקינה עמוד כאשר אין לה תוכנית מתאר מסודרת. אם היא רוצה לספק חשמל, היא צריכה לדאוג שההעתקה תהיה על חשבונה. זה ייתן פתרון בעיקר במגזר הערבי והדרוזי, שלגביו לא היו תוכניות מתאר. זה ייתן פתרון למרבית המקרים, לא לכולם. אבל אני יודע שמבחינה זאת הדבר חשוב.

חוות הגז בקריית-אתא. במינהל הבטיחות במשק הגז יכינו הוראות בנושא הזה, אם כי יש גם הצעות האומרות להעתיק את חוות הגז למקום אחר. הבעיה היא שחוות הגז, שלא כמו פי-גלילות, אינה בבעלות המדינה. הנושא הזה נמצא בבדיקה.

אשר לחשמל חינוך, ההישג שהגענו אליו הוא שקבענו תקרה. אומנם תקרה גבוהה, אבל תקרה. אולי הדבר שמביא לביקורת על חברת החשמל או על עובדיה הוא שאין מגבלה. בהסכמת העובדים סוכם שצריכה מעל 25,000 קילוואט חשמל לשנה תחייב את עובד החברה לשלם תשלום מלא על התוספת. זו תקרה גבוהה מאוד, אני אומר את זה מראש. היא איננה משמשת הרתעה לאלה שצורכים צריכה מופרזת של חשמל. צריך להמשיך לדבר עם עובדי החברה, כדי להגיע להסדר שיהיה סביר ומתקבל על הדעת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני השר. היה לך יום קשה היום, אבל בהחלט מאוד מעניין ומרתק. אני מודה לך מאוד בשם כל הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכלכלה, הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת, הישיבה הבאה תהיה מחר, יום רביעי, ח' בסיוון התשנ"ד, 18 במאי 1994. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:50.